

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
ESKİÇAĞ TARİHİ BİLİM DALI

YALVAÇ-BEYŞEHİR-SUĞLA OLUĞU’NUN
M.Ö 500-M.S 500 YILLARI ARASI TARİHİ

Mustafa ARSLAN

DOKTORA TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Hasan BAHAR

Konya–2011

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Mustafa ARSLAN

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

DOKTORA TEZİ KABUL FORMU

Mustafa ARSLAN tarafından hazırlanan, Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluğu'nun M.Ö 500-M.S 500 Yılları Arası Tarihi başlıklı bu çalışma 16/05/2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hasan BAHAR	Başkan	İmza
Doç. Dr. Özdemir KOÇAK	Üye	İmza
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Ali HACIGÖKMEN	Üye	İmza
Yrd. Doç. Dr. Mustafa YILMAZ	Üye	İmza
Yrd. Doç. Dr. Mehmet KURT	Üye	İmza

TEŞEKKÜR

Bu çalışma, S.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Eskişehir Tarih Bilim Dalı'nda doktora tezi olarak hazırlanmıştır.

Doktora programına girdiğim tarihten, tezimin tamamlandığı zamana kadar geçen süre içinde gerekli her türlü desteği sağlayan, zaman zaman konudan uzaklaştığımız durumlarda beni tekrar asıl konumuza yönlendiren, örnek almaya gayret ettiğim değerli bilim insanı, danışman hocam Sn. Prof. Dr. Hasan BAHAR'a teşekkürü bir borç bilirim.

Hem ders döneminde hem de tezin yazılması esnasında hiç bıkmadan usanmadan aynı konuları tekrar tekrar anlatan, öğrencilerini bilmedikleri ile değil, bildikleri ile ön plana çıkaran, yanında kendimi hep güvende hissettiğim değerli bilim insanı ve hocam Sn. Doç. Dr. Özdemir KOÇAK'a teşekkür ederim.

Beş yıldır sürdürdüğüm çalışmalarında gerekli desteği ve izinleri sağlayan, görev yaptığım kurumda her zaman teşvikini gördüğüm S.Ü Beyşehir Ali Akkanat Meslek Yüksekokulu Müdürü Sn. Prof. Dr. Hasan Kürşat GÜLEŞ'e teşekkür ederim.

Yüksek Lisans çalışmamla başlayan süreçte bana yol gösteren, akademik çalışmalara başlamama vesile olan Sn. Doç. Dr. Caner ARABACI'ya teşekkür ederim.

Yaptığım bu çalışma, ailemden ödünç aldığım günler ve geceler içinde tamamlanmıştır. Yanlarında olamadığım çok uzun bir süre zarfında bile sabırla bana destek olan, moral veren aileme, eşime ve biricik kızım Elif'e teşekkürü bir borç bilirim.

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mustafa ARSLAN	Numarası: 064102011001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Tarih Anabilim Dalı/ Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı	
	Danışmanı	Prof. Dr. Hasan BAHAR	
Tezin Adı		YALVAÇ-BEYŞEHİR-SUĞLA OLUĞU'NUN M.Ö 500-M.S 500 YILLARI ARASI TARİHİ	

ÖZET:

Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluğu, tarih sahnesine M.Ö 466 yılında çıkan Pisidia Bölgesi'nde yer alan tektonik bir çukurluktur. Bu bölgede yaşayan halklar Perslere ve Helenistik Krallara boyun eğmemişlerdir.

Burada yerleşen insanlar yaşadıkları yerin jeopolitik konumundan da yararlanarak geçimlerini korsanlık ve yağmacılıkla sağlama yolunu seçmişlerdir. Korsanlık faaliyetleri Anadolu'ya hakim olmak isteyen güçleri uzun süre meşgul etmiştir. Güç dengelerinin sürekli değiştiği İskender sonrası dönemde Pisidia kendi içinde bir birlik oluşturamamış, yaşlıların söz sahibi olduğu kentlere bölünmüşlerdir. Bölgeden geçen yolların güvenliğini sağlamak amacı ile Seleukoslar burada koloniler kurmuşlardır.

Ancak Magnesia Savaşı'ndan sonra Anadolu'da söz sahibi olan Roma, Antiokheia'yı özgür şehir ilan etmiş, sonra da burayı Galatya Krallığı'na bağlamıştır. Bağlı bulunduğu Galatya Kralı'nın Trogitis Gölü çevresinde yaşayan Homonadlar tarafından öldürülmesi ile Roma burada bulunan toprakları kendi üzerine almıştır. Homonadları ve diğer barbar toplumları etkisiz hale getirmek isteyen Roma, bölgede askeri koloniler kurmuş, bunları da Via Sebaste adlı bir yol ağı ile birbirine bağlamıştır. Kolonilere yerleştirdiği veteranlar buraların

güvenliğini sağlamış, kültürel dönüşüme katkı sağlamışlardır. Savaş halinin sona ermesi ile bu koloniler askeri özelliklerini kaybetmişlerdir. Yaşanan barış ve huzur ortamı sayesinde İtalyan aileler de bölgeye yerleşmiş, insanlar refaha kavuşmuştur.

Roma döneminde oluşturulan Pisidia Eyaleti'nin başkenti Antiokheia olmuştur. Bu sayede şehir sadece Pisidia'nın değil Phrygia'da yer alan çevre kentlerin de merkezi durumuna gelmiştir. Yine bu dönemde Pappa ve Misthia şehir statüsüne yükseltilerek bölgenin önemli kentlerinden olmuşlardır. Bölgede kurulan Roma Kolonileri ve inşa edilen Via Sebaste Yolu sayesinde ilk önce Latinize olan sonra da Grekleşen bölge halkı en gelişmiş dönemini Romalılar zamanında yaşamıştır.

Anahtar Kelimeler: Korsanlık, Koloni, Pisidia, Helenism, Roma

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mustafa ARSLAN	Numarası: 064102011001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Tarih Anabilim Dalı/ Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı	
	Danışmanı	Prof. Dr. Hasan BAHAR	
Tezin İngilizce Adı		HISTORY OF YALVAC-BEYSEHIR-SUGLA GLEN BETWEEN 500 B.C-500 A.D	

SUMMARY:

Yalvaç-Beyşehir-Suğla Glen is a tectonic basin in Pisidia region emerged in history in 466 B.C. The local communities of the region were not be subdued by Persians and Hellenistic Kings.

By making use of the geographical advantages of the land, inhabitants of the region chose piracy and brigandage for living. Piracy was the main problem of the powers interested in taking control of Asia Minor. Pisidian cities were not able to unite and divided into the settlements ruled by elderly people after the period of Alexander the Great.

Seleucus Dynasties established some colonies to guard the communication and trade routes in the region. After the battle of Magnesia the Romans set Antiocheia free and than they gave her to Galatian Kingdom.

Rome inherited the Galatian lands after the Galatian King had been killed by Homonadensians inhabited around Lake Trogitis. Veterans, the first settlers of the colonies provided security and they contributed to the cultural transformation of the region. But, as the war conditions decreased, these colonies lost their military character.

Rome established military colonies in and around the region to pacify the marauders and these colonies were connected by a road system, “Via Sebaste”. As

a result of peace, Italian families began to settle the region and the inhabitants became to enjoy prosperity. Antiocheia became the capital of newly established Pisidia Province. After this, Antiocheia became a center of attraction not only for the region but also for the neighboring areas.

Pappa and Mithia gained city status and became important cities of the region. Owing to the Via Sebaste road system and Roman Colonies, the communities that Latinised and Grecised had their most prosperous era during the Roman Empire.

Key Words: Piracy, Colony, Pisidia, Helenism, Rome.

Kısaltmalar:

AJA	American Journal of Archaeology.
AJPh	American Journal of Philology.
APA	Transactions and Proceedings of the American Philological Association.
AS	Anatolian Studies.
Ath. Mitth	Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Institutes Athen.
Belleten	Türk Tarih Kurumu, Ankara.
BSA	Annual of the British School at Athens.
CAH	Cambridge Ancient History.
CQ	The Classical Quarterly.
CR	Classical Review.
DS	Derleme Sözlüğü, Türk Dil Kurumu
Geogr. J	The Geographical Journal.
HGK	Harita Genel Komutanlığı.
HSCP	Harvard Studies in Classical Philology.
IAM	Interactive Ancient Mediterranean
JBL	Journal of Biblical Literature.
JHS	Journal of Hellenic Studies.
JQR	The Jewish Quarterly Review.
JRS	Journal of Roman Studies.
SDUOFD	Orman Fakültesi Dergisi, Süleyman Demirel Üniversitesi.
SPHS	Society for the Promotion of Hellenic Studies.
TAD	Türk Arkeoloji Dergisi, Ankara.
TCD	Türk Coğrafya Dergisi.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	i
DOKTORA TEZİ KABUL FORMU	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET:	iv
SUMMARY:.....	vi
Kısaltmalar:.....	viii
Haritalar ve Resimler Listesi	xi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM- 19. YY’DAN İTİBAREN BÖLGEYE YAPILAN	
İNCELEME GEZİLERİNE GENEL BİR BAKIŞ.....	3
İKİNCİ BÖLÜM-YALVAÇ-BEYŞEHİR-SUĞLA OLUĞU’NUN	
COĞRAFYASI.....	5
2.1. Bölgenin Dağları.....	5
2.2. Bölgenin Gölleri	7
2.3. Bölgenin Akarsuları.....	9
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM-BÖLGENİN TARİHİ COĞRAFYASI.....	13
3.1. Solymler ve Milyas	13
3.2. Pisidialılar ve Pisidia:	14
3.3. Bölgenin Kentleri.....	16
3.3.1 Antiokheia.....	16
3.3.2. Mithia	17
3.3.3. Pappa.....	18
3.3.4. Vasada.....	19
3.3.5. Amblada.....	19
3.3.6. Neapolis	20
3.3.7. Anabura.....	21
3.4. Bölgenin Alt Bölümleri ve Halkları.....	21
3.4.1. Askaia	21
3.4.2. Ouramma Ovası	21
3.4.3. Korbokome ve Oinia.....	22
3.4.4. Sague.....	22
3.4.5. Limenia	22
3.4.6. Oroanda.....	23
3.4.7. Pedaia Halkı	24
3.4.8. Askara	24
3.4.9. Killanian Ovası	24
3.4.10. Homonadlar	26
3.4.11. Gorgorom ve Sedase	28
3.4.12. Soula – Soulada	29
3.5. Bölgedeki Göller ve Akarsular	29
3.5.1. Limnai Gölü.....	29
3.5.2. Karalis Gölü.....	30
3.5.3. Trogitis Gölü.....	31

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: PERS İMPARATORLUĞU VE HELENİSTİK DÖNEMDE PİSİDİA VE BÖLGE.....	33
4.1. Pers İmparatorluğu Döneminde Bölgenin Durumu	33
4.2. Büyük İskender Döneminde Bölgenin Durumu	36
4.3. Büyük İskender'in Ölümünden Sonra Bölge:.....	46
4.3.1. Perdikkas Devri:	48
4.3.2. Antigonos Devri:.....	50
4.3.3. Seleukoslar Devri:.....	53
4.3.4. Galatların Anadolu'ya Gelişi:	59
4.3.5. Antiokhos III Devri:.....	59
4.3.6. Magnesia Savaşı ve Manlius Vulso'nun Galat Seferi:	63
4.3.7. Bergama Krallığı Dönemi:.....	67
BEŞİNCİ BÖLÜM-ROMA DÖNEMİNDE BÖLGE (M.Ö 129-M.S 395):	69
5.1. Provincia Asia'nın Kuruluşu:	69
5.2. Roma'nın Korsanlarla Mücadelesi:	69
5.2.1. Publius Servilius Vatia'nın Isaura ve Pisidia Seferi:	70
5.3. Pontos Krallığı ve Pisidia:	71
5.4. Amyntas Krallığı:	72
5.5. Augustus Devri:	73
5.5.1. Roma Kolonileri ve Homonadlar Savaşı:	74
5.5.2. Via Sebaste Yolu:	78
5.6. Augustus'un Ölümünden Doğu Roma İmparatorluğu'nun Kuruluşuna Kadar Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluğu	82
SONUÇ:	88
KAYNAKÇA.....	92
A. Antik Kaynaklar:.....	92
B. Modern Kaynaklar:	93
HARİTA VE RESİMLER.....	105
ÖZGEÇMİŞ	122

Haritalar ve Resimler Listesi

- Harita 1:** Bölgenin Fiziki Yapısı
- Harita 2:** Pisidia Bölgesi
- Harita 3:** Oroanda ve Homonada
- Harita 4:** Büyük İskender'den Sonra İmparatorluğun Paylaşımı
- Harita 5:** Bölgedeki Antik Yol Ağı
- Resim 1:** Çarşamba Çayı
- Resim 2:** Çarşamba Kanalı
- Resim 3:** Yeni Çarşamba Kanalı
- Resim 4:** Fasıllarda Bulunan Altı Uçlu Yıldız Süslemesi
- Resim 5:** Kale Dağı-Fasıllar
- Resim 6:** Faıllar'da Bulunan Eski Yerleşim
- Resim 7:** Misthia Yazıtı-Beyşehir
- Resim 8:** Herakles Lahidi, Pappa-Yunuslar
- Resim 9:** Vasada-Tiyatro Kalıntıları
- Resim 10:** Vasada-Bostandere
- Resim 11:** Amblada-Asardağ
- Resim 12:** Amblada
- Resim 13:** Amblada
- Resim 14:** Yeniceköy'deki Amblada Malzemeleri
- Resim 15:** Yeniceköy
- Resim 16:** Kavakköy
- Resim 17:** Karahisar-Asar Tepesi
- Resim 18:** Karahisar-Asar Tepesi
- Resim 19:** Karahisar-Asar Tepesi ve Karalis-Trogitis Vadisi
- Resim 20:** Anthios Çayı-Antiokheia
- Resim 21:** Men Tapınağı Duvar Süslemeleri
- Resim 22:** Roma Yolu-Kızılören
- Resim 23:** Su Kemerleri-Antiokheia
- Resim 24:** Tiyatro Yapısı- Antiokheia

GİRİŞ

Neolitik Dönem'den itibaren Konya Ovası Kùltürleri'ni Gùller Yöresine ve Akdeniz'e bağlayan Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluğu, Pisidia'nın Phrygia, Lykaonia ve İsauria ile sınırını oluşturmaktadır.

Pisidia, tarih sahnesine ilk kez Perslerin Anadolu'ya hakim oldukları dönemde çıkmıştır. O dönemi anlatan kaynaklardan edindiğimiz bilgiler, bu bölgede yaşayan halkın Pers hakimiyetine girmediğı ve korsanlık yaparak çevrelerine huzursuzluk verdiğı üzerinedir. Bu durum, otoritenin bulunmadığı diğler dağlık bölgeler içinde hep geçerli olmuştur.

Büyük İskender dönemi, Pisidia ile ilgili bilgilerimizin daha da arttığı bir zaman dilimidir. Ancak bu bilgi artışına rağmen çalışma alanımız bu durumdan faydalanamamıştır. Selekoslar zamanında bölgemizde Antiokheia kolonisi kurulmuş ve bu koloni Roma döneminin önemli bir kenti olmuştur.

Bu dönemlerde meydana gelen ve bölgemizi ilgilendiren olayları antik kaynaklardan takip edebilmekteyiz. Ancak antik dönemlerde bahsi geçen kent, topluluk, coğrafi unsurlar vb. batılı araştırmacılar tarafından XIX. yüzyılın sonlarına doğru tanımlanmaya başlanmıştır. Çalışma alanımız hakkında yapılan çalışmalar yok denecek kadar azdır. Bu çalışmalar da daha çok bölgemizin dahil olduğu Pisidia'ya aittir. Buna rağmen, özellikle XIX. yüzyılın sonlarına doğru bölgeye yapılan araştırma gezileri ve günümüze kadar gelen epigrafik çalışmalar bize önemli bilgiler sunmaktadır. Bölgeye yapılan araştırma gezileri ile bir çok adak steli, mezar taşı, miltaşı vb eserler incelenmiş ve kayıt altına alınmıştır. Özellikle son 150 yılda yapılan çalışmaları derlemek, bunları sınıflandırıp tarihin akış seyrine göre yorumlamak asıl işimiz olmuştur.

Bu araştırma için bölge tamamen gezilmiş, coğrafi şartlar yerinde gözlemlenmiştir. Bir sınır bölgesi olarak kabul ettiğimiz çalışma alanımızın diğler bölgelerle ilişkisinin nasıl olduğu bu gezilerle anlaşılmaya çalışılmıştır.

Tezimiz, Eğirdir Gölü'nün doğu kıyılarında başlayıp, Beyşehir Gölü ve çevresini de içine alarak, Suğla Gölü'ne kadar uzanmaktadır. Zamansal sınırimız da Pers hakimiyetinin başladığı dönem ile Roma İmparatorluk dönemini kapsamaktadır.

Bu dönemlerde egemen olan güçlerin bölgemize bakış açısı ve buradaki icraatları incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM- 19. YY'DAN İTİBAREN BÖLGEYE YAPILAN İNCELEME GEZİLERİNE GENEL BİR BAKIŞ

Arundell 1833 yılında Antiokheia'yı ziyaret ederek burayı tanımlamıştır. Arundell aynı zamanda Eğirdir Gölü'nde de incelemelerde bulunmuştur. Bu gölü Karalis Gölü olarak tanımlama yoluna gitmiştir. Göl kıyısında bulunan beyaz maddeleri Hierapolis-Pamukkale'deki oluşumlara benzetmiş, aynı zamanda da bu gölün dışarıya bir akışı olmamasına rağmen nasıl tatlısu gölü olduğuna da şaşırmıştır. Arundell'in kasım ayında yaptığı bu gezide yağan kar ve belki de göl kenarına yığılmış buz kütleleri Eğirdir Gölü kenarında gördüğü ve traverten sandığı maddeleri açıklayabilir. Anadolu'daki göller hakkında yorum yaparken Beyşehir Gölü'nün bir tuz gölü olduğundan bahsetmiştir. Arundell Anadolu'da yaptığı gezileri 2 cilt halinde "Discoveries in Asia Minor" adıyla yayınlamıştır.

Anadolu'da uzun süren bir inceleme yapan Texier, Antiokheia ve bölgenin sınırları hususunda tespitlerde bulunmuştur. Sadece antik döneme ait eserleri incelemeyen Texier Hititler ve Anadolu'daki Türk hakimiyeti zamanından kalma eserleri de incelemiştir. "Asie Mineure" adlı yapıtı dilimize "Küçük Asya" olarak tercüme edilmiştir.

Antiokheia, 1836 ve 1837 yıllarında Anadolu'yu gezen Hamilton tarafından da gezilmiştir. Hamilton gezilerini "Researches in Asia Minor, Pontus and Armenia" adlı iki ciltlik bir eser halinde yayınlamıştır.

Bölgeye gezi yapan bir başka bilim insanı da J. R. Sitlington Sterrett'dir. Sterrett 1884 ve 1885 yazlarını Anadolu'da geçirmiştir. Bu geziler genellikle yazıtların kayda geçirilmesi ve değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmalarını "The Wolf Expedition to Asia Minor" adlı eserinde yayınlamıştır. Seydişehir ve çevresini gezen Sterrett, Beyşehir'e de uğramış, Fasıllar, Çiçekler, Gökçimen, Yunuslar vb yerleri gezerek buralarda bulunan yazıtları kayıt altına almıştır. Sterrett'in derlediği yazıtların büyük bir kısmı günümüzde bahsedildiği yerlerde bulunamamıştır. Bu özelliği ile de gelecek nesillere eşsiz bir eser bırakmıştır.

1895 yılında Beyşehir ve çevresi Alman araştırmacı Sarre tarafından incelenmiştir. Diğer araştırmacılar gibi bölgenin tarihi coğrafyası ile de ilgilenmesinin yanında, Eşrefoğlu Camisi'ni de görmüş ve bu yapının planlarını da

çıkarmıştır. Beyşehir Gölü'nün güney ve batı sahillerini dolaşmış, ancak sıtma korkusu ile göldeki adalara ilgi duymasına rağmen buralara gidememiştir.

1880 ve 1924 yılları arasında bölge, Ramsay tarafından da zaman zaman ziyaret edilmiştir. Daha çok yazıtların derlenmesi ile ilgili çalışmalar yapan Ramsay, Antiokheia'da kazılar da yapmıştır. Tüm Anadolu gibi bölgenin de tarihi coğrafyasına ilgi duyan Ramsay bir çok antik yerleşme için lokalizasyon önermelerinde bulunmuştur. Çalışma alanımızı "Phrygo-Pisidian Glen" olarak adlandıran Ramsay oluğun tarihini aydınlatacak bir çok çalışmaya imza atmıştır. Beyşehir'deki Taş Köprü'nün yerinde Roma döneminden kalma bir köprünün kalıntıları da yine Ramsay tarafından not edilmiştir.

Calder'in 1910 ve 1932 yılları arasında bölgede yaptığı çalışmalar, Antiokheia ve Homonadlar ile ilgili bilgileri artırmıştır.

1901 yılında Konya üzerinden Beyşehir'e gelen Cronin, Pappa'nın lokalizasyonuna Çukurağıl'da bulduğu yazıt ile katkıda bulunmuştur. Karahisar ve çevresini de gezen araştırmacı günümüzde Manastırdüzü olarak adlandırılan bölgede Hristiyanlık sembollerinin varlığını kayıt altına almıştır.

Robinson 1920 yıllarında Antiokheia'da kazılar yapmıştır. Bir süre Ramsay ile de çalışmıştır. Robinson kazılardan önce yayınladığı ön rapor ile kentin tarihine ışık tutmaya çalışmıştır.

Hardie, Antiokheia'da araştırmalar yapan bir diğer bilim insanıdır. 1900 yıllarında şehre gelen Hardie, özellikle Men Tapınağı ile ilgilenmiş ve bu araştırma gezisi ile ilgili notlarını 1912 yılında "The Shrine of Men Askaenos at Pisidian Antioch" adlı makalesi ile yayınlamıştır.

Bölgede kapsamlı çalışmalar yapan bir diğer araştırmacı da Hall'dır. Onun dönemine kadar Sarre dışında önemli bir araştırmacı tarafından ziyaret edilmeyen Beyşehir Gölü'nün güney ve batı kıyıları Hall tarafından gezilmiştir. Hall bölgede, Üzümlü, Yeşildağ, Kayabaşı, Akçabelen, Dumanlı ve Hoyran'ı gezmiş ve buralarda bulunan tarihi eserleri incelemiştir. Hall'ın en önemli başarısı da uzun süre lokalizasyonu yapılamayan Misthia'yı Beyşehir'e yerleştirmesidir.

İKİNCİ BÖLÜM-YALVAÇ-BEYŞEHİR-SUĞLA OLUĞU'NUN COĞRAFYASI

2.1. Bölgenin Dağları

Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluğu, adından da anlaşılacağı gibi yüksek yerlerin arasında kalmış, uzunluğu yaklaşık 150 km olan çukur bir alandır. Çalışma alanımız dağlarla çevrili bir çukurluk olduğu için, dağların konumları, sınırlarımızı belirlemede en büyük paya sahiptir (Bkz. Hrt.1).

Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluğu, kabaca Yalvaç ilçe sınırlarından başlayarak Beyşehir Gölü'nü de içine alıp Suğla Gölü'nün doğu ve güney kıyılarında sona erer ve burası kuzeybatı-güneydoğu uzanımlı bir vadi görünümüne bürünür.

Çalışma alanımızın en kuzey noktasında Karakuş Dağı yer alır. Bu dağ, Akdeniz Bölgesi ile İç batı Anadolu sınırı üzerindedir. Tek bir kütle halinde olmayıp kuzeydoğu-güneybatı istikametinde uzanan bir sıradağ şeklindedir. Sağırköy'ün batısında Sultan Dağları ile birleşir. Dağın en yüksek noktası 1992 m.dir¹.

Sultan Dağları, Karakuş Dağları'nın kuzeydoğusundan başlar. Bu kesişim noktasında iki dağ sırası, bölgemizde yer alan Sağırköy ile Afyonkarahisar'a bağlı Karamuk yerleşmesine ulaşım sağlayacak kadar alçalır. Çay'dan başladığı kabul edilen Sultan Dağları 15 km kadar güneybatıya sarkar. Çay'dan itibaren 100 km uzunluğa erişen Sultan Dağları, Beyşehir'in kuzeydoğusuna kadar iner. Bu dağ sırasının en yüksek noktaları da zaten kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda dizilmiştir. 2610 m yüksekliği ile Gelincikana Tepesi Sultan Dağları'nın en yüksek noktasıdır. Lav yığınlarının etkisiyle bozuk yüzey şekilleri oluşturan² Sultan Dağları, Göller Yöresi ile İç Anadolu'nun arasında yer alır³. Sultan Dağları'nın Göller Yöresi'ne bakan kısmı, Akşehir tarafına bakan kısmına nazaran daha az eğimlidir. Çünkü Beyşehir Gölü, Akşehir Gölü'nden daha yüksekte olduğundan dağdan çıkan sular daha az eğimli bir mecradan aktıkları için buralarda derin vadiler oluşturmamıştır⁴. Kaynağını Sultan Dağları'ndan alan dereler, alüvyon taşıdıkları için Beyşehir Gölü'ne döküldükleri noktalarda Şarkikaraağaç Ovası'nı, bu ovaya ek olarak Beyşehir Gölü'nün kuzeyinde yer alan Kireli ve Beyşehir kıyı ovalarını da

¹ Işık (2007): 110; İzbirak (1984): 18.

² Özkan ve Kantarcı (2008): 126.

³ Biricik (1982): 1.

⁴ Biricik (1982): 2.

oluşturmuştur⁵. Sultan Dağları, güneydoğuda Beyşehir’e yaklaştığı sırada kademeli olarak yüksekliğini kaybederken, yüksek tepeler yerini daha alçak oluşumlara bırakır⁶.

Sultan Dağları’nın devamı gibi gözüken Erenler Dağı ve Alacadağ aslında bu sıradağdan ayrı birer volkanik oluşumdur.⁷ Erenler Dağı yörede Erengirit, Erenkilit, Erengürüf şekliyle de adlandırılmakta ve Beyşehir’in tam doğusunda yer almaktadır. Alacadağ ise Suğla Gölü’nün kuzeyinde yer almaktadır.

Beyşehir Gölü’nü batıdan kuşatan dağlara da Anamas ve Dedegöl Dağları denilmektedir. Bu dağlar, daha batıda kalan Eğirdir Gölü’nün doğusuna kadar uzanır. Bu dağ sırasının en yüksek yeri ise 2992 m yüksekliği ile Dedegöl Tepesi’dir⁸. Beyşehir ve Eğirdir depresyonlarını birbirinden ayıran Anamas Dağları, Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluğu’nun en yüksek dağlarıdır. Yüksekte kalan Anamas Dağları horst, alçakta kalan Beyşehir ve Suğla gölleri ise graben özelliği taşımaktadır. Anamas Dağları’nda Dedegöl Tepesi’nin yanı sıra belli başlı zirveler ise şu şekilde sıralanabilir: Küçükdağ Tepe (2302 m.), Akkır Tepe (2299 m.), Gökovataşı Tepe (2690 m.), Deliktaş Tepe (2744 m.) ve Karçukur Tepe (2935 m.)⁹. Görüldüğü gibi, Anamas Dağları çalışma alanımızda bulunan diğer dağlardan daha yüksektir. Ancak bu yüksekliğine ve aldığı daha fazla yağışa rağmen, bünyesinde Pınargözü mağarasından çıkan su dışında devamlı akışı bulunan başka bir dere bulundurmaz. Kalkerli yapısı, üzerine düşen yağıştan ve eriyen karlardan meydana gelen suyun yüzeyden akmasına engel olarak çabucak yeraltına geçmesine sebep olur¹⁰. Kalkerli yapı içinde yeraltına inen su, göl seviyesine yakın noktalarda, özellikle de Yeşildağ ve Adaköy beldeleri çevresinde bulunan pınarlardan yüzeye çıkar.

Çalışma alanımızın güneyinde yer alan Seydişehir, dağların hemen kenarında kurulmuştur. Kentin batısında yer alan ve kuzeybatı-güneydoğu istikametinde uzanan bu dağlara Seydişehir Dağları denilmektedir. Beyşehir yakınlarında yer alan Lale Dağı, Seydişehir Dağları’nın başlangıç noktası olarak kabul edilmektedir. Lale Dağı’ndan başlayan bu dağ sırası Seydişehir’in güneyindeki Gidengelmez

⁵ Saraçoğlu (1990): 370.

⁶ Biricik (1982): 4; Sarre (1998): 140.

⁷ Biricik (1982): 4.

⁸ Biricik (1982): 3.

⁹ Biricik (1982): 69, 75.

¹⁰ Saraçoğlu (1990): 371; İzbirak (1984): 18; Atalay ve Mortan (1995): 313.

Dağları'nda son bulur. Gidengelman Dağları da Seydişehir'in güneyinde yer alan¹¹ oldukça geniş bir alana yayılan bir dağ kütesidir.

Şarkikaraağaç'ın kuzeyinde yer alan Karagedik Sırtı ve Beyşehir'in doğusundaki Genek tepesi, oluk tabanında yer alan belli başlı yükseltilerdir. Karagedik Sırtı, Beyşehir Gölü Havzası'nın başlangıç yeri olarak da kabul edilebilir. Suğla Gölü'nü de içine alan bu havzanın ortasında Genek Tepesi ve Lalelik Dağı yer almakta ve bunlar havzayı ikiye ayırmaktadırlar¹².

2.2. Bölgenin Gölleri

Bölgemizin kuzeybatısında kapladığı alan bakımından Türkiye'nin 4. büyük doğal gölü olan Eğirdir Gölü bulunmaktadır. Eğirdir Gölü tektonik kökenli bir göldür¹³. Eğirdir Gölü'nün kapladığı alan 468 km² dir¹⁴. Ortalama derinliği 5 ile 7 m. Arasında değişmektedir. Gölün en derin yerleri 13 m'yi bulan değerlerle güney kısımlarında yer almaktadır. Gölün fazla suları bir kanal yardımıyla Boğazova üzerinden Kovada Gölü'ne akmaktadır. Gölün su kaynakları ise çevresindeki dağlardan inen dereler, yeraltı kaynakları ve sularını Karamuk Bataklığı'ndan alan kaynaklardır¹⁵. Gölün güneyinde bulunan Yeşil Ada'da yerleşim bulunmaktadır. Ancak Yeşil Ada günümüzde ilçe merkezine karayolu ile bağlandığı için ada özelliğini kaybetmiştir¹⁶. Eğirdir Gölü, yapısı itibari ile çifte göl görünümündedir. Dar bir boğaz ile ikiye ayrılan gölün kuzeyde kalan kısmına Hoyran Gölü denir. Eğirdir Gölü ise sadece güneyde kalan bölümüne denilmektedir. Gölü ikiye ayıran boğaza Hoyran veya Kemer Boğazı denmektedir. Bu boğaz, her iki gölün sularının birbirine karışmasına da engel olmaktadır¹⁷.

Beyşehir Gölü, Batı Toroslar içinde bulunan, Anamas Dağları ve Sultan Dağları arasındaki tektonik bir çukurluk içinde yer alan ülkemizin en büyük doğal tatlı su gölüdür. Beyşehir Gölü fazla sularını bir çay yardımıyla Konya Ovası'na

¹¹ Biricik (1982): 95.

¹² Saraçoğlu (1990): 370.

¹³ Hoşgören (1994): 23.

¹⁴ Göllerin kapladığı alan su seviyesine göre değişmektedir. Eğirdir Gölü'nün alanı, su kotunun 916 m olduğu döneme göre hesaplanmıştır.

¹⁵ Saraçoğlu (1990): 375; Kazancı vd. (1999): 24, 37.

¹⁶ Güney (2004): 225.

¹⁷ Kazancı vd. (1999): 37; Saraçoğlu (1990): 374; İzbirak (1984): 58.

gönderir ve bu özelliğinden dolayı iç akışlı ağ içinde yer almaktadır¹⁸. Göl, Çarşamba Çayı'na ek olarak sularını karstik yollardan da güney bölgelere sevk etmektedir¹⁹. Gölün alanı 656 km²'dir²⁰. Ancak Beyşehir Gölü'nün su seviyesi yıllara, hatta mevsimlere göre oldukça değişkenlik gösterdiğinden yukarıdaki rakamlar her zaman gerçek değerleri göstermemektedir²¹. 1833 yılında Anadolu'yu gezen Arundell, Beyşehir Gölü'nün sularının tuzlu olduğunu rapor etmiştir²². Ancak bu bilgi Arundell'in Beyşehir Gölü'nü tam olarak inceleyememiş olması ile açıklanabilir. Belki de onun zamanında Suğla Gölü'ne doğru akan Çarşamba Çayı su seviyesine bağlı olarak akmamaktaydı ve o da dış akışı olmayan bir gölü tuz gölü olarak kabul etmişti.

Beyşehir Gölü'nde hatırı sayılır derecede ada da bulunmaktadır. Ancak bu adaların sayısı su seviyesine göre değişmektedir. Suların çekildiği yıllarda veya mevsimlerde su seviyesinin altında kalan yükseltiler ortaya çıkmakta ve birer ada olmaktadır. Ancak su seviyesindeki azalış sığ yerlerde bulunan adaları kara ile birleştirmektedir. Su seviyesinin yükseldiği durumlarda ise su azken ortaya çıkan kayalık adalar kaybolmakta, bunun yerine de sığ yerlerde bulunan yükseltiler birer ada durumuna geçmektedir. Bizim gözlemlerimize göre su seviyesi arttığında özellikle Yeşildağ Beldesi yakınlarındaki kıyı tümsekleri ada haline geldiğinden, su seviyesinin yükselmesi ada sayısını artırmaktadır. Göldeki adaların önemli bir bölümü batı tarafında toplanmıştır. Bunlardan bazıları; Kızılada, Hacıakif Adası, Tek Ada, Helimin Ada, Orta Ada, İğdeli Ada, Aygır Adası, Mada Adası'dır. Gölün kuzey ve doğu kıyılarında ise Çeçen Adası, Ömerçavuş Adası, Manarga Adası ve Yılanlı Ada sayılabilir.

Gölde eskisi gibi olmamakla beraber balıkçılık faaliyetleri de yapılmaktadır. Beyşehir Gölü'nde bulunan balıkların başlıcaları sazan, kızılkanat, çiçek balığı, gövce, sarıbalık, sıraz ve akbalıktır. Bunlardan kızılkanadın salamurası yapıldığından²³, av mevsimi dışında da yöre insanının en önemli besin kaynağı olmuştur. Yöre halkı akbalığı da tuzlayarak değişik zamanlarda tüketme yolunu

¹⁸ İzbirak (1971): 115; İzbirak (1984): 58.

¹⁹ Biricik (1982): 119.

²⁰ Güney (2004): 229. Gölün alanı, su kotunun 1120 m olduğu döneme göre hesaplanmıştır.

²¹ Beyşehir Gölü'ndeki su seviyesi değişimleri için bkz. Biricik (1982): 122-4.

²² Arundell (1834): 130.

²³ Saraçoğlu (1990): 371.

seçmiştir. Bu balıklardan gövce, kızılkanat ve sıraz günümüzde sadece dere ağızlarında seyrek olarak bulunmaktadır. Sonradan göle aşılana kadife, sudak, gümüş ve halk arasında çin sazanı denen bir tür de günümüzde gölün balıkları arasında yerini almıştır.

Beyşehir Gölü Havzası'nda bulunan diğer bir göl de Suğla Gölü'dür. Seydişehir'in güneyinde yer almaktadır. Çevresinde, göl sularının çekilmesi ile oluşan çok verimli tarım alanları bulunmaktadır. Alüvyonların biriktiği bu arazide tarımı yapılan buğday, mevsimine göre çok geç vakitte ekilmesine rağmen 45 gün gibi kısa bir sürede hasadı yapılabilir hale gelmektedir²⁴. Suğla Gölü, 1090 m rakımı ile Beyşehir Gölü'nden daha alçakta yer aldığından²⁵, Beyşehir Gölü'nden çıkan su, Çarşamba Kanalı vasıtası ile Suğla Gölü'ne dökülmekte ve burayı bir çeşit rezervuar haline getirmektedir²⁶. Düzensiz bir su rejimine sahip olan Suğla Gölü'nün²⁷ kapladığı alan zamana göre değişkenlik gösterse de bunun 165 km² kadar olduğu kabul edilmekte ve yaz aylarında sularının önemli bir miktarını kaybetmektedir. Bu su kaçakları gölün batısında, Arvana'da bulunan düdenlerden olmaktadır²⁸.

2.3. Bölgenin Akarsuları

Çalışma alanımızda Eğirdir, Beyşehir ve Suğla gölleri bulunmaktadır. Bu yüzden bahsedeceğimiz dere ve çaylar hep bu göllere dökülmektedir. Çevrelerindeki kaynaklardan beslenen bu göller fazla sularını da Akdeniz'e ve Konya Ovası'na göndermektedirler. Bu yüzden akarsuları, aktıkları göller çerçevesinde değerlendirmek daha doğru olacaktır.

Eğirdir Gölü, tabanından çıkan kaynak sularının yanında bazı derelerle de beslenmektedir. Bunlar: Gelendost, Hoyran ve Popa dereleridir. Bu dereler kurak dönemlerde zaman zaman kuruyan daha küçük derelerle beslenerek Eğirdir Gölü'ne karışmaktadırlar. Bunlara ilaveten Eğirdir Gölü'ne 15 km. mesafede bulunan Karamuk Bataklığı da güneyinde bulunan bir düden yolu ile sularının bir kısmını Eğirdir Gölü'ne göndermektedir.²⁹

²⁴ Saraçoğlu (1990): 373.

²⁵ Biricik (1982): 1.

²⁶ Biricik (1982): 119.

²⁷ Biricik (1982): 126.

²⁸ Saraçoğlu (1990): 373.

²⁹ Kazancı vd. (1999): 24, 37.

Beyşehir Gölü'ne güneyden dökülen en önemli su Büyükköprü Çayı'dır. İlkbahar ve kış aylarında daha çok su taşımaya rağmen, yazın kuruyacak kadar suyu azalır. Üzümlü ve Üstünler taraflarında küçük derelerin birleşmesiyle büyüyen çay, sularını Gavur Sazlığı denen yerden göle boşaltır.

Beyşehir Gölü'ne dökülen derelerin ve kaynak sularını önemli bir kısmı Yeşildağ Beldesi çevresinde yoğunlaşmaktadır. Kaynağını Güdürhacı Mahallesi, Deliktaş ve Apsingır Deresi'nden alan Ilırmak yaz-kış akan bir su kaynağıdır. Kışın ve ilkbaharda daha gür akan Ilırmak yazın bir miktar su kaybetse de daima akar. Kaynağını Adaköy Beldesi yakınlarından alan Soğuksu deresi de Ilırmak gibi yaz-kış akar. Bu dereye sonradan Derebucak'ta yapımı tamamlanan barajın suları da verildiğinden su seviyesi yağışlı dönemlerde oldukça artmıştır. Ilırmak ve Soğuksu dereleri Beyşehir-Yeşildağ yolunun 1 km kuzeyinde birleşirler ve Kızılcaburun'dan göle dökülürler. Her iki ırmağın birleştiği yerin 300 m kuzeyinden bu suya Karman Çayı karışır. Karman Çayı sadece yağmurlu zamanlarda ve karların eridiği ilkbahar aylarında akar. Yeşildağ'ın Gür mevkisinden çıkan kaynaklar da göl için oldukça önemli miktarlarda su temin ederler. Burada yer alan birçok kaynak belirli aralıklarla birleşerek Ganyaş mevkisinden göle dökülürler.

Yine Anamas Dağı'nın kar ve yağmur sularını göle taşıyan Guduz Çayı, adından da anlaşılacağı gibi çok şiddetli aktığı zamanlar olsa bile düzensiz bir su rejimine sahiptir ve genelde kurudur. Bu çay aktığı zaman çok kuvvetli akar, yağış olmadığı zaman ise hiç akmaz. Guduz Çayı Kurucuova'nın doğusundan göle dökülür. Anamas Dağları'ndan doğan Pınargözü Çayı, aynı adı taşıyan bir mağaradan yüzeye çıkar, daha çok Yenişarbademli ve çevresinin tarım alanlarının sulanmasında kullanılan bu çay Gölyaka mıntıkasında göle dökülür.

Kubad-Abad Sarayı'nın hemen güneyinden çıkan Gürlevik Pınarı daima akar ve önemli bir su kaynağıdır. Kuzeyden göle karışan en önemli su da Çarık Saray Suyu'dur. Buna yöre halkı Devebağırtan da demektedir.

Gölün doğu kıyılarından bünyesine karışan sular da: Kabacaköy'den kaynayan ve Kireli üzerinden göle dökülen Kabapınar Suyu (Ozan Çayı), Eflatunpınar Suyu olarak sayılabilir³⁰. Köşk beldesinin güneyinden çıkan Munnafa

³⁰ Saraçoğlu (1990): 371.

Suyu, Kuşluca yakınlarından göle karışmaktadır. Sarıöz Deresi de göle önemli miktarda su sağlamaktadır. Kızılören'in güneyinden kaynaklarını alan ve Bağırsak Deresi olarak adlandırılan dere, Çukurağıl'dan sonra bünyesine irili ufaklı birçok kolu katarak Sarıöz adıyla göle dökülür. Adından da anlaşılacağı gibi, bol miktarda alüvyon taşıyan bir deredir. Doğal mecrası onu Çarşamba Kanalı'na götürürken³¹ sonradan Beyşehir-Konya yolu üzerinde bulunan Afşar Köprüsü civarında yönü batıya çevrilerek Beyşehir Gölü'ne yönlendirilmiştir.

Beyşehir Gölü'nden Suğla Gölü'ne, oradan da Konya Ovası'na bir su akımı bulunmaktadır. Bu su sevki Çarşamba Çayı vasıtası ile olmaktadır. Çarşamba Çayı gölün güneydoğusundan Taş Köprü yapılmadan önce doğal bir gideğen olarak çıkardı (Bkz. Res.1). Suğla Gölü'ne yaklaştıkça menderesler oluşturan Çarşamba Çayı bu göle kuzeyden girer, gölün doğusundan da tekrar doğal bir gideğen olarak çıkardı³². Kisecik'e kadar doğal yolundan giden Çarşamba Çayı³³ buradan bir kanalla Suğla Gölü'nün etrafından dolaşarak gölün doğu istikametinden Konya Ovası'na yönelirdi. Günümüzde ise yapılan beton bir kanalla doğallığını kaybetmiştir³⁴ (Bkz. Res.2-3). Çarşamba Çayı'na Hisarözü Çayı, Çavuş Çayı ve Bostan Deresi katılmaktadır³⁵. Suğla Gölü'nden de su alan Çarşamba Çayı, Kayaagzı Boğazı'na girerek Bozkır tarafından gelen başka bir su ile karışır. Aslında Çarşamba Suyu, Bozkır'dan gelen bu kola dendiği³⁶ halde aynı isim Beyşehir'den itibaren de kullanılmaktadır.

Suğla Gölü'ne akan sular; Pınarbaşı'ndan çıkan Aşağı Mahalle Çayı, Taraşçı beldesinden gelen Kapaklı Pınar ve Mağmunda Çayı'dır. Suğla Gölü'ne güney taraftan da Özler Deresi akmaktadır³⁷. Adı geçen derelere baktığımızda Suğla Gölü'nün su toplama alanı Beyşehir Gölü'nden çıkan Çarşamba Çayı'nı hesaba katmazsak oldukça dardır. Suğla Gölü zaten varlığını şimdiye kadar Beyşehir Gölü'nün fazla sularına borçludur. Çarşamba Çayı, yapılan yeni kanal ile Suğla Gölü'ne uğramadan Konya Ovası'na aktığından burayı besleyememektedir. Göldeki

³¹ Biricik (1982): 6.

³² Güney (2004): 99.

³³ Saraçoğlu (1990): 293.

³⁴ İzbirak (1984): 59.

³⁵ Biricik (1982): 6.

³⁶ Saraçoğlu (1990): 293.

³⁷ Saraçoğlu (1990): 372.

su seviyesinin azalması göl tabanında tarım alanlarının açılmasına olanak vermiş ve yörenin geçim kaynağına katkı sağlamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM-BÖLGENİN TARİHİ COĞRAFYASI

3.1. Solymler ve Milyas

Pisidia bölgesinin bilinen ilk halkı Solymlerdir. Homeros İlyada'da Solymleri Lykia'da yaşayan bir halk olarak gösterir³⁸, bu bilgi kesin olmamakla beraber Pisidia'ya ve dolayısıyla bölgemize en yakın yerde yaşayan bu halk hakkındaki sahip olduğumuz ilk bilgilerdir. Bölgeyle ilgili bilgileri sonradan Herodotos'tan almaktayız. Yazar Lykialıların atası olarak Girit'ten sürülen Sarpedon'u göstermektedir. Sarpedon ve arkadaşları bu sürgün sonucunda Milyas'a gelirler. Bu gün Lykia olarak adlandırılan bölgenin ilk adının Milyas olduğu anlaşılır. Herodotos'a göre Milyas'ta yaşayan halka da Solymler denilmekteydi. Ancak Lykialılara komşuları Termiller demektedir³⁹. Şimdiki Lykia adı ise Atinalı Lykos'tan gelmektedir⁴⁰. Strabon aynı zamanda Termessosluların kendilerine Solymler dediğini ve Termessos üzerindeki tepenin de Solymus Dağı olduğunu nakleder⁴¹. Strabon'nun bu anlattıkları Solymlerin kuzeydoğuda ulaştıkları sınırı vermesi bakımından önemlidir. Ancak Solym bölgesinin sınırlarının buraya kadar mı uzandığı yoksa yer mi değiştirdiği kaynaklarda bahsedilmemektedir. Bu durumda Lykia'nın neresi olduğu daha kesin bilindiği için daha önce bahsedilen Milyas'ın konumu ve bu yer hakkında sağlanacak bilgiler bölgemiz için önemli katkılar sağlayacaktır.

Strabon, Sagalassoslulardan bahsederken bunların Milyas'a bakan Toroslara kadar olan bölgeyi kontrol altında tuttuklarından⁴² ve Milyas bölgesinin Termessos'tan başlayan dar geçitlerden İsinde'ya ve Sagalassos'a, hatta Apameialıların bölgesine kadar uzanan dağlık bir alan olduğundan bahseder⁴³. Strabon'a göre Milyas Sagalassos'un batısında Apameia ve Termessos arasında kuzey-güney doğrultuda uzanan bir bölgedir. Plinius, Milyae adlı bölgenin Lykaonia'nın batısında, Pamphylia'nın ise üzerinde olduğundan ve bunların atalarının Trakyalı olduğundan bahseder⁴⁴. Buradan anladığımız kadarıyla Milyas

³⁸ Homeros Illias VI. 185.

³⁹ Herodotos I. 173.

⁴⁰ Herodotos VII. 92; Strabo XII. 8. 5.

⁴¹ Strabo XIII. 4. 16.

⁴² Strabo XII. 7. 1.

⁴³ Strabo XIII. 4. 17.

⁴⁴ Plinius N H. 5. 25.

ismi bir zaman sonra Milyae'ye dönüşmüş olmalıdır. Plinius'un anlatımı Milyas'ın sınırlarını biraz belirsizleştirmektedir. Ancak Antiokheia'da bulunan ve Roma dönemi öncesine tarihlenen bir yurttaş listesi yazıtında bulunan bütün isimlerin Trakya kökenli olması⁴⁵ bu anlatımı destekler niteliktedir. Hall ise Milyas'ın sınırlarının kuzeyde Kestel Gölü'ne kadar çıktığını belirtmektedir⁴⁶. Bütün bu verilere göre Milyas, Sagalassos'u doğusunda bırakmak kaydıyla Burdur Gölünü de içine alan ya da bu gölün batısından geçerek buranın kuzeyine de uzanarak Apameia'ya kadar yayılmaktaydı. Bölgenin kuzey sınırlarını belirlemede çok fazla bir zorluk olmamasına rağmen güneyde nereye kadar ulaştığı daha da tartışma konusudur. Makedonya Kralı Büyük İskender Asya seferinde Patara'dan sonra kış ortasında Milyas'a girer ve burada Phaselis'ten gelen elçilerle görüşür⁴⁷. Arrianos'a göre İskender'in girdiği Milyas, Patara ile Phaselis arasında bir yer olmalıdır. Plinius'tan Arykanda'nın bir Milyas şehri olduğunu bildiğimiz için⁴⁸ İskender'in Kaş'tan sonra kuzeye Arykanda'ya yönelmiş olduğu düşünülebilir. Günümüzde bile çok rahat ulaşım imkânı sağlamayan Kaş-Finike arası güzergâh muhtemelen İskender'i de kuzeye yöneltmişti. Böylece Arrianos ve Plinius'un sağladığı bilgiler bir birini teyit eder niteliktedir.

Bu bilgiler ışığında Milyas adlı bölgenin güneyde Arykanda'ya kadar indiğini ve Termessos'un batısından kuzeye uzandığını söyleyebiliriz. Milyas bölgesinin Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluğu ile doğrudan bir bağlantısı olmamasına rağmen Antiokheia'da bulunan ve Trakya kökenli adlara sahip yurttaşların varlığı bu bölge ile Milyas arasında bir ilişki olabileceğini göstermektedir.

3.2. Pisidialılar ve Pisidia:

Strabon'a göre Pisidia halkları işgal ettikleri dağlık bölgelerde kabileler halinde yaşamakta ve tiranlarca yönetilmekte ve Kilikialılar gibi korsanlık yapmaktaydılar⁴⁹. Strabon eserinin aynı bölümünde Pisidialılar ile aynı özelliği taşıyan Leleglerin “oradan oraya gezen” bir bölümünün bölgeye yerleştiğinden de bahsetmektedir. Pisidia coğrafyasında tutunmak isteyen topluluklar hayatta

⁴⁵ Ramsay (1918): 186.

⁴⁶ Mitchell (1989-90): 126.

⁴⁷ Arrianos I. 24.

⁴⁸ Plinius N H. V. 25.

⁴⁹ Strabo XII. 7.3

kalabilmek için muhtemelen onlar gibi bir yaşam sürmek ve onların tarzında bir geçim kaynağı bulmak zorundaydılar. Bu şartlar çalışma alanımız için de geçerli olmalıdır. Çünkü bölgemizin kuzeyinde daha barışçı bir kavim olan Phrygler yaşamaktaydı⁵⁰. Torosların güney yamaçlarında yaşayan Pisidialılar denizlerde korsanlık, kuzey yamaçlarında yaşayan diğerleri de ovalık bölgelerde hırsızlık yapıyor olmalıydılar. Torosların kuzey yamaçlarında yaşayanların haydutluk yaptıkları ovalar genelde güney Phrygia ovalarıdır⁵¹. Pisidia ve Phrygia arasında doğal bir engel olarak Phrygia Parereios bulunmaktadır. Bu dağların kuzeyi yukarıda bahsettiğimiz gibi ovalıktır ve saldırılara açık bir konumdadır. Ancak bölgede yaşayan Pisidia kabileleri arasındaki ilişkiyi aydınlayabilecek bir bilgi bulunmamaktadır. Phrygia ve Pamphylia arasında yaşayan Pisidialılar her iki bölge için de huzursuzluk kaynağı olmuştur. Günümüze kadar sürmüş olan yaylacılık faaliyetleri önceden de bu yörenin ana geçim kaynaklarından olmuş ve burada yaşayan halklar Phrygler gibi mevsimlere göre ovalar ve dağlar arasında gezmiştir⁵². Bu sert mizaçlı ve kanun tanımaz insanların yaşadığı Pisidia bölgesini tam anlamıyla bir krallığın ya da herhangi bir gücün bölgesi olarak tarih sahnesinde görememekteyiz⁵³. Çalışma alanımız da tam böyle bir yaşam biçimi için son derece uygundur. Adından da anlaşılacağı gibi Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluğu kuzeyde Sultan Dağları (Phrygia Parereios), doğuda Erenler Dağları ve güney-batı doğrultuda Toros Dağları ile çevrelenmiş bir düzlüktür.

İskender Pers seferine çıktığında Phaselis'e musallat olan Pisidialılar'ın kalesini almış⁵⁴ ve onları bu probleminden kurtarmıştı. Bu olay bize Pisidialılar'ın ne kadar güneye inebileceklerini gösterdiği gibi çalışma alanımızda yaşamış olanların da ne kadar kuzeye etki edebileceklerine ışık tutacaktır (Bkz. Hrt.2).

⁵⁰ Strabo XII. 7.2

⁵¹ Ramsay (1916): 87.

⁵² Cicero: On Divination I. 42.

⁵³ Laurent (1830): 217

⁵⁴ Arrianos I. 24.

3.3. Bölgenin Kentleri

Çalışma alanımızda bazı kentler bulunmaktadır. Bu kentlerin kuruluş tarihini kesin olarak bilememekteyiz. Ancak bunlardan bazıları tarihin akışı içerisinde önemli olaylara tanıklık etmişlerdir.

3.3.1 Antiokheia

Çalışma alanımızın kuzeyinde Antiokheia yer almaktadır. Ancak bu kentin bir Pisidia kenti olup olmadığı bazı kaynaklarda çelişkili olarak verilmektedir. Strabon eserinde Antiokheia'dan "Pisidia yakınlarındaki Antiokheia" olarak bahsetmektedir⁵⁵. Plinius ise bu şehri Oroanda ve Sagalassos ile birlikte bir Pisidia kenti olarak saymaktadır⁵⁶. Ptolemaios de Plinius gibi Antiokheia'yı Pisidia içinde göstererek ondan "Antiochia Pisidiae" olarak bahsetmiştir⁵⁷.

Strabon Antiokheia'nın bulunduğu bölgeye Phrygia Paroreia demektedir ve bu bölgenin doğudan batıya uzanan bir dağ sırasına sahip olduğunu belirtmektedir. Bu dağ sırasının her iki tarafında bir ova bulunmaktadır. Kuzey tarafındaki düzlükte Philomelium-Akşehir kurulmuşken, diğer tarafta Pisidia yakınında bir tepe üzerinde Antiokheia yer almaktadır⁵⁸. Phrygia Paroreia bölgesi Phrygia'nın en güneyinde kalan kısımdır ve Texier'e göre Pisidia ile karıştırılması ile beraber Büyük Phrygia'dan ayıran kesin bir sınırı bulunmamaktadır⁵⁹.

Antiokheia'nın konumu ne olursa olsun burada yaşayan insanlar Phryg kökenlilerdi ve Roma dönemine kadar da Pisidia Antiokheia'sı olarak adlandırılmamıştır. Onun Pisidia Antiokheia'sı olarak adlandırılması sonradan Suriye'deki Antiokheia'dan ayırmak amacıyla olmuştur⁶⁰. Coğrafi olarak, burasının Phrygia Parereios'un (Sultan Dağları) güneyinde kalması sebebiyle bir Pisidia şehri olduğu düşünülebilir. Böyle zorlu bir coğrafyada bir Phrygia şehri kurulabilir. Ancak bu şehrin çevresinde bulunan dağlarda yaşayan barbar toplumlar dikkate alındığında bunun varlığını devam ettirmesi ancak güçlü bir askeri donanım ile mümkün olabilirdi. Bu askeri varlık aynı zamanda İkonium-Apollonia yolunun güvenliğini

⁵⁵ Strabo XII. 6.4.

⁵⁶ Plinius: N H. V. 27.

⁵⁷ Ptolemaios V. 4.

⁵⁸ Strabo XII. 8.14.

⁵⁹ Texier (2002): 276.

⁶⁰ Hardie (1912): 121.

sağlamak için de oldukça gerekliydi⁶¹. Drew-Bear da bu fikri destekleyebilecek yazıtları Apameia ile Apollonia arasında tespit etmiştir. Bu yazıtlara göre Suriyeli ve Balkanlı askerlerin görev yaptığı bir Roma kışlasının varlığı ortaya çıkarılmıştır⁶². Bu kışlada konuşlanan birlik sayesinde Limnai Gölü'nün batı kıyıları güvenceye alınıp, güneyden gelebilecek Pisidialı saldırganlar engellenmiş olunuyordu.

Bölgedeki Phryg etkisi sadece Antiokheia ile sınırlı kalmamıştır. Calder'in Kıyakdede'de bulduğu bir mezar taşı Phryg kapısı şeklindedir ve Calder bu mezar taşının üzerindeki ismin Pisidce olabileceğini düşünmektedir⁶³. Her sınır kesiminde karşılaşılabileceğimiz bu tür etkilenmeler ve kültürel kaynaşmalar Pisidia ve Phrygia sınırında da gözlemlenebilmektedir. Aynı coğrafyayı paylaşan farklı etnik yapıya sahip halkların birbirlerinin dillerinden ve kültürlerinden unsurlar alması insanoğlunun doğasında bulunan bir özelliktir.

Antik dönemde Olympus Dağı olarak bilinen Sultan Dağı eteğinde kurulan Antiokheia 1833 yılında bölgeyi gezen Arundell tarafından keşfedilmiştir⁶⁴.

3.3.2. Misthia

Misthia kentinin yeri bilim insanlarını uzun süre meşgul etmiş bir konudur. Kentin lokalizasyonu üzerine çeşitli önermelerde bulunulmuştur. Ramsay ilk önce Misthia'nın Roma yolu üzerinde, Lykaonia bölgesinde ve Pappa'ya yakın bir şehir olduğu bilgisine dayanarak, Kireli ve Kıyakdede arasında yer alan Manastır mevkiine lokalize etmiştir⁶⁵. Ramsay önermelerini Pappa ve Vasada kentlerinin o dönem tahmin edilen yerlerine göre yaptığı için sonradan bu kentlerin kesin lokalizasyonu ile Misthia'nın Fasıllar'da olduğuna kanaat getirmiştir⁶⁶. Misthia'nın lokalizasyonu hususunda Ramsay'in hareket noktası, bu kentin Lykaonia'da bulunduğunu düşünmesidir. Cronin'in Ramsay'e dayanarak söylediği altı uçlu yıldız süslemelerinin Lykaonia yazıtlarında bulunduğu⁶⁷ bilgisi, belki de Misthia'yı Fasıllar'a lokalize etmesine sebep olmuştur. Fasıllar'daki nekropol alanında bu yıldız süslemesi hala görülebilmektedir (Bkz. Res.4). Fasıllar'ın hemen kuzeyinde yer alan

⁶¹ Calder (1912): 83; Ramsay (1924): 172.

⁶² Drew-Bear (1984): 110.

⁶³ Calder (1932): 452.

⁶⁴ Robinson (1924): 435.

⁶⁵ Ramsay (1960): 367.

⁶⁶ Ramsay (1902-1903): 267.

⁶⁷ Cronin (1902): 103.

Kaledağı da bu lokalizasyon çalışmalarında araştırmacıları etkilemiştir (Bkz. Res. 5). Çünkü Arap akınlarında bahsi geçen bu kale ile Misthia'nın aynı yerler olduğu düşünülmüştür⁶⁸ (Bkz. Res.6). Swoboda ve ekibindekiler de Misthia'yı Fasıllar'a lokalize etme gayretine girmişlerdir. Bunların dayanak noktası ise Fasıllar'da bulunan tarihi eserlerin bolluğudur⁶⁹. Ancak bütün bu önermelerin sonunda Hall'un Beyşehir'de bulunduğu bir yazıt Misthia'nın yerini günümüz Beyşehir'ine lokalize edebileceğimizi göstermektedir (Bkz. Res.7). Hall çalışmasında Misthia'nın Beyşehir'de olduğunu ancak Bizans dönemi özelliklerine dayanarak kalesinin de yine Fasıllar'da bulunan Kaledağı'nda olabileceğini belirtmektedir⁷⁰.

3.3.3. Pappa

Pappa, Ramsay ve Sterrett tarafından ilk önce Antiokheia'nın güneyinde aranmıştır⁷¹. Sterrett'in Fele-Belceğiz'de kaydettiği bir yazıtta geçen “Pappalı bir yabancı” tabiri, Pappa'nın bu çevrede bulunmadığını kanıtlamıştır⁷². Pappa'nın lokalizasyonu ile ilgili çalışmalar, 1901 yılında Anderson tarafından Yunuslar'da ve çok geçmeden Cronin tarafından Çukurağıl'da bulunan yazıtlar ile son bulmuştur ve Pappa'nın günümüzdeki Yunuslar'da kurulmuş olduğu kesinlik kazanmıştır⁷³. Yunuslar, Bağırsak Deresi'nin kenarında kurulmuş, evlerinin duvarlarında bulunan arkeolojik malzemelerin bolluğundan eski bir yerleşime de ev sahipliği yaptığı anlaşılan bir köyümüzdür. Pappa'nın kurulmuş olduğu yer, Misthia ve Ikonion arasındaki en stratejik noktadır. Çünkü burada, Misthia'dan gelen yol ve Kıyakkede'nin kuzeyinden ayrılan Via Sebaste yolu birleşmektedir. Bu yol günümüzde de kullanılmaktadır. Yunuslar'da 250-260 yıllarına tarihlenen bir Herakles Lahidi bulunmuştur (Bkz. Res.8). Bu lahidi özel kılan nokta ise, bunun Anadolu'da ele geçen ve Herakles'in 12 işini tasfir eden ilk lahit olmasıdır⁷⁴.

⁶⁸ Ramsay (1933): 157.

⁶⁹ Swoboda (1935): 12.

⁷⁰ Hall (1959): 119-124.

⁷¹ Ramsay (1885): 145-6.

⁷² Sterrett (1888):196.

⁷³ Cronin (1902): 101.

⁷⁴ Boysal (1958): 80-1.

3.3.4. Vasada

Vasada, Attaloslar zamanında şehir olarak geçmektedir⁷⁵. Ptolemaios, Vasada'yı Laodikeia Combusta ve diğer bazı şehirler ile beraber Lykaonia sınırları içinde göstermiştir⁷⁶. Cramer, Vasada'nın yerininin antik kaynaklardan yola çıkarak Misthia'nın yakınlarında olabileceğini söylemiş⁷⁷, ancak lokalizasyonu konusunda bir önermede bulunmamış, yorumunu kaynaklara dayanarak yapmıştır. Sterrett de bölgede araştırmalar yaparken Kestel Dağı üzerinde duvarları bulunan bir şehir veya kaleden bahsetmiş, bulduğu yazıtlar buranın Vasada kenti olduğunu gösterecek bilgiler sunmamıştır⁷⁸. Ramsay ise Pappa'nın Yunuslar'a lokalizasyonundan önce buranın Vasada olduğunu belirtmiştir⁷⁹. Vasada nihai olarak epigrafik deliller desteği ile 1902 yılında Jüthner ve ekibi tarafından Bostandere'deki Kestel Dağı'nda tanımlanmıştır⁸⁰ (Bkz. Res.9-10).

3.3.5. Amblada

Strabon'un Artemidorus'tan aldığı bilgilere göre Amblada, tıbbi perhizlerde kullanılan şarapları ile ünlüdür ve Phrygia sınırında antik bir Pisidia şehridir⁸¹. Ptolemaios de bu kenti Apollonia, Antiokheia ve Neapolis ile beraber Pisidia şehirleri arasında sayar⁸². Ramsay, Strabon ve Ptolemaios'nin verdiği bilgilere dayanarak onu ilk önce Limnai Gölü'nün doğusundaki Gelendost'a lokalize etmeye çalışmıştır. Bu lokalizasyondaki dayanak noktaları da; Strabon'un, Amblada'nın Phrygia sınırında bir kent olduğunu belirtmesi ve Ptolemaios'nin de Amblada ile beraber saydığı şehirlerin hep Limnai tarafında olmasıdır. Ayrıca Ramsay'ın zamanında burada üzüm yetiştirilmesi onun Gelendost üzerinde durmasına yol açmıştır. Ramsay bu noktada Amblada piskoposunun Ikonion metropolitliğine bağlı olduğuna bir anlam verememiştir⁸³. Amblada'nın bulunduğu Asar Dağ'da incelemelerde bulunan Sterrett, buradaki eserlerden bahsetmekte ve o zamanın bilgisiyle Asar Dağı'na

⁷⁵ Jones (1971): 138.

⁷⁶ Ptolemaios V, 4.

⁷⁷ Cramer (1832): 71.

⁷⁸ Sterrett (1888): 175.

⁷⁹ Ramsay (1960): 368.

⁸⁰ Paton (1904): 102.

⁸¹ Strabo XII, 7.2.

⁸² Ptolemaios V, 4.

⁸³ Ramsay (1960): 369.

Gorgorome'un yerleştirilebileceğini söylemiştir⁸⁴. Amblada, Jüthner ve ekibi tarafından Vasada ile aynı çalışma döneminde Asar Dağ'da tanımlanmıştır⁸⁵ (Bkz. Res. 11-13). Amblada antik kentinin arkeolojik malzemeleri günümüzde, çevresinde kurulmuş köylerin evlerini süslemektedir (Bkz. Res. 14-16). Asar Dağ'ın yakınında bulunan Yeniceköy'de bu malzemeler bolca bulunmaktadır. Kavakköy ise Amblada'ya daha uzak olduğundan burada bulunan evler daha az ve küçük tarihi eserler barındırmaktadır.

3.3.6. Neapolis

Plinius, Neapolis halkının Galat kavimlerine komşu olduğunu bildirir⁸⁶. Ptolemaios ise Neapolis'ten bir Pisidia kenti olarak bahseder⁸⁷. Bu anlatımlar kentin yerini belirlemede bilim insanlarının dayanak noktası olmuştur. Bu yüzden şehir Galatya ve Pisidia sınırında aranmıştır. Kentin yeri konusunda ilk önce Ramsay önermelerde bulunmuştur. Ona göre Anabura isim değiştirerek ya Neapolis adını almıştır ya da eski kentin hemen yakınına daha uygun bir yere kurulmuştur⁸⁸. Ramsay'e göre kent Şarkikaraağaç'a lokalize edilmelidir⁸⁹. Ancak Anabura'nın Sterrett tarafından şimdiki Enevre'ye lokalize edilmesi⁹⁰, Ramsay'i Neapolis'in bu kentin yanına kurularak onu gölgede bıraktığı düşüncesine götürmüştür⁹¹. Cronin ise, Kıyakdede'de tespit ettiği miltaşları yardımı ile Şarkikaraağaç'a yerleştirdiği Neapolis'ten gelen Via Sebaste'nin bu bölgenin yakınlarından geçtiğini söylemektedir⁹². Bu lokalizasyon çalışmaları hep Neapolis'i Şarkikaraağaç'a yerleştirme ile sonuçlanmıştır. Ancak French'in Kıyakdede'de bulduğu bir yazıtta geçen Neapolis adı ve yine Kıyakdede'de İznebolu adında bir höyük olduğu bilgisini alması sonucu, Neapolis Kıyakdede'ye yerleştirilmiştir⁹³. 1984 yılında yapılan II.

⁸⁴ Sterrett (1888): 184-5.

⁸⁵ Paton (1904): 102.

⁸⁶ Plinius V. 42.

⁸⁷ Ptolemaios V. 4.

⁸⁸ Ramsay (1883): 75-6; Ramsay (1960): 442.

⁸⁹ Ramsay (1960): 442.

⁹⁰ Sterrett (1888): 203.

⁹¹ Ramsay (1885): 145.

⁹² Cronin (1902): 108.

⁹³ French (1984a): 11.

Araştırma Sonuçları toplantısında Pisidia'daki Neapolis'ten bahseden bir yazıtı İznebolu'ya yerleştirmedeği gibi bunun nedenini de açıklamamıştır⁹⁴.

3.3.7. Anabura

Strabon, Pisidialıların oturduğu 13 şehirden birisinin Anabura olduğunu bildirmektedir⁹⁵. Ramsay tarafından adı Şarkikaraağaç'ta bir yazıtta bulunan Anabura, Sterrett tarafından günümüzdeki Enevre'ye lokalize edilmiştir⁹⁶. Anabura, en parlak dönemini M.Ö. II. yüzyılda yaşamıştır⁹⁷.

3.4. Bölgenin Alt Bölümleri ve Halkları

Çalışma alanımızda yaşamış bazı toplumların ve yaşadıkları yerlerin adlarını epigrafik çalışmalardan ve antik eserlerden öğrenmekteyiz. Burada yaşayan halkların genel olarak, göllerin etrafında ve bu göllere akan su kaynaklarının boylarında görmektediriz.

3.4.1. Askaia

Calder, Antiokheia'nın kurulmuş olduğu vadinin adının Askaia olabileceğini düşünmektedir⁹⁸. Anderson ise Askaia'yı Men Tapınağı'nın batı ve doğusunda kalan ovalık arazi olarak düşünmekte ve buradaki mülklerin tapınağa ait olduğunu belirtmektedir⁹⁹. Her iki araştırmacının da tespitleri birbiri ile uyumludur. Çünkü Antiokheia, Men Tapınağı'nın hemen batısında kurulmuştur. Kurulduğu yer itibari ile de Anthios Çayı'nın geçtiği vadide bir yükseklik oluşturduğundan çevresini saran ovalara hakim bir pozisyondadır.

3.4.2. Ouramma Ovası

Ramsay, Antiokheia'nın güneyinde yer alan düzlüğün Ouramma olduğunu bildirmektedir. Günümüzdeki Gelendost ilçesi bu arazinin içinde yer almaktadır ve Antiokheia ile aralarındaki sınırı Anthios Vadisi oluşturmaktadır. Bu ovanın sınırları yine Ramsaya'a göre Neapolis'e (Şarkikaraağaç) kadar uzanmaktadır. Burada eski

⁹⁴ French (1984b): 124.

⁹⁵ Strabo XII. 7. 2.

⁹⁶ Ramsay (1883): 71; Sterrett (1888): 193; Ramsay (1920): 102; Magie (1950): 457; Calder (1932): 452.

⁹⁷ Jones (1971): 141.

⁹⁸ Calder (1912): 95.

⁹⁹ Anderson J. G. C. (1913): 271.

Anadolu dininin bir tanrısı olan Masnes bulunmaktadır. Bu tanrı Grekleşmiş toplumlarda Men halini almıştır ve Phrygia-Pisidia sınırında çok etkili bir inandırıcıdır¹⁰⁰. Bu ovanın Gelendost'a yakın kısımları oldukça düzlüktür, ancak doğuya gidildikçe arazide dalgalanmalar oluşmakta ve derelerin oluşturduğu vadiler görülmektedir.

3.4.3. Korbokome ve Oinia

Limnai (Eğirdir) Gölü'nün kuzeydoğu sonunda bulunan bir yazıt bize burada Korbokome adlı bir bölgenin bulunduğunu işaret etmektedir. Bu arazi, çevredeki diğer araziler gibi Men Tapınağı'nın mülküydü ve bu mülkler Amyntas'dan sonra Augustus'a geçmiştir. Korbokome'un kuzeyinde yer alan vadiye ise o dönemde Oinia (Oinan) denmekteydi¹⁰¹.

3.4.4. Sague

Limnai (Eğirdir) Gölü'nün kuzeyinde yer alan günümüz Sağır yerleşmesinin Antik Çağ'daki adı Sague olabilir¹⁰². Burada Men Askaenos kültürünün bir diğer tapınağının bulunduğu da düşünülmektedir¹⁰³. Sağır yerleşmesi Antiokheia'yı Phrygia'ya bağlayan bir yol üzerinde yer alması bakımından da önemlidir.

3.4.5. Limenia

Broughton'a göre, Karalis (Beyşehir) Gölü'nün kıyısında yer alan Kireli'de Limenia adında bir mülk bulunmaktadır¹⁰⁴. Karalis Gölü kıyısındaki bu topraklar oldukça verimlidir ve gölün nemli havası buradaki tarımın kuraklıktan etkilenmemesini sağlamaktadır. Bu bağlamda burada bir imparatorluk mülkünün bulunması son derece doğal bir durumdur.

Karalis (Beyşehir) Gölü'nün çevresinde bir çok tarihi mekan vardır. Ancak Doğanbey ve Başgöze arasında yer alan Karacaören'de, Hall'e göre tanımlanamayan önemli bir yerleşim bulunmaktadır. Bu eski yerleşim yerini diğer tanımlanamayan bir çok yerden farklı kılan nokta ise bu yerleşimin Sarıköy ile Emen arasında yer alan köprüye ulaşan bir yola sahip olmasıdır. Bu yolu tespit eden Hall, bunun yerleşim

¹⁰⁰ Ramsay (1923): 291-2.

¹⁰¹ Ramsay (1905): 418; Ramsay (1887): 495.

¹⁰² Ramsay (1905): 420; Calder (1913): 101.

¹⁰³ Calder (1912): 94.

¹⁰⁴ Broughton (1934): 233

yerini Via Sebaste'ye bağladığını düşünmektedir¹⁰⁵. Via Sebaste gibi önemli bir yola bağlantısı olan bu yerleşme muhakkak ki o dönemde çok stratejik bir konumdaydı. Bu yerleşmenin Kızılören ile Lystra arasındaki yol için çok önemli olabileceği düşünülebilir.

3.4.6. Oroanda

Çalışma alanımızda adı geçen Oroanda, Pisidia'nın bir alt bölgesidir. Oroanda ve burada yaşayan halk hakkında Livius bize bilgi sağlamaktadır. Manlius, seferi esnasında buradan gelen elçileri kabul eder ve Oroandalı elçiler Manlius'un kendilerine dokunmamaları karşılığında ona 200 talent fidye ödemeyi kabul eder¹⁰⁶. Ancak ödenen fidyenin yüksekliği ve Manlius'un Pisidia içlerine girmeden gittiği sırada elçilerin oldukça uzak bir mesafeye bağışlanmaları için gelmesi¹⁰⁷ Oroanda'nın yeri konusunda zihinlerde bir soru işareti bırakmaktadır. Ödenen fidyeye bakılırsa Oroanda oldukça zengin bir yer olmalıydı. Gözden çıkardıkları miktar kaybetmeyi göze alamadıkları varlıkları konusunda da bir bilgi vermektedir. Plinius ise Oroanda'yı Antiokheia ve Sagalassos ile birlikte Pisidia kenti olarak kabul etmektedir¹⁰⁸. Ptolemaios'nin sağladığı bilgiler Oroanda'nın yerini daha da dar bir alana yerleştirmektedir. Ona göre Misthia ve Pappa Oroanda şehirleridir¹⁰⁹. Misthia Beyşehir'e lokalize edildiğinden¹¹⁰ ve Pappa'nın da Yunuslar köyüne yerleştirildiğinden¹¹¹, Oroanda Beyşehir Gölü'nün doğu kıyılarından başlayıp kuzeye doğru uzanan bir bölge olmalıdır. Ptolemaios'nin aktardıklarıyla benzer düşüncede olan Ramsay, Oroanda adında bir şehrin olmadığını buranın sadece Misthia ve Pappa'nın yer aldığı bir bölge olduğunu belirtmektedir¹¹². Jones da, Hierocles'in kaydettiği Pappa, Misthia ve Sinethandus'tan bahsederken Sinethandus'un muhtemelen bir Oroanda şehri olduğunu düşünmektedir ve bu şehir ona göre Pappa'nın biraz doğusunda Kızılören ile Pappa arasındadır¹¹³. Misthia üzerine

¹⁰⁵ Hall (1968): 65-8.

¹⁰⁶ Livius XXXVIII. 18.

¹⁰⁷ Özsait (1985): 62

¹⁰⁸ Plinius : Natural History, V, 27.

¹⁰⁹ Ptolemaios V.

¹¹⁰ Hall (1959): 119

¹¹¹ Cronin (1902): 99.

¹¹² Ramsay (1885): 145.

¹¹³ Jones (1971): 137.

araştırmalar yapan Hall, Mithia'nın sınır taşlarının Üzümlü-Manastır yakınlarında bulunduğunu aktarmaktadır¹¹⁴. Bu bilgiler ışığında Oroanda müstakil bir şehir olmayıp Mithia'nın yaklaşık 30 km güneyinden başlayıp, günümüz Beyşehir Konya yolu boyunca Kızılören'e kadar uzandığı düşünülen bir bölgedir. Oroanda'ya hayat veren su da Sinethandus ile Kızılören arasından kaynağını alan Bağırsak Deresi'dir (Bkz. Hrt.3).

3.4.7. Pedaia Halkı

Hall, Mithia'nın hemen doğusunda yer alan Karahisar köyü yakınlarında Pedaia adında bir topluluk olduğunu bildirmektedir¹¹⁵. Karahisar köyünün hemen kuzeyinde yer alan kayalık tepede birçok arkeolojik malzeme bulunmaktadır (Bkz. Res. 17-18). Bu tepe Karalis ile Trogitis gölleri arasında uzanan vadiye hakim bir pozisyonadadır (Bkz. Res. 19). Bu tepenin doğusunda yöre halkının Manastırdüzü diye adlandırdıkları bir mevki Karahisar'ın geçmişte önemli bir yerleşim yeri olduğunu da kanıtlar. 1902 yılında Karahisar'ı ziyaret eden Cronin de kayalara işlenmiş Hristiyanlık sembollerini rapor etmiştir¹¹⁶.

3.4.8. Askara

Ramsay, Karalis Gölü çevresinde bulunan imparatorluk mülklerinden birisinin Askara olduğuna işaret etmektedir. Askara, muhtemelen Üstünler'in eski adı olan Üskerles veya Üskelles ile günümüze kadar gelmiştir¹¹⁷.

3.4.9. Killanian Ovası

Karalis (Beyşehir) Gölü çevresindeki bir başka bölge de Killanian Ovası'dır. Strabon bu ovanın Phyrig nüfusundan ve Pisidia unsurundan bahsetmektedir¹¹⁸. Plinius da Galatia sınırlarını aktarırken "Cyllanticum" adında bir Pisidia bölgesinin Oroandicum ile beraber Galatia sınırlarını oluşturduğunu aktarır¹¹⁹. Modern araştırmacılar tarafından da inceleme konusu olan Şarkikaraağaç Ovası'nda M. S. II. yy. başında dört şehirden oluşan bir birlik bulunmaktaydı. Bunlardan bir tanesi

¹¹⁴ Hall (1968): 68.

¹¹⁵ Hall (1968): 67.

¹¹⁶ Cronin (1902): 110.

¹¹⁷ Ramsay (1924): 200.

¹¹⁸ Strabo 13. 4. 13.

¹¹⁹ Plinius: N H: V 42.

Calder'in kaydettiği bir yazıtta geçen Altada'dır¹²⁰. Diğer kent ise Sterrett'in kaydettiği bir yazıtta geçen Anabura'dır ki Sterrett bunu günümüzdeki Enevre'ye lokalize etmiştir¹²¹. Bu birliğin diğer bir kenti de Neapolis'tir ve Kıyakdede'ye lokalize edilmiştir¹²². Yine Calder aynı eserinde Civitas Cillanensium adındaki bir yeri, bu birliğin bir kenti olarak kabul eder ve bunun Çarıksaray'a lokalize edilebileceğini işaret eder. Ancak Civitas Cillanensium'un bir kent mi yoksa birliğin genel bir adı mı olduğu ise tartışmalıdır.

Galatia'nın güneydoğu sınırını çizerken "Cyllanticum" ve "Oroandicum" bölgelerinin varlığını yukarıda Plinius'tan öğrenmiştik. Bu iki bölge aynı anda Galatia sınırını oluşturuyorsa o zaman Killanian Ovası'nın doğuya uzanan bölümü Misthia, Pappa ve belki de Sinethandus'a değin ulaşmaktaydı. Ancak Oroanda bölgesinin ovalık kısmı Misthia sınırlarında kalmaktadır. Bu durumda Killanian Ovası çok daha geniş bir alana yayılmakta, hatta Neapolis ve Antiokheia arasındaki düzlüğe ilaveten Fele Beli üzerinden Karalis Gölü'nün kuzeydoğu kıyısı boyunca uzanmaktaydı.

Bu coğrafi konumu destekler bulgular Beyşehir'e bağlı Emen ve Sevindik beldelerinde ortaya çıkmaktadır. Emen ve Sevindik'in hemen kuzeybatısında yer alan Cilana veya Cinala olarak adlandırılan bir yer vardır¹²³. Emen ve Sevindik, Bağırsak Deresi'nin geçtiği vadide yer alırken Cilana mevkiisi ise bu yerleşimlerin Neapolis'e (Şarkikaraağaç) doğru uzanan ovanın tam başlangıcında bulunmaktadır. Ancak Cilana olarak adlandırılan bu yerin antik kaynaklarda ve yazıtlarda geçen "Killanian"dan bozma olduğunu gösterir bir kanıt henüz bulunamamıştır.

Cilana mevkisinin Killanian Ovası olabileceğini bölgemiz hakkında çalışmalar yapan Kaya¹²⁴ da ihtimal dâhilinde görmüş ve günümüz Hüyük ilçesine bağlı Mutlu beldesinde de Cilana adında bir tepe adı daha tespit etmiştir¹²⁵. Yine de Plinius'un bahsettiği ve "Oroandicum" ile sınırdaş olabileceğini düşündüğümüz Killanian Ovası'nın adı, Antik Çağda'ki Oroanda bölgesinde yer alan günümüz yerleşmelerindeki Cilana adlı mevkilerde yaşıyor olabilir. Tartışma konusu olan

¹²⁰ Calder (1932): 453.

¹²¹ Sterrett (1888): 203.

¹²² French (1984a): 11.

¹²³ Arslan (2006): 475-477

¹²⁴ Kaya (2006): 365-370.

¹²⁵ Kaya (2007): 46

yerlerin her biri gerçekten de tarım için son derece elverişli ve bereketli yerlerdir. Bu ovanın Antik Çağda da işlendiğine dair bulgular Ramsay'dan gelmektedir. Ramsay'a göre Killanian Ovası'nda bulunan mülkler bir dönem İmparatoriçe Sabina'ya ait olmuş ve bu mülkler de kendisinin azatlı köleleri tarafından işletilmiştir¹²⁶.

3.4.10. Homonadlar

Çalışma alanımız Suğla Gölü'nün doğusunda bulunan Yalılıyık ilçesine kadar gitmektedir. Yalılı-Beyşehir-Suğla Oluğu'nun güneydoğusu tarihte önemli olaylara vesile olmuş Homonadların da yaşadığı bir yerdir. Homonadların yaşadıkları bölge günümüze kadar bilim insanlarını meşgul etmiş, bu yer hakkında da bir çok lokalizasyon çalışmaları yapılmıştır. Antik kaynaklardan ve çağdaş bilim insanlarının çalışmalarından bu bölgenin sınırlarını ortaya çıkarmaya çalışacağız.

Plinius, bölge hakkında bilgi verirken Homonadların, Homona adındaki şehirlerinden ve vadilere gizlenmiş daha başka 44 kalesinden bahsetmektedir¹²⁷. Plinius'un bu tanımından Homonadların topraklarını daha dağlık bir alanda aramamız gerektiği sonucunu çıkarabiliriz. Bahsettiği toplam 45 kale ise Homonadların bölgede ne kadar güçlü bir halk olduğunun göstergesidir. Zaten Suğla Gölü'nün sadece Kuzeybatısı Yalılı-Beyşehir-Suğla Oluğu'nun bir parçası olduğu için düzlüktür. Güneyi Yalılıyık, Ahırlı ve Bozkır ilçelerini kapsayan nispeten dağlık bir alandır ve bu engebeli coğrafya bu ilçeleri ve bunlara bağlı yerleşim yerlerini birbirine bağlayan bir yol ağına sahiptir. Zaten çalışma alanımız olan Yalılı-Beyşehir-Suğla Oluğu'nun uzantısı burada son bulmaktadır.

Strabon İsaüralıların ve Homonadların Kilikia Trakheia'ya sınırdaş olduklarından ve bu ulusların Toros Dağları'nın kuzeyinde yaşamlarını sürdürdüklerinden bahsetmekte, hatta Homonadlar ve Kilikia Trakheia halkının aynı olduğunu bile söylemektedir¹²⁸. Ancak Strabon'un Amyntas'ın öldürülmesi hadisesini anlatırken bir yerde onun Kilikialılar tarafından¹²⁹ bir diğer yerde de Homonadlar tarafından¹³⁰ öldürüldüğünden bahseder. Bu anlatımlar biraz karmaşık

¹²⁶ Ramsay (1930): 277.

¹²⁷ Plinius : Natural History, V, 27.

¹²⁸ Strabon: XIV 5, 1.

¹²⁹ Strabon: XII 6, 3.

¹³⁰ Strabon: XII 6, 5.

olsa da Homonadların bölgesinin bir yerde Kilikia ile kesiştiğini düşünebiliriz. Strabon'a göre Homonadların Pisidialılar ile de ortak bir sınırları vardır¹³¹.

Ramsay'e göre Vasada Homonadların sınırları içinde bulunmamaktaydı ve Karalis Gölü ile Trogitis Gölü arasındaki vadi bu kavmin etki alanı dışında kalmaktaydı¹³². Homonadların güney sınırları ise Selge ile komşu olan Katenne'ye kadar uzanmaktadır¹³³.

Homonadlar Pamphylia ve Lykaonia psikoposluk listelerinde bahsedildiği için¹³⁴ yaşadıkları alan Strabon'un aktardığı daha sonraki verilerle de uyumaktadır. Ramsay, Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası adlı eserinde Homonadlara ait herhangi bir sikkenin o ana kadar bulunamayışını bu halkın küçük topluluklar halinde ve dağınık olarak yaşadıklarına bağlamaktadır¹³⁵.

Bu bilgilere göre Homonadlar Suğla Gölü'nün üç tarafına hakim ve dağlık alanlarda yaşayan bir halktır¹³⁶. Bu halk aynı zamanda bölgelerinde bulunan verimli bir ovayı işlemekte ve buraya hâkim tepelerde ve mağaralarda yaşamaktaydı¹³⁷. Strabon'nun yukarıda anlattığı yeri Jüthner Beyşehir'in güneyinde yer alan Gembos Ovası olarak düşünmüştür¹³⁸. Bölgede 1902 yılında araştırma yapan Avusturya ekibi de ön raporunda Homanadların yaşadığı yer olarak Gembos Ovası'nı işaret etmişlerdir¹³⁹. Aslında Homonadları mağaralarda ve dağların yüksek tepelerinde yaşayıp verimli bir ovayı işleyen bir halk olarak kabul ettiğimizde Ramsay, Jüthner ve Avusturya ekibinin tespitlerinin antik kaynaklarda anlatılanlar ile örtüştüğünü görebiliriz. Bu bölgeler mağara oluşumu yönünden de oldukça zengindir. Konya genelinde tespit edilmiş mağara sayısı 184 adettir. Bunlardan 160 tanesi Seydişehir (46 adet), Derebucak (45 adet), Beyşehir (39 adet), Bozkır ve Hadim (15 er adet) ilçelerinde bulunmaktadır¹⁴⁰. Rakamlardan da anlaşılacağı gibi mağaralarda yaşamlarını sürdüren ve 45 adet kaleyi kontrol altına alabilecek kadar nüfusa sahip

¹³¹ Strabon: XIV 5, 24.

¹³² Ramsay (1917): 252, 263.

¹³³ Strabon: XII 7, 1.

¹³⁴ Ramsay (1960): 370.

¹³⁵ Ramsay (1960): 370.

¹³⁶ Ramsay (1902): 269.

¹³⁷ Strabon: XII 6, 5.

¹³⁸ Aktaran: Broughton (1933): 137.

¹³⁹ Aktaran: Calder (1910): 76.

¹⁴⁰ Nazik (2005): 53.

bir topluluk için çalışma alanımızın ne kadar elverişli olduğunu görebiliriz. Ancak Homonadların yaşadığı bölge olarak Gembos Ovasını gösteren herhangi bir belge şu ana kadar ortaya çıkmamıştır (Bkz. Hrt.3).

3.4.11. Gorgorom ve Sedase

Gorgoromlular çalışma alanımızın doğusunda yaşamış bir halktır ve bulundukları bölgeye de Gorgorom denmektedir. 1885 yılında bir araştırma gezisi yapan Sterrett, Ortakaraören’de bulduğu bir yazıt ile Gorgoromların yaşadıkları bölgeyi Kilisekalesi’ne lokalize etmiştir. Bu yazıt Ortakaraören’de bulunmasına rağmen Sterrett’in o dönem konuştuğu yerli halk tüm tarihi eserlerin Akkise’den geldiğini söylemişlerdir¹⁴¹. Bu durumda Gorgorom epigrafik delillerle desteklenerek Akkise ve çevresine yerleştirilebilir.

Yine Gorgorom bölgesinde bulunan başka bir yazıt da bize Akkise’nin 15-20 km kuzeyinde yer alan Namze yaylasında veya bu çevrede yaşayan Sedase veya Sedasos halkı hakkında bilgi vermektedir¹⁴². Gorgorom ve Sedase hakkında bilgi veren yazıtta; Gorgorom halkı kendilerinden bir vatandaşı değil, Sedaseli bir vatandaşı onurlandırmaktadırlar. Bu bilgiler her iki bölgenin de bir birine çok yakın olduğunu ve iyi ilişkiler içinde bulunduğunu göstermektedir. Ancak Sterrett Gorgorome’un yeri hususunda Gökçimen-Gurgurum yerleşmesini de önermektedir. Gorgorome’u Gökçimen yakınlarına yerleştirdiğinden Sedase’yi de Kilisekalesi’ne yerleştirmektedir. Ancak Sterrett bu çevreyi dolaşırken günümüz Gökçimen kasabasını “Gulghurum” olarak kaydetmiştir. Gökçimen’in Osmanlı kaynaklarında Gurgurum olarak geçmesi¹⁴³ bu yerleşimin o dönemde de adının Gulgurum olamayacağı açıktır. Kanaatimize göre Sterrett, Gurgurum adını yanlış olarak Gulgurum şeklinde duymuştu. Gorgorome’un Gökçimen’e lokalize edildiğinde ise karşımıza Akkise’den Gökçimen’e kadar uzanan müstakil bir bölge ortaya çıkacaktır ki bu durumda aynı sınırı paylaştığını düşündüğümüz Amblada ve Vasada’nın birbirine olan sınırları¹⁴⁴ tartışma konusu olacaktır.

¹⁴¹ Sterrett (1888): 130.

¹⁴² Sterrett (1888): 141.

¹⁴³ Erdoğan (2004): 276.

¹⁴⁴ Ramsay (1917): 252.

3.4.12. Soula – Soulada

Hall, Seydişehir-Çalmanda'da (Ketenli) bulunan bir yazıtta Soula veya Soulada adında bir halkı tespit etmiştir. Araştırmacı, Trogitis Gölü'nün günümüzdeki adı olan Suğla'nın buradan geldiğini ihtimal dâhilinde görerek bu eski yerleşimde yaşamış halkın bir zamanlar Trogitis Gölü kıyısında yaşamış olabileceğini ileri sürmektedir¹⁴⁵.

Suğla ya da Soğla adını, yer adları üzerine araştırmalar yapan Umar “Güzel Kıyı” anlamında kullanıldığını ve Luviceye dayandığını belirtmektedir¹⁴⁶. Ancak Trogitis Gölü oldukça sığ bir göldür ve haritalarda da zaman zaman suyunun çekildiğini gösterir bir biçimde işaretlenmiştir. Ancak Türk Dil Kurumu Derleme Sözlüğünde Soğla kelimesi için; “Bataklıklarda, göllerde suyun çekilmesiyle alttan çıkan nemli, bitek toprak” tanımı yapılmaktadır¹⁴⁷. Suğla ya da Soğla adında Karalis Gölü doğu kıyısında da bir yer mevcuttur. Burası da Trogitis Gölü çevresi gibi oldukça alçak ve düz bir arazidir. Yapısı itibari ile göl sularının alçalmasından veya yükselmesinden çok fazla etkilendiğinden çok geniş bir alan su azken tarıma elverişli bir yer haline gelirken su yükseldiğinde ise kullanılamaz hale gelmektedir. Bu durumda, Soula halkını Trogitis Gölü'nün günümüzdeki adı ile irtibatlandırmak Karalis Gölü kıyısındaki Suğla mevkiinin durumunu açıklamayı zorlaştıracaktır. TDK Derleme Sözlüğü'ne göre ülkemizde muhtemelen bir çok yer Soğla adını taşımaktadır.

3.5. Bölgedeki Göller ve Akarsular

Çalışma alanımız Göller Yöresi'nde yer aldığı için, ülkemizin önemli tatlı su göllerine sahiptir. Antik Çağ'daki adlarına göre bunlar: Limnai, Karalis ve Trogitis gölleridir. Bu göllere akan derelerden iki tanesinin de o dönemde kullanılan adını bilmekteyiz.

3.5.1. Limnai Gölü

Eğirdir Gölü'nün Limnai Gölü olarak adlandırıldığına dair bizim tespit edebildiğimiz antik bir kaynak bulunmamaktadır. Bu gölü Limnai olarak ilk

¹⁴⁵ Hall (1968): 90.

¹⁴⁶ Umar (1993): 749.

¹⁴⁷ D. S. (1993): 3654.

adlandıran Hirschfeld'dir ve bölge ile ilgili önemli çalışmalar yapan Ramsay de buna herhangi başka bir öneri getirmemiştir¹⁴⁸. Limnai adı genel bir kabul görerek günümüzde Eğirdir Gölü için kullanılmaya devam etmektedir¹⁴⁹.

Askaia Vadisi'nden akan derenin Antik Çağ'daki adı Anthios'dur ve Antiokheia bu derenin sağ kenarında bulunmaktadır¹⁵⁰. Bu dere, Limnai Gölü'ne dökülmektedir. Anthios, Men Tapınağı ve Antiokheia arasından geçerken dar bir boğaz oluşturmuştur (Bkz. Res.20). Yaklaşık 1 km uzunluktaki bu boğazın kuzeyi ve güneyi düzlük bir arazidir. Anthios Deresi şehir için çok önemli bir kaynak olduğundan sikkelerinde bile geçmektedir¹⁵¹.

3.5.2. Karalis Gölü

Strabon'dan, Lykaonia ve İkonium çevrelerinde iki tane göl bulunduğunu öğrenmekteyiz. Strabon bu göllerden büyüğünün Coralis, küçüğünün de Trogitis olduğunu bildirir¹⁵². Cramer, Caralis Gölü'nün yeri için önermelerde bulunduğu çalışmasında Kırelî ve Beyşehir Gölleri adında iki tane gölden bahseder ve Beyşehir Gölü'nün Trogitis olabileceğine inanır. Yazar Bizans kaynaklarına dayanarak verdiği bilgilerde Pasgusa ve Pusgusa adındaki göllerin İkonium'a bir günlük gidiş geliş mesafesinde olduklarından ve bu gölde adaların bulunduğundan bahsetmektedir¹⁵³. Çok sonraki zamana ait olan Bizans kaynaklarında geçen gölün bile lokalizasyonu yapılırken karşılaşılan zorluklara rağmen, Strabon'un Coralis Gölü olarak aktardığı bu isim çağdaş araştırmacılar tarafından da Beyşehir Gölü için kullanılmıştır ve kullanılmaktadır.

Karalis Gölü'nde birçok ada bulunmaktadır. Ancak 18. ve 19. yy araştırmacıları belki de sıtma korkusuyla¹⁵⁴ veya uygun su taşıtı bulamadıklarından Karalis adalarını incelememişlerdir. Adalarla ilgili kapsamlı yüzey araştırmaları Bahar ve ekibi tarafından yapılmış ve aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Kurucuova'nın 8 km doğusunda yer alan Keltaş Adası'nda bir kilise temeli ve Geç Roma Dönemi'ne tarihlenebilecek keramikler bulunmuştur.

¹⁴⁸ Ramsay (1960): 187; Ramsay (1920a): 92; Ramsay (1923): 279-80-82-90-92.

¹⁴⁹ Sevin (2001): 155

¹⁵⁰ Ramsay (1918): 123.

¹⁵¹ Calder (1912): 90; Karakaya (2007): 58.

¹⁵² Strabo XII, 6. 1.

¹⁵³ Cramer (1832): 75-6.

¹⁵⁴ Hall (1968): 60.

Habibin Adası'nda ise yine Roma Dönemi'ne tarihlenebilecek depo binalarının temelleri ve liman olarak kullanılmış korunaklı yerler tespit edilmiştir.

Helimin Adası'nın kuzeyinde, Yeşildağ İskelesi ile irtibatlandırılabilir yine bir liman ve adanın tepesinde de horasan harçlı bir bina kalıntısı bulunmuştur.

Tavşanlı, etrafı surla çevrilmiş ve tepesinde kilise bulunan bir adadır. Bu adanın kuzeyinde yine bir liman bulunur ve bu limana ait olabilecek basamaklar tespit edilmiştir.

Hacıakif Adası, Karalis Gölü'nün güneydoğusundaki en büyük adadır. Bu adada çok büyük miktarda depo kalıntıları bulunmuştur¹⁵⁵. Bahar'ın tespitleri Karalis Gölü adalarının iskân tarihini ortaya çıkarması bakımından önemlidir. Burada bulunan depolar muhtemelen askeri amaçla kurulmuş ve gölün stratejik avantajları sayesinde zamanının en güvenilir yerleriydi. Bu depolarda büyük bir ihtimalle su ürünlerinden balık mamülleri bulundurulmaktaydı. Balığın en kolay saklama metodu ise tuzlama yöntemi olmalıydı. Bu depolarda saklanacak kadar çok balığın işlenmesi için gereksinim duyulan tuz, bölgemiz ile Tatta yöresi arasında da bir alışverişin olduğunu göstermektedir.

Karalis Gölü'nün doğu kısmında, Gölkaşı ve Çiftlik köyleri arasında kalan bir ada vardır. Bu ada kıyıya oldukça yakındır. Su seviyesinin alçak olduğu zamanlarda üzerindeki tarihi eserler görülebilmektedir. Bu adaya yöre halkı Manarga Adası demektedir. Manarga'nın kelime anlamı Ramsay'a göre "Men'in toprağı-arazisi" demektir¹⁵⁶. Bu adın çok küçük bir adadan günümüze kadar ulaşması oldukça ilginçtir. Karakuyu'da bulunan Men Tapınağı'nın (Bkz. Res.21) arazilerinin dağılımını yukarıda izah etmiştik. Bu durumda Men Tapınağı'nın etkisi Gölkaşı ve Çiftlik köylerine kadar uzanmaktadır. Eğer Men tapınağı'nın etki alanını Manarga Adası ile yeniden gözden geçirilirse, Oroanda bölgesinin batı sınırları da bir bakıma açığa kavuşmuş olacaktır.

3.5.3. Trogitis Gölü

Yukarıda, Karalis Gölü'nü açıklarken bahsi geçen Trogitis, günümüzdeki Suğla Gölü için kullanılmaktadır. Ancak Suğla Gölü, Beyşehir Gölü kadar büyük bir

¹⁵⁵ Bahar (2008): 238.

¹⁵⁶ Ramsay (1920b): 202.

göl değildir. Burası zaman zaman kurumakta ve bir ova halini almaktadır¹⁵⁷. Belki de tarihin akışı içinde burası göl özelliğini uzun süre kaybetmiş de olabileceğinden, Strabon'nun anlatımı dışında herhangi bir antik kaynakta buradan bahsedildiğini tespit edememekteyiz. Trogitis Gölü'nün sahip olduğu çok verimli kıyı ovası, göl etrafında bir çok halkın yaşamasına ve varlığını uzun zaman devam ettirmesine olanak vermiştir.

¹⁵⁷ Sterrett (1888):180.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: PERS İMPARATORLUĞU VE HELENİSTİK DÖNEMDE PİSİDİA VE BÖLGE

4.1. Pers İmparatorluğu Döneminde Bölgenin Durumu

Pers İmparatorluğu döneminde Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluğu ile ilgili bir bilginiz bulunmamaktadır. Pisidia'nın Pers hâkimiyetindeki durumu bölgemizin bu döneme ait olan tarihi için de ışık tutacaktır. Bu yüzden Pers döneminde Pisidia ile ilgili olaylara bakmakta yarar vardır.

Persler M.Ö 546 yılında Lidya devletini ortadan kaldırarak, Anadolu'ya hakim olmuştur. Anadolu'yu ele geçiren Persler, ilk başlarda bu toprakları yönetmek için bir sistem kuramamışlardır. Ancak Darius zamanında (M.Ö. 522-485) imparatorluk toprakları mali bakımdan teşkilatlara esaslı bir biçimde ayrılabilmiştir¹⁵⁸. Bu taksimata göre Pisidia'nın batısında yaşayan Milyaslılar 400 talentlik bir vergiye tabi tutulmuşlardır¹⁵⁹.

Kserkses Yunanistan'ı istila etmek için Anadolu'da geçtiği yol tam olarak bilinmemektedir. Herodotos'a göre ordu Kappadokia'dan yola çıkıp, Halys Irmağı'nı geçerek Phrygia üzerinden Kelainai'ye ulaşmıştır¹⁶⁰. Ancak büyük bir ordu ile hareket eden kralın kıt su kaynaklarının bulunduğu bu coğrafya yerine su kaynaklarının bol bulunduğu, yiyecek sıkıntısının yaşanmayacağı bir güzergâhtan gitmiş olması daha mantıklıdır. Bu şartlar göz önüne alındığında, Kserkses'in ordusu Lykaonia'dan Trogitis arazisine girmiş, sonra Karalis Gölü kıyısını takip ederek Limnai Gölü kuzeyinden Kelainai'ye ulaşmıştır¹⁶¹.

Kserkses, daha sonra oluşturmaya çalıştığı donanma için kendisine bağlı bulunan bölgelere savaş gemisi yapma talimatı verir. Bunlar doğal olarak deniz kıyısında bulunan bölgelerdir. Pamphylia, Kilikia, Mısır vb gibi yerleri bunlara örnek olarak sayabiliriz. Ancak gemi yapımı için görevlendirilen bölgelerden birisi de Pisidia'dır¹⁶². Denize kıyısı olmadığı halde Pisidia da böyle bir görev almıştır. Bu durumda, Pisidialıların etkisi Pamphylia kıyısına kadar uzanmaktaydı. Bunun örneğini ilk olarak Kimon'un Eurymedon ağzında Persleri yendiği savaşta

¹⁵⁸ Günaltay (1951): 11.

¹⁵⁹ Herodotos III. 90.

¹⁶⁰ Herodotos VII. 26.

¹⁶¹ Ramsay (1920): 92

¹⁶² Diodorus XI. 2.

görmektedir. İkinci bir olasılık ta, Pisidialılar o zaman da denizlerde korsanlık yapmaktaydı ve gemilerini kendileri üretmekteydi. Ayrıca Kserkses'in Yunanistan seferi için çalışma alanımızdan geçmiş olabileceği ihtimali, Pisidialılar ile Persler arasındaki bir etkileşimin varlığına işaret edebilir. Senirkent yakınlarında bulunan bir mezar steli, çalışma alanımıza yakın bir yerde Pers ailelerinin yaşadığını göstermektedir¹⁶³. Ancak çalışma alanımızda henüz bu tür bir bulguya rastlanamamıştır.

Bütün bu olanların yanında Kserkses'in icraatlarını anlatan Daiva yazıtlarında kendisine bağlı olan yerler arasında Anadolu'dan Sardis, İonia, Karia ve Kappadokia vardır ancak Pisidia'nın adını burada görememekteyiz¹⁶⁴.

M.Ö 466 yılında Atinalıların general olarak seçtikleri Kimon, Anadolu kıyısındaki müttefiklerine yardım için bir harekât yapar. Ele geçirdiği Pers gemilerine kendi adamlarını yerleştirerek Eurymedon ağzındaki Pers kuvvetlerine saldırır. Ancak Pers birlikleri Atinalıların kara birliği olduğundan habersiz onları isyan halinde olan düşman Pisidialılar olduklarını düşünür¹⁶⁵. Diodoros'a göre Pisidialılar o zaman Perslere baş kaldırmıştır. Persler de kendilerine yapılan saldırının Pisidialılardan geldiğini düşünmeleri, Pisidialıların sadece kendi bölgelerinde değil, Pamphylia'da da etkin olduklarını gösterir. Bu kaynaktan Pisidialılardan genel olarak bahsedilmekte, hangi şehrin ya da bölgenin başkaldırdığı bilinmemektedir. Daha Kserkses zamanında Perslere gemi yapan Pisidialıların şimdi isyan halinde olmaları, bölgedeki şartların çok çabuk değiştiğini göstermektedir. Çok büyük Pers ordusuna kıyasla, dağlık bölgeleri çok iyi bilen ve kullanan Pisidialılar böyle bir güçten çekinmemişlerdir.

Artakserkses II zamanında, kardeşi Kyros onu tahttan uzaklaştırmak istemiştir. Bunu yapabilmek için bir ordu oluşturmuştur. Amacını gizlemek için de toprakları üzerinde yaşayan Pisidialıları buradan çıkarmak istediğini öne sürmüştür¹⁶⁶. Kyros toprakları üzerinde Pisidialıları çıkarmak istediğine göre, O Pisidia'nın bir kısmını yönetiyor olmalıdır. Kelainai'de 30 gün kalan Kyros'un¹⁶⁷

¹⁶³ Özsait (2007): 160.

¹⁶⁴ Kent (1937): 296.

¹⁶⁵ Diodoros XI. 61.

¹⁶⁶ Ksenophon Anab. II. 1.

¹⁶⁷ Ksenophon Anab. II. 9.

askerleri ancak Tarsos'a gelince kralla savaşmaya gittiklerinden şüphelenirler¹⁶⁸. Kelainai'den sonra Apollonia üzerinden hemen Pisidia'ya girmeyen Kyros'un askerlerini Pisidialıları kovma amacıyla nasıl Tarsos'a kadar götürmeyi başardığını bilememekteyiz. Ancak ülkeden kovmak istediği Pisidialılar İsaoria sınırında yaşayanlar olabilir. Bu yüzden de Phrygia üzerinden gidip, Lykaonia yolu ile Pisidia'ya gireceğini askerlerine söylemiş olabilir. Askerlerine üç aylık borçlanan Kyros'un bu parayı Kilikia kraliçesinden temin etmesi¹⁶⁹, o dönemde Anadolu'nun durumunu göstermektedir. Kilikia, Perslere vergi vermesine ve topraklarında atlı bir Pers garnizonu bulundurmasına¹⁷⁰ rağmen Kyros'a yardım etmiştir.

Kyros'un yaptığı harekât sırasında elde ettiğimiz bilgilerin dışında, Daskyleion satrabı Pharnabazos'un Pisidialılara seferler yaptığını görmekteyiz¹⁷¹. Burada da Pisidialılar kralın ülkesine zarar vermektedirler. Bunun sürekli yapılan seferler olduğunu düşünürsek, Pisidialıların ülkelerinin dağlık coğrafi yapısını çok iyi kullandıklarını ve soylarını tehlikeye düşürecek bir yenilgi almadıklarını söyleyebiliriz. Daskyleion satrabının Pisidia'ya sefer yapması da o dönemde bu satraplığın Pisidia ile sınır olduğunu gösterir. Bu durumda Daskyleion satraplığı Phrygia'yı da içine almıştır.

Daha sonra Sardes satrabı Autophradates'in Pisidia'ya bir sefer yaptığını biliyoruz. Bu sefer sonunda Pisidialılar kontrol altına alınmışlardır¹⁷². Kilikia'nın Kappadokia sınırındaki bölgelerini yöneten Datames, Aspis'e saldırmış, Aspis de ordusunda bulunan Pisidialıları silahlandırıp savunmaya geçmiştir. Ancak Datames, Aspis'i yakalayıp zincire vurmuştur. Daha sonra da Pisidialılar Datames'e bir saldırı gerçekleştirmiş ama yenilmişlerdir. Autophradates, Datames'i saf dışı bırakmak için bir ordu toplamıştır. Bu orduda 3000 tane de Pisidialı ve Aspendoslu asker bulunmaktadır¹⁷³. Cornelius Nepos'un aktardığı olaylarda, Pisidialıların hem Datames hem de Autophradates tarafından saldırıya uğramıştır. Bu olaylara rağmen Pisidialıların bir bölümü Autophradates'in saflarında yer almıştır. Kilikia'ya yakınlığı sebebiyle Pisidia'nın doğu bölümleri bu olaylardan etkilenmiştir. Ama yine

¹⁶⁸ Ksenophon Anab. III. 1.

¹⁶⁹ Ksenophon Anab. II. 12.

¹⁷⁰ Herodotos III. 90

¹⁷¹ Ksenophon Hell. III. 13.

¹⁷² Polyaeus VII. 27.

¹⁷³ Cornelius Nepos: Datames.

de Pisidialılar her seferinde saldırıya uğradıkları için bağımsız olarak yaşamaktaydılar. Yaşadıkları coğrafyada cereyan eden savaşlarda da top yekün bir imhaya uğramadıkları için her seferinde yeniden organize olabilmişlerdir. Buradaki mücadelelerde adı geçen Pisidialılar bölgenin savaşçı halklarından olan Homonadlar olabilir. Çünkü bunlar çevreye yayılmış 45 kalede¹⁷⁴ oturduklarından, kısa dönemli savaşlardan pek etkilenmemişlerdir.

Aktardığımız bu olaylar dışında, Pers dönemini aydınlatan kaynaklarda Pisidia ve Pisidialılar hakkında başka bir bilgi bulamadık. Pisidialılar, Pers İmparatorluğu döneminde bir birlik oluşturamamışlar ancak karşılaştıkları zorluklar karşısında organize olup beraber hareket etmeyi başarmışlardır¹⁷⁵.

4.2. Büyük İskender Döneminde Bölgenin Durumu

Makedonyalı Philip, kızı Cleopatra'nın düğününe katıldığı sırada Pausanias tarafından öldürülür¹⁷⁶. 25 yıllık saltanatının ardından 45 yaşında ölen Philip'in¹⁷⁷ yerine 20 yaşında olan oğlu İskender çıkmıştır¹⁷⁸. İskender tahta çıkınca Yunanistan'a giderek daha önceden babasına verilen liderliği, yapmayı planladığı Pers seferi için kendisine de ister.

İskender'in Pers savaşı öncesinde, ordusunda tahminen 30.000 civarında piyade ve 4500-5000 kadar da süvari bulunmaktaydı¹⁷⁹. İskender'in böyle uzun süreli bir sefer için yanına aldığı askerlerin sayısı oldukça az bulunabilir ancak bu sayıda bir ordunun hem sevk ve idaresi hem de düşman topraklarda ikmali onun için daha kolay olacaktır. Ayrıca ordusunu savaş tecrübesi olmayan insanlardan ziyade babasının yanında da birçok sefere katılmış deneyimli eski askerlerden oluşturma yolunu benimsemiştir¹⁸⁰.

¹⁷⁴Plinius : N H V. 27.

¹⁷⁵Özsait (1980): 123.

¹⁷⁶Justinus X, 6; Diodorus Siculus XVI. 93

¹⁷⁷Justinus IX. 8

¹⁷⁸Arrianos I. 1

¹⁷⁹İskender'in Asya'ya geçirdiği asker sayısı Arrianos'a göre 30.000 piyade ve 5000'in üzerinde süvariden oluşmakta (Arrianos I. 11); bu sayı Diodorus Siculus'a göre 60 savaş gemisi ve Justinus'a göre 180 savaş gemisine ek olarak 32.000 piyade ve 4500 süvaridir, (Diodorus Siculus XVII. 17; Justinus XI. 6), Plutarch ise bu sayıyı en az 30.000 en çok 43.000 piyade, en az 4000 en çok da 5000 süvari olarak vermektedir (Plutarch I. 7).

¹⁸⁰Justinus XI. 6

Asya'ya geçerken hiçbir engelle karşılaşmayan İskender, Granikus Nehri kıyısında Pers ordusunu ağır bir yenilgiye uğratar. Çok şiddetli geçen savaşın sonunda tecrübeleri, silah donanımları ve güçleriyle İskender'in ordusu kazanır. İskender'in kazandığı zaferin ne kadar önemli bir başarı olduğunu anlamak için her iki tarafın da asker kayıplarına bakmak faydalı olacaktır¹⁸¹. Bu savaşın sonunda İskender 300 takım Pers zırhını bir yazıtla beraber Atina'ya gönderir. Bu yazıtta “Philip'in oğlu İskender ve Spartalılar dışındaki Yunanlılar Asya'da yaşayan barbarlardan alınanları sunarlar” yazmaktaydı¹⁸². İskender'in ordusunda Yunanlı askerlerin az olmasına rağmen¹⁸³ bu yazıtta onları da zafere ortak etmesi onun diplomasi konusundaki zekâsını da göstermektedir. Makedonya ulusu yerine sadece kendisini vurgulaması ve onun Yunanlıların komutanı olması, Yunan halkının desteğini almak için bir mesajdır.

Bu savaştan sonra İskender bu bölgenin satraplığına Kalas'ı atayarak daha önceden Perslere ödenen vergilerin bundan böyle kendilerine aynı oranda ödeneceği buyruğunu verir¹⁸⁴. Yapılan savaşa kadar İskender bunun bir öç alma seferi ve Asya kentlerini özgürleştirme harekâtı olduğunu söylemiş ancak buraya atadığı satrap onun ileriye dönük planlarını da ortaya çıkarmıştır. Sonuç olarak bu topraklardan Persler gitmiş yerine Makedonyalılar gelmiştir. Vergilerin de aynı kalması, İskender'in bu kentleri özgürleştirmenin yanında ele geçirmek istediğini de göstermektedir.

İskender bundan sonra Sardes'e yönelir. Burası Lidya'nın başkentiydi ve hazinelerinin çokluğundan dolayı oldukça önemli bir yerdir. Şehir, içkale komutanı

¹⁸¹ Her iki tarafın kayıpları konusunda kaynaklar çelişkili rakamlar vermekle beraber Perslerin kayıpları çok daha fazladır; Arrianos'a göre (I, 16); İskender'in kayıpları, yoldaşlar süvarisinden 25, süvariden 60 piyadeden 30 olmak üzere toplam 115dir. Diodorus Sicilus'ta (XVII, 21); İskender'in kayıplarından bahsedilmemiş olmakla beraber Perslerin kayıpları 10.000den fazla piyade, 2000den az olmayan süvari ile beraber en az 12.000dir. Diodorus Sicilus 20.000 tutsaktan da bahsetmektedir. Justinus (XI, 6) İskender'in kayıplarını 9 piyade ve 125 at olarak vermekte, Pers ordusunda ise bir kıyım yaşandığından bahsetmektedir. Plutarch (I, 16) Aristobulos'a dayandırdığı İskender'in kayıplarını 9u piyadeden olmak kaydıyla 34 kayıptan bahseder, Pers kayıplarını ise 20.000 piyade ve 2.500 süvari olarak vermektedir.

¹⁸² Arrianos I. 16; Plutarch I. 16.

¹⁸³ İskender'in ordusunun hangi uluslardan ne kadar sayıda askerden oluştuğunu öğrenmek için bk; Arrianos I. 11; Diodorus Sicilus XVII. 17; Justinus XI. 6; Plutarch I, 7.

¹⁸⁴ Arrianos I. 17.

Mithrines ve bir heyet tarafından kendisine teslim edilmiştir¹⁸⁵. Sardesten sonra İskender Efessos'a yönelir¹⁸⁶.

Granikus Savaşı'ndan arta kalan Pers askerlerinin ve Memnon'un Miletos'ta bulunduğunu öğrenen İskender buraya hareket eder¹⁸⁷ ve kenti ele geçirir¹⁸⁸.

İskender pers kuvvetlerinin Halikarnassos'ta olduğunu öğrenince hemen oraya doğru yola koyulur¹⁸⁹. Miletos ile Halikarnassos arasındaki kıyı şehirleri hiç direnmeden teslim olurlar¹⁹⁰. Halikarnassos'u ele geçiren İskender buranın yönetimini bir kadın olan Ada'ya devreder¹⁹¹. Bu savaşın sonunda İskender'in vereceği bir karar onun askerleri tarafından daha da fazla sevilmesine neden olmuştur: İskender ile sefere başlamadan hemen önce evlenen Makedonyalı askerlerine kışı eşleriyle beraber ülkelerinde geçirmeleri için izin vermiştir¹⁹². Bu olay İskender'in askerlerinin moral motivasyonuna ne kadar önem verdiğini göstermesi bakımından önemlidir. Buna ek olarak da İskender'in, Granikus Savaşı'ndan sonra da yaralı askerlerini ziyaret edip onların hikâyelerini sonuna kadar tek tek dinlediğini hatta ne kadar abartıya gitseler de bir müdahalede bulunmadığını¹⁹³ söyleyebiliriz.

İskender bundan sonra birliklerini ikiye ayırarak birinin başına Parmenio'yu getirip ona Sardes'e gitmesini oradan da Frigya'ya geçmesini emreder¹⁹⁴. Kendisi de Kilikia'ya ulaşmak için¹⁹⁵ Lykia ve Pamfilya'ya doğru yola çıkar¹⁹⁶.

İskender mevsim kış olmasına rağmen Milyas denilen yere gelip başta Faselis ve diğer yerlerden dostluğunu kazanmak için gelen elçileri kabul eder¹⁹⁷. Daha sonra Faselis'e gelerek Pisidialıların onları baskı altında tutmak için yaptıkları kalenin alınması için Faselislilere yardım eder¹⁹⁸. İskender'in seferinde Pisidialılarla ilk

¹⁸⁵ Arrianos I. 17; Plutarch I. 17; Diodorus Siculus XVII. 21.

¹⁸⁶ Arrianos I. 17.

¹⁸⁷ Arrianos I. 18; Diodorus Siculus XVII. 22.

¹⁸⁸ Arrianos I. 19; Diodorus Siculus XVII. 22.

¹⁸⁹ Arrianos I. 20; Plutarch I. 17; Diodorus Siculus XVII. 23.

¹⁹⁰ Arrianos I. 20; Plutarch I. 17; Diodorus Siculus XVII. 24.

¹⁹¹ Arrianos I. 23; Diodorus Siculus XVII. 24; Plutarch I. 22.

¹⁹² Arrianos I. 24.

¹⁹³ Arrain I. 16.

¹⁹⁴ Arrianos I. 24; Diodorus Siculus XVII. 27.

¹⁹⁵ Diodorus Siculus XVII. 27.

¹⁹⁶ Arrianos I. 24.

¹⁹⁷ Arrianos I. 24.

¹⁹⁸ Arrianos I. 24.

teması burada olmuştur. Pisidia bölgesi Faselis'e uzak olmasına rağmen Pisidialılar buraya kadar etki alanlarını genişletmişlerdir. Bu durum Pisidialıların Akdeniz'e de kolayca ulaşabildiklerini göstermektedir. Zira Pisidialıların toprakları neredeyse günümüz Isparta ve Burdur illerinin tamamını ve Antalya ilinin kuzeyini kapsarken¹⁹⁹ nüfuzları Pamfilya ve Lykia'ya kadar uzanmaktaydı. Pisidia ve Pisidialılar Ksenophon'un "Onbinlerin Dönüşü" adlı eserinde Kyros'un topraklarında karışıklık çıkaran bir halk olarak anılmasından²⁰⁰ yaklaşık iki yüzyıl sonra bu kez de İskender'in seferinde aynı özelliklerle ortaya çıkmışlardır. M.Ö 401 yıllarında yağma yaptıkları yer Frigya iken²⁰¹ bu kez aynı sebepten Faselis sahillerinde faaliyetlerini sürdürmekteydiler. Üstelik bu kez orada yaşayan halkı baskı altında tutabilmek için bir de kaleleri bulunmaktaydı. Pisidialılar, bildiğimiz savaşçı özelliklerini²⁰² yağmacılık faaliyetlerini yürütmek için kullanmaktaydılar.

Faselis'ten ayrılan İskender askerlerini ikiye ayırıp bir kısmını Trakyalı madenci bir birliğin taş basamaklar oluşturarak açtığı yoldan Perge'ye doğru gönderip kendisi de kıyıda ilerlemeye başlar²⁰³. Amacı Kilikia'dan Fenike'ye kadar olan kıyı kesimini Perslerden temizlemektir²⁰⁴. İskender, Perge taraflarında ilerleyişine devam ederken Aspendos'tan gelen bir heyet kentlerini teslim etme düşüncelerini iletirler. Ancak kentlerine bir garnizonun da yerleştirilmesine karşı olduklarını belirtirler. İskender bu teklifi kabul edip Darius için hazırlanan atların kendisine verilmesini ve askerlerinin ücretleri için 50 talent talep eder. Aspendoslular bu istekleri kabul edip kentlerine geri dönerler²⁰⁵.

İskender bundan sonrası için Side'yi kendine hedef seçmiştir. Side önlerinde adamlarının bir kısmını bırakarak Sillyon kentine, yani batıya döner. Burayı kuşatmışken Aspendos'tan gelen kötü bir haberle bu kez de Aspendos'a yönelir. Aspendoslular daha önceden İskender'e bir heyet gönderip bazı şartlarda anlaşmış olmalarına rağmen buna sadık kalmamışlar ve İskender'in atları almaya gelen adamlarına atları ve parayı vermemişlerdir. Üstelik şehir duvarlarının dışında kalan

¹⁹⁹ Sevin (2001): 151

²⁰⁰ Ksenophon: Anabasis I. 11.

²⁰¹ Sevin (2001): 151

²⁰² Plinius: N H V. 94; Livius XXXVIII. 15.

²⁰³ Arrianos I, 26; Lauffer (2004): 72

²⁰⁴ Plutarch I. 17.

²⁰⁵ Arrianos I. 26.

mallarını da şehre taşımışlar, muhtemel bir saldırıya karşı koymak için gerekli tamirlara da başlamışlardır. İskender'i ve ordusunu karşılarında gören Aspendoslular korkuya kapılıp anlaşmanın geçerliliğini devam ettirmek için İskender'e talepte bulunurlar. Ancak İskender Aspendos'un kendisini fazlaca uğraştıracağını tahmin etmesine rağmen eski şartların tekrar yürürlüğe sokulmasına yanaşmamıştır. Daha önce verilmesi hususunda anlaştıkları atlara ek olarak elli talent daha ödemelerini ister. Sonradan eklenen elli talentle birlikte Aspendoslular'ın ödeyeceği miktar yüz talent olmuştur. Ayrıca kendisi tarafından bir vali atanacak ve kent bu vali tarafından yönetilecektir. Belki de anlaşmaya tekrar uymayacaklarından hareketle kentin önde gelenlerini rehine olarak yanına almak ister. Aspendoslular bütün ek maddeleri kabul ederler. İskender de buradan ayrılıp Parmenio ile buluşmak üzere Frigya'ya hareket eder²⁰⁶.

İskender'in Milyas üzerine sefere çıkma amacı buradaki geçitleri açmak içindir²⁰⁷. Çünkü Milyas Termessos'tan başlayıp Torosların içinden Sagalassos ve Apameialıların topraklarına kadar uzanan bir ülkedir²⁰⁸ ve Aspendos'tan, Parmenio ile buluşacakları yere giden yol bu güzergâhtan geçmektedir. İskender'in daha önceden kuşatmaya başladığı Side ve Sillyon kentlerine ne olduğunu baş vurduğumuz kaynaklardan öğrenememekteyiz. Bu kentler İskender'e ya teslim olmuşlardır ya da bazı şartlarda varlıklarını korumaya devam etmişlerdir. Buraları hiç alamamış olsa bile bu iki kent kanaatimize göre İskender için bir tehdit oluşturmaktan çok uzaktaydılar. Çünkü etraflarındaki kentler zaten İskender'in tüm koşullarını kabul etmiş ve onun toprağı olmuştur.

İskender'in seferlerinde de gördüğümüz gibi onun teker teker bütün Anadolu kentlerini alma gibi bir amacı bulunmamaktaydı. O kıyı kesiminin önemli sayılabilecek yerlerini alıp Pers donanmasının ikmal yapabileceği noktaları ele geçirip onu devre dışı bırakmaya çalışmaktaydı. Stratejisini Pers donanmasını etkisiz hale getirecek hamleler üzerine kurmuş ve ilerlemesini bu yönde yapmıştı.

İskender'in deniz kıyısından doğruya doğru ilerlemesi burada son bulmuştur. İskender tüm batı Anadolu kıyıları ile Pamphylia kıyılarını alarak Persler'in

²⁰⁶ Arrianos I. 26. 27.

²⁰⁷ Strabon 14. 3. 9.

²⁰⁸ Strabon 13. 4. 17.

Yunanistan'a veya Makedonya'ya girişebilecekleri deniz harekâtı için gereksinim duyabilecekleri deniz üslerini etkisiz hale getirmişti. Miletos kuşatmasında da gördüğümüz gibi Persler en çok ihtiyaç duyulan gereksinimlerinden olan suyu bile Meander'in ağzından karşılamaktaydılar²⁰⁹. İkmal yolları kesilmiş bir donanma çok fazla kullanılamazdı. Memnon'un savaşı Avrupa'ya kaydırma planlarını uygulanabilir olmaktan çıkarıp mücadelesini çok güvendiği ordusuyla karadan devam ettirme düşüncesindeydi.

İskender, Frigya'ya Termessus-Sagalassos üzerinden gitmeye karar verir. Termessos kayalık bir tepe üzerine kurulmuş alınması son derece zor bir şehirdi. Burada yaşayanlar da Pisidialı olduklarından savaşçı bir topluluktur. İskender şehre giden yola düşünce buranın her iki taraftan yüksek kayalıklarla çevrili ve az bir askerle büyük bir ordunun durdurulabileceği yer olduğunu anlar. Termessoslular da arazinin verdiği avantajı kullanıp yolun hemen üzerindeki tepeleri tutmuşlar ve İskender'i beklemekteydiler. Büyük bir taktisyen olan İskender tepeyi tutan askerlerin gece evlerine döneceklerini düşünerek kentin dışında ordugâh kurar. Gelişmeler tam İskender'in beklediği gibi olmuş, tepeyi tutan askerlerden çoğu evlerine yani şehre dönmüştür. İskender bunu fırsat bilerek hemen bir saldırı ile hakim konumda olan Termessosluları oradan çıkarıp yolun güvenliğini sağlamıştır. Bundan sonra da kent yakınlarında başka bir yerde kamp kurmuştur²¹⁰. İskender burada duraksayınca, Termessosların pek de iyi anlamadığı Selge halkının temsilcileri durumdan yararlanmak ve İskender'in dostluğunu kazanmak için heyet gönderirler. İskender gelen heyeti kabul edip onlarla dostluk kurmuştur. Arrianos'a göre İskender Selge halkını her bakımdan güvenilir bulmuştur²¹¹. Antik kaynaklarda yer alan bilgiler genelde İskender'in ilerlemesi ve bu ilerlemesi esnasında yaşanan olayları anlatmaktadır. Ancak İskender gittikten sonra bölgede olan olaylar hakkında bir bilgiye sahip değiliz. Ancak Arrianos'un aktardığına göre İskender bundan sonra da Selgelileri her bakımdan güvenilir bulduysa bu bölgede olaylar kendisi gittikten sonra her zaman istediği doğrultuda olmamıştır. Selge ve Termessus'un coğrafi konumuna bakıldığında her iki kentin de Pamphylia (Antalya) Ovası'nı

²⁰⁹ Arrianos I. 19.

²¹⁰ Arrianos I. 27.

²¹¹ Arrianos I. 28.

denetleyebilecek bir pozisyonda oldukları söylenebilir. Her iki kentin arasından geçen Kestros Irmağının etrafı, özellikle de doğu kıyısı alüvyonlarla oluşmuş Pamphylia (Antalya) Ovası'dır²¹². Böyle bir ovanın denetimi ya da bu ovadan sağlanabilecek her türlü fayda her ki kent için de çatışmaya değerdir. Selgelilerin İskender tarafından güvenilir bulunabilmesi için en azından gelişen bazı olaylarda bunu göstermiş olmalılardır. Bu dostluğu belki de Termessos üzerine kurmuş oldukları olası baskıyı devam ettirerek kalıcı kıldılar. Şunu da çok rahat söyleyebiliriz ki Selgeliler problem yaşadıkları Termessoslulara karşı üstünlüklerini İskender'in müttefiki olarak sağlayıp devam ettirmişlerdir. İskender birbirine rakip iki kentten birisini kendisine müttefik yapmanın avantajlarını da kullanarak çok uzun süreceğini düşündüğü Termessos'u alma düşüncesini bırakarak Sagalassos üzerine gitmiştir²¹³.

Sagalassos (Ağlasun) her türlü ürünün bolca yetiştiği çok verimli bir yerdir²¹⁴. Böyle verimli bir coğrafyada yaşayan halkın savaşçı özellikleri diğer Pisidialılardan bile üstündür²¹⁵. Sagalassoslular belki de bu yönden kendilerine güvendiklerinden herhangi bir anlaşmaya yanaşmazlar. Bunda Termessos'tan gelen askerlerin Sagalassoslulara yardım etmesi de etkili olmuştur. Arazinin engebeli olmasından dolayı İskender süvarisini kullanamamıştır. Savaş ancak Sagalassosluların şehrin dışına çekilmesiyle kazanılabilmektedir. İskender'in zırhlı ve savaş disiplini olan ordusu karşısında Sagalassoslular hiçbir varlık gösterememiştir²¹⁶.

Arrianos'a göre (I, 28) İskender bundan sonra diğer Pisidia kentlerine yönelip alınması zor yerlerin bir kısmını saldırılarla alıp diğer yerler hiçbir zorluk çıkarmadan teslim olmuşlardır. Bunların hangi kentler olduğu hususunda kaynaklarda mevcut bilgi bulunmamaktadır. İskender Sagalassos'tan sonra doğuya yönelip Kremna ve Adada'nın kuzeyini kontrol altına alıp geriye dönmek kaydıyla Burdur üzerinden Askania Gölü'nün doğu kıyılarını takip ederek Kelainai'ye yönelmiş olabilir. Ancak batıya yönelip Burdur üzerinden Askania Gölü'nün batı ve kuzey kıyılarını takip ederek Isparta'dan gelen yola çıkıp Kelainai'ye ulaşmış da

²¹² Sevin (2001): 167.

²¹³ Arrianos I. 28.

²¹⁴ Livius XXXVIII. 15. 8.

²¹⁵ Arrianos I. 28; Livius XXXVIII. 15. 8.

²¹⁶ Arrianos I. 28.

olabilir. Bildiğimiz tek şey İskender'in Askania'yı görmüş olduğu²¹⁷ ve Askania'ya varmadan önce Pisidia kentlerinin bir kısmını ya zorla ya da kent halklarının teslim olmasıyla aldığıdır²¹⁸. İskender böylelikle Frigya için tehdit oluşturan ve korsanlık yapan²¹⁹ Pisidialıları etkisiz hale getirmiştir.

İskender'in Kelainai'ye ulaşması beş gün sürmüştür²²⁰. Kelainai'de dik bir kayalık üzerinde bulunan kale, İskender'e alınamayacak kadar zor bir konumda görünüyordu. Kalenin alınamayacak kadar zor bir konumda olmasına rağmen, kale garnizonu direnmeden teslim olmuştur. İskender de burada bir miktar asker bırakarak Gordiom'a hareket eder²²¹. Bu arada İskender Frigya'ya satrap olarak Antigonos'u atamıştır²²².

Gordion Büyük Frygia'da Sangarius (Sakarya) Irmağı'nın doğu kıyısında bir kenttir²²³. Bu kent M.Ö VIII. yüzyılın ilk yarısı içinde güçlü bir devlet kuran Friglerin başkenti olmuştur²²⁴.

İskender Gordion'da iken Atina'dan gelen bir heyet Makedonya'da esir tutulan Granikus Savaşı tutsağı olan 2000 paralı Atina askerinin serbest bırakılması için kendisinden ricacı olur. İskender ise daha asıl Pers ordusuyla karşılaşmadan bu askerlerin serbest bırakılmasının, zor sağlanan Grek birliğinin gevşemesine sebep olabileceğini düşünerek bu isteği geri çevirmiştir. Ancak yine de elçilere sonra tekrar görüşülebileceği izlenimini vererek bir açık kapı bırakır²²⁵. İskender buradan Parmenio'ya bir haber ulaştırarak Gordiom'a gelmesini emreder, bundan sonra Parmenio kışı Makedonya'da geçiren genç askerleri de yanına alarak İskender'le buluşmuştur²²⁶.

İskender Gordiom'da iken orada bulunan Gordios'un arabasını görmeyi ister; bu biraz da boyunduruğu arabaya bağlayan düğümü çözenin Asya'nın fatihi olacağı

²¹⁷ Arrianos I. 29.

²¹⁸ Arrianos I. 28.

²¹⁹ Strabon XIII. 7. 3; Ksenophon. Anab I. 11

²²⁰ Arrianos I. 29.

²²¹ Arrianos I. 29; Justinus XI. 5; Plutarch I. 18.

²²² Arrianos I. 29; Lauffer (2004): 74; Billows (1997): 41.

²²³ Arrianos I. 29; Strabon 12, 5; Sevin (2001): 200.

²²⁴ Sevin (2001): 201; Plutarch I. 18.

²²⁵ Arrianos I. 29.

²²⁶ Arrianos I. 29.

söylentisi sebebiyledir²²⁷. İskender bu düğümü kılıcıyla keserek çözer²²⁸. Bu söylentilerin herkes tarafından bilinmesi ve bunu da İskender'in çözmesi askerleri tarafından coşkuyla karşılanmıştır ve onun bu başarısı moral-motivasyonlarını oldukça yükseltmiştir. İskender buradan ayrılarak Ankyra'ya doğru yola çıkar. Paflagonyalıların ona boyun eğdiğini söyleyen heyetlerine Küçük Frigya valisi olarak atadığı Kalas'tan talimat almalarını söyleyerek buraları da kontrol altına alıp güneye yönelir²²⁹. İskender'in Kilikia Kapıları'na yönelmesinde Darius'un çok büyük bir orduyla geldiği yönündeki haberler etkili olmuştur²³⁰.

İskender doğuda fetih hareketlerine devam ederken Küçük Asya'daki askeri hareketlilik Antigonos tarafından idare edilmekteydi. İskender'in Antigonos'u Frigya gibi çok büyük bir bölgeye satrap olarak ataması ona olan güvenini göstermesi bakımından önemlidir. Makedonya'ya ulaşım için geçilmesi gereken boğazların karadan güvenliğinin sağlanması için Lydia, Karia, Lykia ve Pamphylia bütünüyle alınmıştır. Bu, tam olarak kontrol altına alınan bölgelerin arasında yer almayan Pisidia ve Frigya, İskender tarafından sadece içinden geçilmiş ve sadece yolu üzerindeki bazı yerler alınabilmiştir²³¹. Frigya satrabı olan Antigonos, İssos savaşından sonra kaçarak Küçük Asya'yı tehdit eden Pers birliklerini yenmiş bunun sonucu olarak da Likaonya bölgesini ele geçirmeyi başarmıştır. Bu bölgenin ele geçirilmesi İskender'in Makedonya bağlantısını güvenceye almış, ikmal yollarını açık tutmuştur.

Tarihte zaman zaman Frigya'yı tehdit ettiğini bildiğimiz Pisidialılar bu dönemde tam olarak ya kontrol altına alınmış ya da caydırılmıştır. Aynı zamanda Likaonya ile de sınır teşkil eden bölgemiz Makedonya'nın İskender ile olan bağlantısına tehdit oluşturmamıştır. Bu kanaate varmamızda Antigonos'un Frigya satrabı olarak atanması ve onun da İssos savaşı ardından bölgeyi tehdit eden Pers birliklerine karşı verdiği ve kazandığı savaşlardır²³². Kaynaklardan edindiğimiz

²²⁷ Arrianos II. 3; Plutarch I. 18; Justinus XI. 7.

²²⁸ Arrianos II. 3; Justinus XI. 7; Plutarch I. 18. Arrianos ve Plutarch, Aristobulus'tan naklettiklerine göre İskender düğümün ortasından geçen çiviye çıkarmak kaydıyla bunu çözmüştür.

²²⁹ Arrianos II. 4; Plutarch I. 18.

²³⁰ Darius'un ordusunun kesin sayısı bilemiyoruz; Arrianos II. 8'de 600 000, Diodorus Siculus XVII. 31'de 400 000 piyade 100 000 süvari, Justinus XI. 9'da 400 000 piyade 100 000 süvari, Plutarch I. 18'de 600 000 olarak verilmiştir.

²³¹ Billows (1997): 41.

²³² Lauffer (2004): 96.

bilgilere göre bölgedeki ulaşım güzergâhını tehdit eden tek unsur İssos Savaşı'ndan sonra Torosları aşp Frigya'ya gelen Pers ordusu unsurlarıdır. İssos Savaşı'ndan sonra hayatta kalan askerleriyle doğuya çekilen Darius'u asker toplama faaliyetleri ve İskender ile tekrar çarpışma hazırlıkları içinde görmekteyiz. Ancak Küçük Asya'daki askeri faaliyetlerin Pers ordusu komutanlarının kendi inisiyatifleri ile olmadığı, aksine planlanmış bir harekât olduğu kanaatinde olmamızla beraber bu konuda kaynaklar yeterli bir açıklama getiremediği için bu hareketin Granikus Savaşı öncesinde ve sonrasında Memnon'un savaşı Avrupa'ya kaydırma planı gibi bir plan olup olmadığını da kesin olarak söyleyememekteyiz.

İskender daha sonra Gaugamela'da Darius'un ordusu ile karşılaşır ve onu yenilgiye uğratır²³³. İskender Babil'de bir müddet kaldıktan sonra Perslerin asıl hükümet merkezi olan Sus'a yönelir²³⁴. Burası da ona hiç direnmeden teslim olur ve İskender burada bulunan Pers hazinesine de sahip olur²³⁵.

İskender savaştan sonra Media'ya geçerek burada bekleyen Darius'un²³⁶ peşinden gitmek yerine Perslerin anayurduna, Persepolis'e yönelir²³⁷. İskender Persepolis yakınlarındaki Araxes nehrini geçerek bu şehre girer²³⁸.

İskender bundan sonra Doğu İran'ı ele geçirmiş, Afagnistan ve Pakistan'da savaşlar yapmıştır. İskender'in artık doğuda tek bir hedefi kalmıştır, o da Hindistan'dır. Hindistan'da girdiği fetih hareketlerinden sonra, İndus nehri ağzından donanmasını Basra Körfezi'ne göndermiş, kara birlikleri de Güney İran'dan Sus'a ulaşmıştır. İskender Ektabana üzerinden Babil'e geçmiş, burada Arabistan'a yapacağı keşif harekâtının hazırlıklarıyla meşgulken M.Ö 10 Haziran 323 yılında hastalanarak beklenmedik bir şekilde hayatını kaybetmiştir.

²³³ Arrianos III. 14-15; Diodorus Siculus XVII. 58-61; Justinus XI. 14; Plutarch 33.

²³⁴ Arrianos III. 16; Diodorus Siculus XVII. 65; Lauffer (2004): 106.

²³⁵ Sus'ta ele geçirilen ganimet hakkında kaynaklar değişik miktarlar vermektedir. Arrianos (III. 16) 500 000 talent gümüş; Diodorus Siculus (XVII. 66) 40 000 talent altın ve gümüşe ek olarak 9 000 talentlik saf Pers sikkesi; Justinus (XI. 14) 40 000 talentlik hazineden; Plutarch (36) 40 000 talentlik sikkeden ve 5000 talent ağırlığında mor kumaştan bahseder.

²³⁶ Diodorus Siculus XVII. 64.

²³⁷ Arrianos III. 16; Diodorus Siculus XVII. 68; Plutarch, Alexander, 37.

²³⁸ Arrianos III. 18; Diodorus Siculus XVII. 68; Justinus XI 14.

4.3. Büyük İskender'in Ölümünden Sonra Bölge:

Büyük İskender Babil'de öldüğünde Avrupa'dan Hindistan'a kadar uzanan bir coğrafyayı yönetmekteydi. Ancak idare edilmesi gereken ülkenin büyüklüğü ve İskender'in arkasında bu işi yapabilecek bir varisinin bulunmayışı durumu biraz güçleştirmekteydi. Aslında İskender'in, Arrhidaios adında bir üvey kardeşi bulunmaktaydı. Arrhidaios tedavi edilemeyecek derecede akıl hastası olmasına rağmen piyade birlikleri krallık için onu desteklemekteydiler²³⁹. Daha şimdiden piyade ve süvari birliklerinin ayrışması ve karşı karşıya gelmeleri ileride meydana gelecek taht mücadelelerinin habercisiydiler sanki. Sonunda Arrhidaios'un ismi Philip'e çevrilip kral ilan edilir²⁴⁰. Yukarıda da bahsedildiği gibi yeni kralın zayıf birisi olması onun etrafında bir güç çekişmesine sebebiyet verecekti²⁴¹. Bu düzenleme problemi çözmekten ziyade onu biraz ötelemeye yaramıştır. Başkomutanlığı alan Perdikkas²⁴² imparatorluğu Büyük İskender'in hayattayken tanzim ettiği şekliyle devam ettirdi ve bazı atamalarda bulundu. Bölgeleri ve başlarına geçen yöneticileri yine antik kaynaklardan öğrenmekteyiz.

Justinus'a göre²⁴³ Arabistan ve Afrika'nın bir parçasıyla beraber Mısır Ptolemaios'ye, Suriye Laomedontos'a, Kilikia Philotas'a, Büyük Phrygia Antigonos'a, Lycia ve Pamphylia Nearchos'a, Küçük Phrygia Leonatus'a, Trakya ve Karadeniz kıyıları Lysimakhos'a, Kappadokya ve Paphlagonia Eumenes'e verildi.

Diodorus ise bu taksimatı şöyle nakleder²⁴⁴; Mısır Ptolemaios'nin, Suriye Laomedon'un, Kilikia Philotas'ın, Darius ile karşılaşmayı daha önemli bulduğu için ele geçirilmeden geçtiği Kappadokya ve Paphlagonia Eumenes'in, Pamphylia, Lycia ve Büyük Phrygia Antigonos'un, Caria Asander'in, Lydia Menander'in, Hellespont Phrygiası Leonatus'un, Trakya ve Karadeniz kıyısındaki kabileler Lysimakhos'un, Makedonya da Antipater'in yönetimine verildi. Perdikkas, Asya'da kalan bölgelerin yönetimini ise İskender'in hayattayken düzenlediği şekliyle bıraktı.

²³⁹ Diodorus Siculus XVIII. 2; Justinus XIII. 2.

²⁴⁰ Curtius Rufus X. VII; Diodorus Siculus XVIII 2; Justinus XIII. 3;

²⁴¹ Bosch (1942): 133.

²⁴² Diodorus Siculus: XVIII. 3.

²⁴³ Justinus XIII. 4.

²⁴⁴ Diodorus Siculus XVIII. 3.

Plutarkhos ise Kappadokya ve Paphlagonia'nın yönetiminin Eumenes'e verildiğinden bahseder²⁴⁵.

Curtius Rufus imparatorluğun bölünmesine, Arrhidaeus'un Philip adıyla hükümdar olmasına oylama ile karar verildiğini, bu bölünme sonucunda Mısır ile beraber tüm Afrika uluslarının kontrolünün Ptolemaios'ye, Fenike ile beraber Suriye'nin Laomedon'a, Kilikia'nın Philotas'a Lycia ve Pampmphyia ile beraber Büyük Phrygia'nın Antigonos'a, Caria'nın Kassandros'e, Lydia'nın Menander'e, Küçük Phrygia'nın Leonnatus'a, Kappadokya ve Paphlagonia'nın Eumenes'e, Karadeniz kabileleri ile beraber Trakya'nın Lysimakhos'a bırakıldığından bahsetmektedir²⁴⁶.

Bu taksimatlara baktığımızda Pisidia adını görememekteyiz. Muhtemelen Pisidia bölgesi çevresinde yer alan satraplıkların arasında paylaştırılmış olmalıydı. İskender daha hayattayken Nearkhos'u Lycia ve Toroslara kadar olan topraklara vali olarak atamıştı²⁴⁷. Ancak bu atama Pisidia'nın bir kısmını içine alıyor olsa da Arrianos'ın bahsettiği "Toroslara kadar olan" topraklar sözünden onun nüfuz alanının ancak Milyas bölgesine kadar gidebileceği sonucunu çıkarmamız hiç de mantıksız olmayacaktır. İskender'in ölümünden sonra Antigonos'a Lycia ve Pamphylia ile beraber Büyük Frygia'nın kontrolü verilmişti. Pamphylia'nın hemen kuzeyindeki dağlık alandan itibaren başlayan Pisidia topraklarının bir kısmının Antigonos'a düştüğü söylenebilir. Ayrıca çalışma alanımızda bulunan Homonadların Kilikia Trakheia halkı ile aynı halk olabileceği bilgisine dayanarak Trogitis Gölü ve çevresinin Kilikia'ya sahip olan Philotas'a bağlanmış olabileceğini düşünebiliriz. Eğer bu varsayımımız doğruysa çalışma alanımızın güney kısmına İskender hayattayken Kilikia valiliğine atadığı Balakros²⁴⁸ hâkim olmuştur. Çalışma alanımızın kuzeyini kapsayan Antiokheia ve çevresi zaten Strabon'da Pisidia yakınlarındaki Antiokheia olarak, Plinius'ta ise bir Pisidia şehri olarak geçmektedir. Antiokheia'yı bir Pisidia kenti olarak düşünsek bile onun en azından Phrygia ile sınır oluşturduğu gerçeğini göz ardı edemeyiz. Antiokheia'nın konumundan dolayı

²⁴⁵ Plutarch: Eumenes III.

²⁴⁶ Curtius Rufus X. 10.

²⁴⁷ Arrianos III. 6.

²⁴⁸ Arrianos II. 12.

bölgemizin kuzeyine Antigonos'un hâkim olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz (Bkz. Hrt.4).

4.3.1. Perdikkas Devri:

Satraplıkların taksiminde Kappadokya'nın yönetimine atanan Eumenes'e burayı yönetmekte olan Ariarathes ile savaşması ve Trapezus'a kadar olan bölge sınırlarının korunması görevi verilmişti²⁴⁹. Perdikkas bu savaşa bizzat katılıp Ariarathes'i yakalayıp asarak²⁵⁰ saf dışı bırakmış ve bölgenin yönetimini Eumenes'e bırakmıştır²⁵¹. Bu harekattan sonra Perdikkas yanında Kral Philip olduğu halde Pisidia'ya hareket eder. Bundaki amacı Larandalılar ve İsaurialıları cezalandırmaktır. Bu şehir halkının daha İskender hayattayken bu bölgeye satrap olarak atadığı Balakros'u idam etmeleri Perdikkas'ı buraya yöneltmiştir. İskender'in güneye inerken izlediği yol Pisidia'nın doğusundan geçmemektedir. Biz onun Asya seferi için çıktığı yolda Pisidia'da Termessos ve Sagalossos'ta harekâtlar yaptığını bilmekteyiz. Ancak Balakros'un Kilikia'ya vali olarak atanması²⁵² ve onun Pisidialılar tarafından öldürülmesi bize bazı ipuçları vermektedir. Bu olaylardan yola çıkarak Doğu Pisidia'nın ele geçirilme işinin İskender zamanında Balakros'a verilmiş olabileceğini düşünebiliriz. Bunda Makedonya ile İskender arasındaki bağlantıyı sağlayan yolları güvenlik altına alma amacı olmalıdır. Çünkü batıdan doğuya giden yollar Phrygia'dan geçmekteydi ve bu yol güzergahı da bizim çalışma alanımızın hemen kuzeyinden geçmektedir. Ancak görünen o ki Balakros Pisidia'nın ele geçirilme işlemini satrapı olduğu Kilikia üzerinden hedeflemiş olmalı. İskender, Darius'u ele geçirme isteğiyle Kappadokya'yı bile almadan yoluna devam etmişken Kilikia'ya vali ataması ve bu valinin Pisidia halkı tarafından idam edilmesi bu coğrafyanın tarih kitaplarında fazlaca yer almamasına rağmen ne kadar önemli ve stratejik bir konumda olduğunu göstermektedir. Antigonos'un İskender tarafından Phrygia'ya satrap olarak atanması da bu yol güzergâhlarının öneminden kaynaklanıyor olabilir. Çünkü Antigonos'un denetiminde olan bölgeden geçen yolların bu zaman diliminde tehdit edildiğine dair bir bilgi bulunmamaktadır. Bu

²⁴⁹ Curtius Rufus X. 10.

²⁵⁰ Appianos: The Mithridatic Wars. 8.

²⁵¹ Diodorus Siculus XVIII. 16; Plutarch: Eumenes. 3; Justinus: XIII. 6.

²⁵² Arrianos II. 12.

varsayımdan hareketle Antigonos'un, İskender'in Pisida'da ilerlerken sindirdiği bölgelerden Balakros'un öldürüldüğü yer olan doğu Pisidia'ya kadar olan topraklara hakim olmaya çalıştığını söyleyebiliriz²⁵³.

Perdikkas, İskender hayattayken ötelenen işlerden birisi olan Kappadokya'nın alınmasını sağladıktan sonra Pisidia'ya gelir. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi Balakros'un intikamının yanında bölge güvenliği de buradaki halkların itaat altına alınmasından geçmektedir. Perdikkas burada iki tane şehri kendine hedef seçer. Bunlardan birinde Larandalılar diğesinde de İsaerialılar oturmaktadır. Diodorus Siculus bu şehirlerden Pisidia şehri olarak bahsetmektedir. İlk olarak Larandalıların şehrine saldıran Perdikkas burayı yerle bir eder ve tüm halkını öldürür. İsaerialıların bulundukları şehir ise çok iyi tahkim edildiğinden kuşatmayla alınamaz. Ancak şehri savunanlar gittikçe güçlerini kaybettiklerini görünce üçüncü günün sonunda canlı cansız tüm varlıklarını evlerine doldurup ateşe verirler. Kendileri de son ana kadar savaşır ateşe atlarlar ve ölürler²⁵⁴.

Perdikkas'ın Kappadokya ve Pisidia'daki harekâtları, İskender'in hayattayken ele geçirmeden geçtiği Pisidia ve Kappadokya'yı tam olarak kontrol alma teşebbüsünden başka bir şey değildir. Anadolu'da sahip olamadığı bu gibi bölgeler ileride başına sorunlar açabilirdi. Zaten İskender Asya seferine çıktığında daima Darius'u saf dışı bırakma düşüncesinde olmuş, buna engel olabileceğini düşündüğü kıyı şeritleri dışında pek bir fetih hareketine girmemişti. Elde ettiği bu başarılar Perdikkas'ı daha güçlü hale getirdiğinden hiç şüphe yoktur.

Perdikkas, sağladığı bu iki başarıdan sonra kendisine rakip olabileceğini düşündüğü Ptolemaios'u saf dışı bırakmak için M.Ö 321'de Mısır'a yönelir. Ancak Antipater ve Krateros'tan çekinmiş olacak ki Eumenes'i bir miktar asker ile Hellespont'a göndererek onların buradan geçmelerine engel olması emrini verir²⁵⁵. Perdikkas, Mısır'da Ptolemaios'u saf dışı bırakmaya çalışırken Eumenes de Antipater ve Krateros'u bir meydan savaşında yener²⁵⁶. Anadolu'da olaylar Perdikkas'ın istediği gibi giderken Mısır'da durum bunun tam tersidir. Perdikkas

²⁵³ Billows (1997): 46

²⁵⁴ Diodorus Siculus XVIII. 22.

²⁵⁵ Diodorus Siculus XVIII. 29.

²⁵⁶ Cornelius Nepos: Eumenes IV; Diodorus Siculus XVIII. 32; Justinus XIII. 8; Plutarch: Eumenes VIII.

isyan eden askerleri tarafından çadırında bıçaklanarak öldürülür²⁵⁷. Bu ana kadar olan olaylar esnasında yıldızı parlayan Perdikkas'ın Mısır'daki ölümüyle Eumenes yalnız kalmıştır. Yapılan iki savaş sonucunda Krateros ve Perdikkas hayatını kaybetmiş, dengeler değişmiştir.

4.3.2. Antigonos Devri:

Bu savaşlar sonunda hayatta kalan Antipater ve Antigonos, Eumenes'e karşı bir cephe açarak onu saf dışı bırakmaya çalışırlar. Bu mücadelelerin bir başka ayağı Pisidia'da geçmiştir. Eumenes'i topraklarında kuşatan Antigonos²⁵⁸ sürpriz bir hareketle Kappadokya'dan Pisidia'ya yönelmiştir. Antigonos Kappadokya'dan Pisidia'da bulunan Kretopolis'e yedi gün yedi gece süren ve askerlerinin güçlerini zorlayan bir tempoda gelmiştir²⁵⁹. Aradaki mesafe ve kat edilen yol dikkate alındığında gerçekten de zor bir görevi başarıyla tamamlamıştır. Yürünen mesafenin 2500 stadia olduğunu düşünürsek bu günümüzde kullandığımız ölçü birimine göre yaklaşık 400 km yapmaktadır²⁶⁰ ki bu çok önemli bir sevk ve idare başarısını da göstermektedir. Bu kadar uzun bir yolu tüm ordunun donanımlarıyla beraber aynı zamanda tamamlayabilmesi gerçekten de takdir edilir bir durumdur. Antigonos'un ordusunu hangi güzergahtan götürdüğü konusunda kaynaklarda bir bilgi bulunmamakla beraber bu yolculuk muhtemelen çalışma alanımızdan gerçekleşmiş olmalıdır. Çünkü Ramsay'a göre Antigonos, Alketas'ı Limnai Gölü'nün kuzeydoğusundan batıya geçişi sağlayan Pisidia Boğazı'nda sıkıştırmıştır²⁶¹. Ancak bu ilerleyiş ve Antigonos'un rakibini hemen bulabilmesi onun istihbarat kaynakları olduğunu akıllara getirmektedir. Pisidia'da bulunan ve bu bölge halkını kendisine en sadık müttetikler olarak gören ve onları sürekli yücelten Alketas'ın yaklaşan düşman birliklerini belirleyememesi ise bir başka şüpheli durumdur. Antigonos'un bölge içinden kalabalık bir orduyu rakibine duyurmadan geçirebilmesi, Pisidia'daki halkların müstakil bir yaşam sürdüklerini ve topluca hareket etmeyi başaramadıklarını gösterebilir. Hatta Alketas, Antigonos'un yanına kadar geldiğini düşman ordusunda yer alan fillerin bağırması ile fark edebilmiştir. Çünkü o dönemde

²⁵⁷ Diodorus Siculus XVIII. 36.

²⁵⁸ Diodorus Siculus XVIII. 41; Plutarch: Eumenes 12.

²⁵⁹ Diodorus Siculus XVIII. 44

²⁶⁰ [http://en.wikipedia.org/wiki/Stadion_\(unit_of_length\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Stadion_(unit_of_length))

²⁶¹ Ramsay (1923): 286.

filleri savaşlarda kullanan tek general Antigonos'tur²⁶². Antigonos rakibine fark ettirmeden yaklaştığı için stratejik noktaları daha erken ele geçirmiştir²⁶³. Rakibine karşı avantajlı olan Antigonos, düşman birlikleri kuşatıp savaşı kazanmayı bilmiştir²⁶⁴. Savaşı kaybetmesine rağmen Alketas Pisidialı savaşçılar ile beraber kaçmayı başarır ve Termessos'a sığınır²⁶⁵. İskender'in almaya zaman ayırmayıp sadece kenarından geçtiği Termessos şimdi de onun generallerinden olan Alketas'ı destekleyip Antigonos'a karşı gelmektedir. Termessos'a sığınmacı olarak kabul edilen veya belki de oraya bizzat ordusunda bulunan Pisidialı müttefikleri tarafından götürülen Alketas şehirde bulunan halkın da ikiye bölünmesine yol açar. Gençler kendilerine her zaman en iyi şekilde karşılık veren ve onları diğer halklardan daima üstün tutan Alketas'a sahip çıkmak istemekteler, yaşlılar ise kendilerini ilgilendirmeyen böyle bir mücadeleden zarar görmek istememektedirler. Durum böyle olunca yaşlılar gizlice Antigonos ile anlaşıp Alketas'ın ölüsünü gençlere fark ettirmeden teslim ederler²⁶⁶.

Alketas'ı saf dışı bırakan Antigonos, Pisidia bölgesinde kendisine zorluk çıkarabilecek bir askeri varlığı da ortadan kaldırmış oluyordu. Ancak Alketas'ın ordusunda bulunan Pisidialı müttefiklerine ne olduğunu bilememekteyiz. Gençlerden oluşan bu topluluk ilk önceleri şehrin bir kısmını ele geçirip yakmayı planlasalar da sonradan silahlı olarak dışarı çıkıp dağlarda konuşlanıp artık Antigonos'a ait olan toprakları yağmalamaya başlamışlardır. Antigonos ise Alketas'ın cesedini üç gün tutup, artık ceset çürümeye başlayınca gömmeden ortada bırakır²⁶⁷. Diodorus Sicilus bu olayları anlatırken Pisidialıların daha sonra neler yaptığının bahsetmez ve anlatımı Antigonos'un olayları ile devam eder. Bu savaştan anladığımız kadarıyla Antigonos, Alketas'ın ordusunu saf dışı bırakmış, Alketas'ın ordusunda bulunan Pisidialılar ise onunla beraber kaçmıştır. Pisidia şehirlerinden herhangi birisi Antigonos tarafından alınmamış, bölgenin siyasi durumunda herhangi bir değişiklik olmamıştır. Termesoslular ise İskender zamanında gösterdikleri direnci burada da göstermişlerdir. Yaşlıların bu olayda oynadıkları role bakarsak, yönetimde söz sahibi

²⁶² Polyaeus: Stratagems IV. 6. 7.

²⁶³ Diodorus Sicilus XVIII. 44.

²⁶⁴ Diodorus Sicilus XVIII. 44-45; Polyaeus: Stratagems IV. 6. 7.

²⁶⁵ Diodorus Sicilus XVIII. 45.

²⁶⁶ Diodorus Sicilus XVIII. 46.

²⁶⁷ Diodorus Sicilus XVIII. 47.

olduklarını söyleyebiliriz. Ancak durum tam tersi yönde meydana gelse ve gençler Antigonos ile anlaşp Alketas'ı ona teslim etselerdi yaşlıların yaptırım gücü ne olurdu bunu kestirmek oldukça güçtür. Dahası yaşlılar ile Antigonos arasında yapılan anlaşmadan şehrin gençleri erken haberdar olsaydı belki de buna izin vermeyeceklerdi. Ama yaşlıların şehir yönetiminde bir ağırlıkları olduğu şüphesizdir.

Yukarıda Strabon'dan elde ettiğimiz bilgilerden Pisidialıların tiranlarca yönetildiklerini öğrenmiştik. Ancak Antigonos-Alketas mücadelesinde şehir yönetimiyle ilgili dolaylı yollardan elde ettiğimiz bilgide, yönetimde olan bir tirandan hiç bahsedilmemekte sadece ihtiyarlar meclisine benzeyen bir yapının karar almada yetkili olabildiği anlaşılmaktadır.

Pisidia'da bu olaylar olduktan sonra Eumenes sahip olduğu maddi imkanlarla paralı askerler temin etme yoluna girer. Pisidia halkı bir kez daha Antigonos'a karşı gelip Eumenes'in paralı askerleri olacaktır. Eumenes'in adamları sahip oldukları yeterli paralar ile Pisidia'ya da gelirler ve asker toplarlar²⁶⁸. Antigonos'un Pisidia'nın genel dokusuna fazla dokunmadığını bu asker toplama faaliyetinden de anlayabiliriz. Eğer kendisi burada tam bir hâkimiyet kurabilmiş olsaydı, Pisidia'dan rakibinin ücretli asker toplaması kolay olmazdı. Eumenes'in adamları Pisidia ile beraber Anadolu'da Lykia ve Kilikia'ya da giderler. Ücretli askerlerin bu bölgelerden toplanmak istenmesinin sebebi özellikle Pisidialı olanların savişçı bir meziyete sahip olmasından kaynaklanıyor olmalıdır. Bu çağda büyük ve etkili bir orduyu şehirlerde yaşayan insanlardan ziyade oradan oraya gezenlerden oluşturmak daha kolay bir yöntemdi. Ayrıca yine o devirde evsiz ve işsizler paralı asker olamaya zorlanmaktaydılar²⁶⁹. Pisidialı erkeklerin paralı asker olarak Eumenes'in ordusuna geçmesi bölgedeki insan sayısının çok olduğunu ve bunların iyi bir yaşamı sürdürecekt işlerden yoksun olduklarını göstermektedir. Yeterli iş ve yiyecek olsaydı insanlar paralı askerler olarak başka yerlerde, başka insanlar için çarpışıyor olmazlardı.

Antigonos ile Eumenes arasındaki rekabet İran'da yapılan meydan savaşı ile son bulmuştur. Çorak bir ovada yapılan savaş sırasında Antigonos atlı birliklerin

²⁶⁸ Diodorus Siculus XVIII. 61.

²⁶⁹ Griffith (1968): 256.

kaldırdığı toz bulutundan da faydalanarak Eumenes'i ele geçirmiştir²⁷⁰. Antigonos, Eumenes'i ortadan kaldırarak onun sahip olduğu toprakları da kendi topraklarına eklemiştir.

İskender'in halefleri M.Ö 301 yılında Phrygia'da İpsos Savaşı'nda kozlarını bir kez daha paylaşmışlardır. Bu savaş sonunda Ptolemaios, Seleukos, Lysimakhos ve Kassandros'tan oluşan koalisyon galip gelmiş, Antigonos ölmüş ve oğlu Demetrios ise babasına yardım edememiş ve Kilikia'da bulunan annesi ile beraber sahip olduğu Kıbrıs adasına kaçmıştır²⁷¹. Savaşın yapıldığı yer Phrygia'da bulunmaktadır. Ancak yeri kesin olarak bilinmemektedir. Bu savaş sırasında Lysimakhos'un ordusunda Lykialı ve Pamphyliyalı askerleri²⁷² görmekteyiz. Ancak diğer birliklerde Pisidialı askerlere herhangi bir kaynak değinmemektedir. Ayrıca savaş sonunda Demetrios'un annesinin Kilikia'da olması Pisidia topraklarının en azından Antigonos'un tam hâkimiyetinde olmadığını bir başka göstergesidir. Bu savaş sonunda Orta ve Batı Anadolu Lysimakhos'a düşmüştür²⁷³.

4.3.3. Seleukoslar Devri:

Lysimakhos ve Seleukos Anadolu'daki topraklara sahip olduktan sonra yeni bir anlaşmazlık an meselesiydi. Bu ikili M.Ö 281 yılında Sipylos yakınlarında Kurupedion'da yaptıkları savaşta kozlarını paylaşırlar. Bu savaş sonunda Lysimakhos ölür, Seleukos ise galip olan taraftır²⁷⁴.

Ipsos Savaşı sonunda Batı Anadolu'ya sahip olan Lysimakhos hanedanlığı, bu toprakları Seleukoslara bırakmıştır²⁷⁵. Ancak Pisidia ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak bu dönemde Pamphylia'nın ve Kilikia'nın bir kısmını Ptolemaiosların sınırları içinde görmekteyiz. Ancak bunu işaret eden bir ozandır²⁷⁶ ve bu sahiplik belki de bir övünme²⁷⁷ meselesi olarak kullanılmaktadır. Ptolemaiosların denizlerdeki gücü herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Doğru

²⁷⁰ Casey (1828): 181; Diodorus Siculus XIX. 42-43-44; Plutarch: Eumenes XIX

²⁷¹ Appian: Syrian Wars 55; Diodorus Siculus XX. 1; Justinus XV. 4; Plutarch: Demetrios 29, Pyrrhus 4.

²⁷² Diodorus Siculus: XX 113.

²⁷³ Magie (1950): 4.

²⁷⁴ Appian: Syrian Wars 62; Justinus XVII. 2.

²⁷⁵ Appian: Syrian Wars 62; Justinus. XVII 2.

²⁷⁶ Theocritus: Idyll XVII

²⁷⁷ Magie (1950): 278

Akdeniz'deki deniz trafiğini kontrol ediyor ve güvenliğini sağlıyorlardı. Hatta Ege denizinde Itanos ve Thera adlı iki tane de donanma üsleri bulunuyordu²⁷⁸. Ege Denizi'nde bile faaliyet gösteren bir gücün Pamphylia ve Kilikia'da mevziler edinmiş olması normaldir. Ancak biz bu etkinin sadece kıyıda kaldığını iç bölgelere ise işlemediğini düşünmekteyiz. Daha ileri bir tarihte Pisidia ve Pamphylia'da faaliyetlerde bulunan Akhaios ve onun komutanı Garsyeris'in icraatları da bu savımızı destekleyen bilgiler sağlayacaktır.

Asya'da kontrolü ele geçiren Seleukos'un 72 tane satrabı bulunmaktaydı. Ancak kendisi Lysimakheia'yı almak için Hellespont'u geçtiği sırada yanından ayırmadığı Ptolemaios Soter'in oğlu Ptolemaios tarafından öldürülür. Aslında onun öldürüleceği bir bilici tarafından kendisine "Avrupa için acele etme, Asya senin için çok daha iyi olacaktır" sözleriyle bildirilmiştir²⁷⁹. Yönettiği ve geriye bıraktığı topraklar dikkate alındığında Seleukos, İskender'den sonra gelen en büyük kraldı²⁸⁰. Ptolemaios de Lysimakheia'da bulunan Lysimakhos'un askerleri tarafından Keraunos-Yıldırım lakabıyla Makedonyalıların kralı ilan edilir²⁸¹. Seleukos'un ölmesiyle artık İskender'in generallerinden hayatta kimse kalmamıştır. Tüm bu olayların sonucunda İskender'in toprakları üç parçaya bölünmüştür. Bunlar; Mısır ve Trakya'nın bir parçasıyla beraber Yukarı Asya, Suriye ve Küçük Asya ile beraber Makedonya'dır. Mısır daha önce olduğu gibi Ptolamaioslar tarafından, Suriye-Küçük Asya ve Yukarı Asya Seleukoslar tarafından ve Makedonya da Antigonoslar tarafından yönetilmektedir²⁸².

4.3.3.1. Seleukos Kolonileri:

Seleukoslar döneminde Kelainai'nin yeri değiştirilmiş ve Antiokhos I tarafından annesi Apama'nın ismine istinaden Apameia yapılmıştır²⁸³. Kesin bir bilgi

²⁷⁸ Mitford (1959): 126.

²⁷⁹ Appian: Syrian Wars 62.

²⁸⁰ Arrianos. VII. 22.

²⁸¹ Tarn (1913): 129

²⁸² Özsait (1985): 41.

²⁸³ Strabon XII 8, 5.

bulunmamasına rağmen Antiokhos I bölgemizde bulunan Antiokheia'yı da kurmuştur²⁸⁴. Robinson ise Antiokheia'nın Seleukos Nikator tarafından M.Ö. 280 yılından önce kurulduğuna işaret etmektedir²⁸⁵.

Seleukoslar zamanında Phrygia sınırında çevrelerini kontrol etmede başarılı olmuş Pisidialı güçlü hanedanlar ortaya çıkmıştır²⁸⁶. Bu hanedanlar da bazı şehirleri kurmuşlardır. Bu ailelerin kurdukları şehirlere örnek olarak Philomelium ve onun kuzey komşusu Lysias'ı verebiliriz²⁸⁷. Bu şehirler Pisidia'da değildirler ancak hanedanların kurdukları şehirlere güzel bir örnektirler. Ramsay da, Seleukosların kolonileri nasıl bir yolla kurduklarını şu şekilde anlatmaktadır: “Seleukosların koloni kurdukları yerlerde bazı dini aileler Tanrının temsilcisi sıfatıyla buradaki toprakları yönetmekteydiler. Seleukoslar da bu toprakları dini ailelerin elinden yeni koloniler kurmak için almışlardır”²⁸⁸. Ramsay aynı eserinde, fetihçilerin bölgede yaşayan insanların tanrılarının önemini kavradıklarından ve bu tanrılara yapılacak saygısızlığın kendi çıkarlarına olmadığını anladıklarını aktarmaktadır. Bu durumda, Seleukoslar bölgede tutunabilmek için yerel aileler ile çatışmak yerine onların yaşamına ve inançlarına saygı göstermişlerdir. Bu aileler de oldukça uzun bir süre buradaki etkinliklerine devam etmişlerdir. Ancak Antiokheia'da Helenistik Dönem'den kalma sadece Men Tapınağı'ndan arta kalanlar bulunmaktadır²⁸⁹. Seleukosları diğer hanedanlardan ayıran bir özellik de onların daha önceden var olan şehirleri yerle bir etmeleriyle övünen diğer kralların tersine yeni şehirler kurmasıdır²⁹⁰. Seleukosların Apameia ve Antiokheia'tan başka Anadolu'da kurdukları düşünülen şehirler Seleukeia Sidera, Lykos üzerindeki Laodikeia, Laodikeia Katakekaumene ve belki de Apollonia'dır²⁹¹. Bunların arasında kurucusunu ve kuruluş tarihini tam olarak bilemediğimiz²⁹² ancak sonraki Seleukos hanedanları tarafından M.Ö. III. yüzyılda kurulan Dokimeion, Themisonion ve

²⁸⁴ Cohen (1995): 278.

²⁸⁵ Robinson (1924): 435.

²⁸⁶ Laurent (1830): 217.

²⁸⁷ Mitchell (1995): 85.

²⁸⁸ Ramsay (1918): 112.

²⁸⁹ Mitchell (1984-1985): 99-100.

²⁹⁰ Austin (2006): 124

²⁹¹ Jones (1964): 6.

²⁹² Cohen (1995): 319.

Philomelium da bulunmaktadır²⁹³. Ancak yerel unsurların da katılımıyla kurulan bu koloniler kendi başlarına bırakılırlarsa Seleukosların bu durumdan herhangi bir kazancı olmayabilirdi. Kendilerine tam bağlı bir koloni elde etmenin yollarından en önemlisi bu kolonilerde yaşayan farklı kültürlerde insanların Hellenism potasında erimeleridir. Burada bulunan dini kurumlar ve aileler koloniye bir arada tutmak için uygun unsurlar olabilirlerdi. Ancak koloniye oluşturan nüfusun da kültürel olarak istenen düzeye gelmesi bir zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır. Seleukosların bu zorunluluğu fark edip önlemler aldığını Ramsay şu şekilde ifade etmektedir: “Seleukos kralları, kolonilerinin kuruluşunda kent hayatının tabanını oluşturan ustalık isteyen dallarda, doğulu köylüleri yönetme, yol gösterme ve eğitme, organize etme, çalışmalarını yararlı kılma, bir ticari sistem yaratma konusunda başlıca iki halka, Greklere ve Yahudilere güvenmek zorundaydılar. O kolonilerde, bu gruptan olan göçmenler askerlerden bile daha fazla gerekliydi”²⁹⁴. Buradan anladığımıza göre Seleukos kralları bir bölgeyi yönetmek için ihtiyaç duyulan kültürel dönüşümün gerekliliğini o zaman bile idrak etmiş ve uygulamaya koymuştur. Antiokhos III, Eubolia, Krete ve Aitolia’dan göçmen Grek aileleri Antiokheia’ya yerleştirmiştir²⁹⁵. Belki de bu amaç için yine Antiokhos III, Zeuxis’e 2000 Mezopotamya Yahudi ailesinden bir kısmını Phrygia’ya yerleştirmesi emrini vermiştir²⁹⁶. Schalit ise bu Yahudi ailelerinin problemleri bölgelerde askeri garnizonlar teşkil etme ve Seleukos Kralını isyancılara karşı koruma amacıyla Phrygia’ya getirildiğini belirtmektedir²⁹⁷. Ancak Asia’ya getirilen Yahudiler, aile grupları olarak teşkil ettiğinden buradaki amacın sadece askeri olmadığı düşünülebilir. Ancak başka bölgelere yerleştirilen Yahudiler, Antiokhos IV’ün dini yaşantılarını kısıtlaması sebebiyle bir ayaklanma girişiminde bulunmuşlardır²⁹⁸. Antiokhos IV’ün bu uygulaması Yahudi ailelerinin göçmen olarak getirilme sebeplerini yerine getiremediklerini göstermektedir. Bu aileler Seleukos topraklarına dağıtılırken o bölgelerin kültürel dönüşümüne katkıda bulunacakları hesap edilmişti. Ama Yahudiler dışarıya kapalı, diğer etnik gruplarla

²⁹³ Jones (1940): 18.

²⁹⁴ Ramsay (2000): 82.

²⁹⁵ Chaniotis (2005): 85.

²⁹⁶ Johnson (1958): 14.

²⁹⁷ Schalit (1960): 289.

²⁹⁸ CAH VIII (1989): 347.

kaynaşmayan bir yaşam tarzını devam ettirmiş olsalar gerek böyle bir uygulamaya maruz kalmışlardır.

Strabon da bize Antiokheia'ya Magnesialıların yerleştirildiğinden bahsetmektedir²⁹⁹. Bu iki halkın arasındaki bağı kanıtlayan bir yazıtta Magnesia'da yapılan Artemis Leukophryene festivaline davet edilen Antiokheia vatandaşlarının bunu kabul ettiği belirtilmektedir³⁰⁰. Bunlara ilaveten, çalışmamızın başında Antiokheia'da bulunan bir yazıttan bu şehirde iskan edilen Trak kökenli vatandaşların varlığını bilmekteyiz. Bu bulguları değerlendirdiğimizde Seleukosların bir bölgeyi asimile etmek için uyguladıkları yöntemlerin neredeyse hepsinin Antiokheia'da kullanıldığını görmekteyiz. Bunların sonucu olarak da Pisidia'da Hellenleşmiş topluluklar ortaya çıkmış, hatta bu topluluktan bazı bireyler Mısır'daki Grek nüfusuna ek olarak bu bölgeye yerleştirilmiş³⁰¹ ve Mısır'ın kültürel yapısını yerel halk aleyhine değiştirmeye katkıda bulunmuşlardır. Ordu birliklerinde paralı asker olarak görev yapan erkekler de silah arkadaşları ile bir kültürel iletişime girmekte ve üst kimlik olarak Hellenismi benimsemektedirler. Bu duruma uygun bir örneği de Ptolemaios ordusunun Syria birliklerinde görev yapan Pisidialı askerlerin varlığını verebiliriz³⁰².

Kültürel kuşatmanın etkisinde kalan ilk topluluklar üst ve orta sınıf Pisidialılardır. Bu gruptan insanlar daha üst kültür olan Grek kültürünü daha erken benimsemişler ve Grekçe konuşmayı ilk onlar öğrenmişlerdir. Grekçe öğrenmelerindeki amaç; Grekçe klasik eserleri okumak, kendilerini bu tarzda yönetmek ve bilhassa kendilerini Grek hissetmek içindir³⁰³. Bölgemizde bulunan diğer şehirlerde de asıllarını Grek kültürüne dayandırma çabasında olanlar da vardır. Bunlardan, Vasada kökenlerini Peloponnes'e³⁰⁴ bağlarken, Amblada ise sikkelerinde Lakedaimonia asıllı³⁰⁵ olduklarını belirtmeyi tercih etmiştir. Selge de Kalkhas'ı kendisinin kurucusu olarak tanımaktadır³⁰⁶.

²⁹⁹ Strabo XII. 8.14.

³⁰⁰ Cohen (1995):278.

³⁰¹ Grainger (2007): 118.

³⁰² Chaniotis (2005): 250.

³⁰³ Jones (1964): 22.

³⁰⁴ Hall (1968): 86.

³⁰⁵ Ramsay (1917): 252.

³⁰⁶ Jones (1964): 13.

Kurulduğunu bildiğimiz kolonilerin sayısı dikkate alınırsa, buralara yerleştirilecek göçmenlerden sadece Yahudilerin sayısı bile oldukça fazladır. Dışarıdan gelen bu nüfus kendine özgü yaşam biçimlerini, becerilerini ve dünya görüşlerini de beraberinde getirmiştir.

Bu kolonilerin kuruluş yerine bakıldığında amacın batı-doğu ulaşım yolunun güvenliğini sağlamak olduğu kolayca anlaşılabacaktır. Bunlardan Lykos üzerinde bulunan Laodikeia dışındakiler Phrygia Parereios'un ya Pisidia tarafında ya da Phrygia tarafında konumlanmışlardır. Bu kentlerin başlıca görevi de Apameia ve Lykonias arasında kalan ticaret yolunu güvenceye almak olmalıydı. Çünkü bu yol çevre için daima huzursuzluk kaynağı olmuş bir coğrafya olan Pisidia'nın oldukça yakınlarından geçmekteydi. Bu yol ilk kez Herodotos tarafından "*Kral Yolu*" olarak anlatılmıştır. Ancak o bu yolu anlatırken detaylı bilgiler vermemiştir, Lydia ve Phrygia'dan geçen yolun Halys Irmağı'nı geçtiğinden bahsetmiştir³⁰⁷.

Bu yol üzerinde araştırmalar yapan Calder ise Maeander güzergâhının Hermus tarafından gelen yol ile Ipsus'ta birleştiğini veya Kelainai'den hemen sonra doğuya yönelip İkonium'a vardığını düşünmektedir³⁰⁸.

Levick ise bu önermeye, yolun Philomelium üzerinden devam ettiğini belirterek katılmaktadır³⁰⁹. Bu yolun sonradan inşa edilecek olan Via Sebaste yol güzergâhından gitmediği açıktır. Aslında çalışma alanımızda Hititler döneminde önemini koruyan bir yol güzergâhının varlığını kanıtlayan Eflatunpınar Hitit Anıtı bulunmaktadır. Ancak Pers hâkimiyeti zamanında Pisidia'dan geçen güzergâh doğu-batı ulaşım ağı çerçevesinde kullanılmamış olmalıdır. Çünkü buralarda yaşanan güvenlik zafiyeti Seleukoslardan itibaren bölgede koloniler kurularak aşılmaya çalışılmıştır. Levick tarafından "*Pisidia Üçgeni*"³¹⁰ olarak adlandırılan Phrygia Parereios'un kuzeyi ve güneyinde kümelenmiş koloniler, yol şebekesinin bir kolunun Seleukoslardan itibaren bölgemizden de geçmiş olabileceğini göstermektedir. Batı-Doğu yolu ister Phrygia Parereios'un kuzeyinden, isterse de güneyinden geçsin burada kurulan koloniler tarafından korunuyor olmalıydılar.

³⁰⁷ Herodotos V. 52.

³⁰⁸ Calder (1925): 9.

³⁰⁹ Levick (1967a): 12.

³¹⁰ Levick (1967a): 38.

4.3.4. Galatların Anadolu'ya Gelişi:

İskender'in toprakları son olarak üç parçaya ayrıldıktan sonra M.Ö 281 yılında Anadolu'ya, bundan sonraki olaylarda oldukça etkili olacak Galatlar gelmiştir³¹¹. Galatlar Anadolu'da öyle etkin bir konuma gelecektirler ki Justinus'a göre hiçbir doğulu hükümdar onların paralı asker olarak yer almadıkları bir orduyla savaş yürütemeyecekler ve tahtlarını korumak için onlardan başka kimseden korunma dilemeyeceklerdir. Böylesine kuvvetli bir toplumun Anadolu'ya gelmesi Antigonos ve Antiokhos'un aralarında bir barış yapmasına vesile olur³¹².

Üç Galat boyundan biri olan Tektosaglar Anadolu'nun içlerine yerleşmişler ve Halys çevresini kendilerine yurt edinmişlerdir³¹³ ve merkezlerini de Ankyra yapmışlardır³¹⁴.

4.3.5. Antiokhos III Devri:

Antigonos ile Alketas'ın mücadelesinden sonra Pisidia'yı bir süre tarih sahnesinde göremiyoruz. Antiokhos III'ün babası ölünce yerine geçen büyük oğul Seleukos III, Pergamon kralının (Attalus I) topraklarını Toroslara kadar genişlettiğini görünce ona karşı bir harekâta girişir, fakat öldürülür. Kralın yanında onun akrabası olduğu için bulunan Akhaïos, ordu tarafından desteklenmesine rağmen krallığı reddeder³¹⁵ ve Seleukosların yönetimine Antiokhos III geçer³¹⁶. Antiokhos ise sonradan olacaklardan habersiz Akhaïos'u Toroslarda yürütülecek işlere tayin eder. Media'nın yönetimi Molon'a, Persis'in yönetimi ise Molon'un kardeşi Alexander'a düşer³¹⁷. Çok geçmeden Molon isyan eder ve Akhaïos'tan geldiği söylenen bir mektup kralın eline geçer. Bu mektupta Ptolemaios'nin Akhaïos'a yardım edeceği yazılıdır³¹⁸. Aslında Akhaïos Seleukos III ölünce kral olma fırsatını çok iyi yakalamıştır. Bütün ordunun desteğini almasına rağmen böyle bir işe kalkışmamıştır. Mektup ister sahte olsun ister gerçek olsun Akhaïos'un ordu komutanı olarak

³¹¹ Darbyshire vd., (2000): 75

³¹² Justinus XXV

³¹³ Livius XXXVIII 16

³¹⁴ Strabo XII 5.2.

³¹⁵ Polybios IV 48.

³¹⁶ Appian: Syrian Wars 66.

³¹⁷ Polybios V 40.

³¹⁸ Polybios V 42. Polybios bu mektubun Hermias tarafından düzenlendiğini buna sebep olarak da Hermias'ın daha önceden işlediği suçlardan ancak kral her taraftan sıkıştırıldığını zannederse kurtulabileceğini düşünerek yazdığından bahseder.

Antiokhos III'e karşı kendisini kral ilan etmesi, ileride Antiokhos III ile Attalus I'in anlaşmasına sebebiyet verecektir. Antiokhos, Akhaios'a mektuplar göndererek planlarından haberdar olduğunu söylemekteydi. Akhaios ise kralın çıktığı seferde ya öleceğine, ölmese bile çok uzakta olmasının ona avantaj sağlayacağına güvenmekteydi. Tüm krallığı ele geçirmek için Lydia'dan yola çıkar ve Phrygia-Laodikeia'ya gelince krallık tacını takar ve bu ünvanı kullanmaya başlar. Ancak bu olanlar orduda huzursuzluk yaratmış ve yapılanın kendi krallarına karşı olduğunu öğrenen ordu Lykaonia'ya yaklaşıldığı sırada isyan etmiştir. Durumun kontrolden çıkacağını düşünen Akhaios daha baştan beri Suriye'yi işgal etme gibi bir niyetinin olmadığını kanıtlarcasına Pisidia'ya yönelir ve bir bakıma askerlerinin güvenliğini kazanmaya çalışır. Pisidia'da yeterli ganimeti elde ettikten sonra kendi bölgesine döner³¹⁹. Görünüşe göre ordudaki huzursuzluk Pisidia'dan elde edilen ganimet sayesinde ortadan kalkmış ve Akhaios da Suriye'ye inememiştir. Akhaios'un Pisidia'nın hangi bölgelerini talan ettiği kaynaklarda yer almamaktadır. Ancak ordunun Lykaonia'da huzursuzlanmaya başlaması ve oradan Pisidia'ya yönelmesi bu durumun bölgemizi de etkilediğini söyleyebiliriz. Bu hareket Pisidia'nın çevreye göre daha zengin bir konumda olduğunu göstermektedir. Ayrıca Pisidia bölgesi anladığımız kadarıyla Seleukos toprakları içinde yer almış olsaydı Akhaios kendi topraklarını yağmalamaya kalkmazdı. Hem bir bölgenin mal varlığının yağmacı bir orduya yetmesi ise buralarda bulunan hazinelerin miktarının haydutluktan kazanılmış olabileceğini göstermektedir. Perdikkas'ın İsaüralılara yaptığı sefer sırasında kent halkının sahip oldukları her şey ile beraber kendilerini de ateşe attıklarını ve ateş sönmüce Perdikkas'ın askerlerinin önemli miktarda altın ve gümüş elde ettiklerini biliyoruz³²⁰. Hayvancılık ve kısıtlı miktarda topraklarda tarımla uğraşan bu halkın sahip olduğu altın ve gümüş varlığı onların korsanlıkta ne kadar iyi olduklarının da bir göstergesidir. Aynı durum komşuları için de geçerli olsa gerek ki Akhaios yerinde bir kararla askerlerini maddi olarak doyurmuş ve kendisine cephe almalarına engel olmuştur.

M.Ö 218 yazında gerçekleşen olaylar Akhaios'un bölgede ne kadar etkin olduğunu göstermektedir. Bu arada Selgeliler Pednelissus halkını kuşatmışlar ve

³¹⁹ Polybius V. 57.

³²⁰ Diodorus Siculus XVIII. 22.

Pednelissuslular da Akhaios'tan yardım istemişlerdir. Akhaios, Garsyeris'e 6000 asker ve 500 süvari vererek olaya müdahil olur. Bundan haberdar olan Selgeliler de Ladder denilen yerde geçidi tutarak buna engel olmaya çalışırlar. Garsyeris ise geçitlerin tutulduğunu görünce oradan zor kullanarak geçmekten vazgeçer ve ordugâhını toplayıp sanki bu harekâttan vazgeçmiş izlenimi vererek geri çekilir. Bunu gören Selgeliler de tehlikenin geçtiğini düşünerek askerlerinin bir kısmını hasat zamanı olduğu için evlerine, bir kısmını da kamplarına gönderirler. Bunu fırsat bilen Garsyeris de ileri bir yürüyüşle geçitlerden geçip burada bir miktar asker bırakarak Perge'ye saldırır. Bu arada Selge'ye karşı bir koalisyon kurmak amacıyla Pamphylia ve Pisidia şehirlerine elçiler göndererek onları Akhaios'un yanına çekmeye çalışır. Bu çağrıya Etanneliler 8000 hoplit vererek destek olurlar, Aspendoslular ise bunun yarısını sağlarlar. Side bu çağrıya Antiokhos'tan çekindikleri için ve Aspendoslulara garazlerinden bir yanıt vermez. Garsyeris kuşatma altındakilere yardım için 2000 adamını tahıl torbalarıyla gizlice şehre gönderir ancak Selgeliler bunun istihbaratını aldıklarından yiyeceklere bir karşı saldırıyla el koyarlar ve Garsyeris'in kampına sürpriz bir saldırı düzenlerler. Garsyeris tam kaybetmek üzereyken düşman saflarındaki bir boşluğu fark ederek oraya atlı birliklerini sevk eder. Süvariler Selgelilerin arkasına dolaşp onlara saldırırlar. Bu saldırı dağılmak üzere olan kara birliklerinin cesaretini artırır ve mücadelede üstün hale gelirler. Selgeliler için durum hiç de iyi değildir. 10000 Selgeli orada hayatını kaybeder. Garsyeris hiç vakit kaybetmeden şehre yönelir ve durumu tamamen lehine çevirir. Garsyeris'in şehir önüne gelmesi kent halkında bir korku oluşturur ve içlerinden birisini elçi olarak Garsyeris'e gönderirler. Bu elçi sonradan Akhaios'un karısı olacak Laodike'yi kızı gibi büyüten Logbasis'tir. Ancak o şehri kurtarmak için görüşmeler yapacağına şehri Garsyeris'e teslim eder. Bu arada Akhaios durumdan haberdar edilir ve bölgeye çağrılır. Görüşmeler artık Akhaios'un gelmesi için zaman kazanmak adına yapılyordur. Akhaios geldiğinde ilk başta Selgelilerde bir umut doğar. Görüşmeler yapılırken Akhaios, Zeus mabedini ele geçirmek için bir hamle yapar. Bu hamlesi Selgelilerin karşı koymasıyla başarılı olamaz. Selgeliler de köleleri bile azat ederek savunmaya geçer ve Logbasis'in evinde kim varsa, oğulları da dâhil tüm askerleri öldürürler. Akhaios da askerleriyle kampa geri döner. Selgeliler yaşlılardan bir heyet

göndererek bir barış sağlarlar. 700 talentlik bir fidye ödeyip Pednelissoslu esirleri de serbest bırakarak barış imzalanır³²¹.

Burada yaşanan olaylar, yukarıda bahsettiğimiz Pamphylia'nın bir süre Ptolemaioslerin kontrolünde olduğu bilgisi ile de çelişmektedir. Ptolemaiosler bölgede bu kadar etkin olsalardı Akhaïos bu işleri burada yapabilir miydi acaba? Ancak olayların geliştiği esnada Ptolemaios, Antiokhos III ile bir mücadele içindeydi ve bu bölgeye yeteri kadar kuvvet ayırması beklenemezdi.

Akhaïos'un, krallığını ilan ederken Ptolemaios'den yardım aldığını anlatan bir mektup Antiokhos'un eline geçmişti. Bu mektup Polybios'a göre Hermias tarafından düzenlenmiş sahte bir mektuptur. Burada yaşanan olaylar bu mektubun sahte olabileceğini göstermektedir. Çünkü Pamphylia'da yer alan Perge, Garsyeris tarafından talan edilmiş, Aspendos halkı Garsyeris'e 4000 hoplit temin etmiştir. Buradan da anlaşılabileceği gibi Pamphylia'da yer alan bir şehir Akhaïos tarafından talan edilebiliyor ve buranın da Ptolemaios'nin etki alanında olduğu söyleniyordu. Gerçi denizlerde etkin olabilmek için kaç tane üssün gerekli olduğu da tartışma konusu olabilir. Ancak kaynakların yetersizliğinden dolayı bu dönemde Ptolemaioslerin Pamphylia'da ne kadar etkin olduklarını söylemek kanaatimize göre varsayımdan ileriye gitmeyecektir.

Attalus I ve Antiokhos III arasında kalan Akhaïos, her iki kral için de bir tehdit oluşturmaktaydı. Bunu gören Attalus ve Antiokhos aralarında yaptıkları bir anlaşmayla birleşirler ve Akhaïos'u saf dışı bırakırlar³²². Akhaïos'un saf dışı bırakılmasıyla Pisidia bölgesi Magnesia Savaşı'na kadar Seleukosların topraklarında kalmıştır.

Akhaïos'un saf dışı bırakılmasından sonra Antiokhos III tarafından Pisidia'da Side çevresinde oturanlara karşı bir harekât yapılır. Antiokhos III belki de uzak bölgelerde bir sorun çıkmasın diye oğlunu Suriye'ye gönderdiğinden bu harekâtı bizzat kendisi yönetir. Yine aynı zamanda kızını Ptolemaios ile de evlendirmiştir³²³. Livius'tan edindiğimiz bu bilgiler Antiokhos'un ileride Roma ile girişeceği muhtemel çekişmeler için birer önlem olabilir. Çünkü Antiokhos aynı zamanda bir

³²¹ Polybios V 72-76.

³²² Polybios V. 107.

³²³ Livius XXXV. 13.

diğer kızını da Kappadokia kralı ile evlendirmiştir. Hatta üçüncüsünü Pergamon kralı Eumenes II için düşünmüştür ancak Eumenes onun evlilik yolu ile kendisine yanaşmaya çalıştığını anladığından bu teklifi reddetmiştir³²⁴. Antiokhos Roma ile girişeceği muhtemel savaşın zorluğunu idrak etmiş olacak ki çevresinde problemleri bir bölge bırakmamak için bizzat kendisi ve oğlu ile ya askeri önlemler almış ya da politik evlilikler planlayarak bunu sağlamaya çalışmıştır.

Antiokhos III'ün yaptığı hazırlıklar Pisidia bölgesinin bu ana kadar tam olarak kontrol altına alınamadığının bir göstergesidir. Galatialılar hediyelerle ikna edilirken, Pisidia kabileleri zorla ve silah zoruyla etkisiz hale getirilmişlerdir³²⁵. Side çevresinde oturanlara karşı yapılan bu harekât Antiokhos III'ün kıyı bölgesini emniyet altına almak istediğinin bir göstergesidir. Çalışmamızın önceki bölümlerinde bahsi geçen Pamphylia'daki Ptolemaios etkisi muhtemelen bu dönemde ortadan kalkmıştır. Çünkü Antiokhos III Ptolemaios'a kızını vererek onların hiç olmazsa bu kritik durumda sessiz kalmalarını amaçlamıştır³²⁶.

4.3.6. Magnesia Savaşı ve Manlius Vulso'nun Galat Seferi:

Romalılar ile Antiokhos III, Spylos yakınlarındaki Magnesia'da karşılaşırlar. Antiokhos'un ordusunda bulunan Kappadokialıların varlığı onun savaştan önce kızını Kappadokia kralı ile evlendirmesinin ne kadar yararlı olduğunun bir göstergesidir. Ariarathes bu savaş için kayınpederine 2000 savaşçı göndermiştir. Galatların her üç kabilesi de bu savaşta hazır bulunmuş ve ordunun sol kanadında görev almışlardır. Ayrıca orduda Pisidia, Pamphylia ve Lycia'dan katılan 4000 askerlik bir kuvvet de hazır bulunmuştur³²⁷. Livius'un verdiği 4000 kişilik birlik üç bölgeden (Pisidia, Pamphylia ve Lycia) gelen askerlerden oluşmaktaydı. Bu sayı o dönemde Pisidia şehirlerinde yaşayan nüfus dikkate alındığında oldukça semboliktir. Bu askerler muhtemelen paralı askerlerdir. Bu sayının azlığı bu bölge insanının kendi halinde bir yaşam sürdürdüğü ve belirli bir otoriteye bağlı kalmadığının bir diğer göstergesidir.

³²⁴ Appian: Syrian Wars 5

³²⁵ Mommsen (1894): 889.

³²⁶ Appian: Syrian Wars. V eserinde Coele-Syria'nın çeyiz olarak Ptolemaios'ye verildiğinden bahseder.

³²⁷ Appian: Syrian Wars VI. Livius XXXVII. 39.

Antiokhos III Magnesia’da yapılan savaş sonunda Roma ve Eumenes II kuvvetlerine yenilerek doğuya çekilir. Magnesia Savaşı ile birlikte Batı Anadolu’daki Seleukos hâkimiyeti ortadan kalkmıştır. Savaş sırasında Roma’nın müttefiki olan Rodos ve Bergama³²⁸ bu durumdan en kazançlı çıkanlar olmuştur. Çünkü Roma Anadolu’da bir toprak almamış³²⁹, kazanılan yerleri bu müttefiklerine dağıtmıştır. Şu durumda Bergama Krallığı, Bitinya sınırından Maeander Irmağı’na, Phrygia ve Lykaonia’yı kapsayan İç Anadolu’ya, Lycia’da bulunan Telmessus şehrinden dağlık Milyas bölgesine sahip olmuştur³³⁰. Magie, Romanın Magnesia Savaşı sonunda toprakların büyük kısmını Bergama Krallığı’na vermesini Seleukoslarla arasında güçlü bir tampon devlet kurmayı amaçlamasına bağlamaktadır. Ancak Bergama Krallığı’nın Roma’nın arzu ettiğiinden fazla güçlenmesi de Rodos’a verilen yerler ile dengelenmeye çalışılmıştır³³¹.

Savaş sonucunda galip devletler ile Seleukoslar arasında bir ateşkes antlaşması yapılmıştır. Bu antlaşma Roma konsülü Lucius Cornelius Scipio ve Seleukos elçileri olan Lydia valisi Zeuxius ve Antiokhos’un yeğeni Antipater tarafından imzalanmıştır. Bu barış antlaşmasına göre Seleukoslar Toros Dağları’nın bu tarafından çekilecekler, karşı tarafa belirli bir fidye ödeyecekler ve Roma ordusunun yiyecek ihtiyaçlarını karşılayacaktır³³². Barış antlaşmasının çalışma alanımızı ilgilendiren kısmı Seleukosların boşaltacağı bölgedir. Bütün kaynaklarda bu sınır “Torosların bu tarafı” olarak geçtiğinden biraz muğlâk bir durum ortaya çıkmaktadır.

Pisidia bölgesi, savaş sonunda, M.Ö 188 yılında yapılacak Apamea Barışı öncesinde konsül Cneus Manlius Vulso’nun geçişine tanık olmuştur. Magnesia Savaşı’nda yenilenler ve yenenler Asya’da artık yeni bir güç olan Roma’ya elçiler yollarlar. Ancak savaşa katılan Galatlar çekimser kalırlar ve bir bakıma Roma’yı yeni bir güç olarak tanımazlar. Vulso, hem savaşa katıldıklarından hem de yenildikleri halde bağılıklarını bildiren bir emare göstermediklerinden Galatlar’a

³²⁸ Mansel (2004): 484; Demircioğlu (1993): 354.

³²⁹ Atlan (1970): 93.

³³⁰ Magie (1950): 19.

³³¹ Magie (1950): 20.

³³² Ateşkes antlaşmasının detayları için bkn: Appian Syrian Wars 38; Diodorus Siculus XXIX 10; Livius XXXVII. 45; Polybius XXI. 17.

karşı bir sefere çıkar³³³. Bu sefer sırasında Antiokheia'da kamp kuran konsüle Antiokhos'un oğlu Seleukos tarafından anlaşmaları gereği mısır getirilir. Ancak konsül ile beraber hareket eden Attalus'un yardımcıları da mısır almak isteyince Seleukos antlaşma gereği sadece Romalılara mısır vereceğini belirtir. Konsül de Attalus'un birlikleri mısır almadan Romalıların da mısırı kabul etmeyeceğini belirtince sorun çözülür³³⁴. Barış görüşmelerinden önce yapılan bu sefer tam bir otorite boşluğunun yaşandığı bölgelerde neredeyse bir talan seferine dönüşmüştür³³⁵.

Vulso, İsindia'yı kuşatan Termessos üzerine giderek bu kuşatmayı kaldırtmış ve kendi birliğine davet ederek şehirden fidye olarak da 50 talent gümüş almıştır³³⁶. Vulso'nun Termessos'u birliğine davet etmesi bu bölgenin sahibi olan Seleukosların Magnesia savaşında yenilmesine rağmen bölge halkının galip kuvvetlere itaat etme niyetlerinin olmadığını göstermektedir. Termessos'un başına gelen durum daha sonra Sagalassos'un da başına gelecektir. Sagalassoslular topraklarının verimliliğine ve savaşçılıklarına güvenerek Vulso'ya herhangi bir elçi göndermemişler bir uzlaşma aramamışlardır. Bunun üzerine Vulso şehrin çevresinde bulunan ürünleri tahrip ettirir ve malları kendi tarafına taşıttırır. Sagalassos halkı da ürünlerinin ve mallarının yağmalandığını görünce hemen 50 talent ödeyip barış yapmaya razı olurlar³³⁷.

Vulso'ya boyun eğen bir başka halk da Oroandalılardır. Vulso Oroandalılardan dostluğu karşısında 200 talent ücret talep eder³³⁸ ve bu miktar daha sonra kardeşi tarafından dört bin askerlik bir kuvvet ile tahsil edilir³³⁹. Oroandalıların Vulso ile kendi bölgelerinden 200 km uzaktayken³⁴⁰ anlaşmaya çalışması çevrelerinde Vulso'dan daha etkili bir düşmanın varlığı ile açıklanabilir. Oroandalıların Vulso'ya ödeyeceği miktar, Pisidia'nın kudretli ve zengin halkları olan Sagalassoslular ve Termessoslularınkinden dört kat daha fazladır. Ancak antik kaynaklarda Sagalassos ve Termessos kadar köklü ve eski şehirlerin Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluğu'nda varlığı geçmemektedir. Antiokheia ise bir Seleukos

³³³ Lequenne (1991): 78.

³³⁴ Livius 38. 15.

³³⁵ Özsait (1985): 56

³³⁶ Livius XXXVIII. 15; Polybius XXI. 35.

³³⁷ Livius XXXVIII. 15; Polybius XXI. 36.

³³⁸ Livius XXXVIII. 18.

³³⁹ Polybius XXI. 41.

³⁴⁰ Özsait (1985): 62.

kolonisi olduğundan bu şehirlerden çok daha yenidir ve tarih sahnesine henüz çıkmıştır.

Çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde göreceğimiz Attalus'un Ambladalılara yazdığı mektup, burada Bergama Krallığı'na karşı Galatları tutan bir gücün olduğunu göstermektedir. Amblada ve Oroanda aynı sınırı paylaştığından belki de Oroanda halkı Amblada'yı bir tehdit olarak görüyor ve Vulso'nun koruması altına girmek istiyordu. Özsait ise, bir başka Oroanda olabilir mi sorusunu ortaya atmaktadır. Pisidia dışında bir başka Oroanda'nın varlığını ihtimal dâhilinde düşünebileceğimizi gösteren husus Oroanda elçilerinin Vulso'ya Galatların her üç kabilesi hakkında daha emin bilgiler sağlamasıdır³⁴¹. Mithia ve Pappa arasındaki bölgede varlığını bildiğimiz Oroanda'nın elçileri Galatların hareketlerini en ince ayrıntısına kadar bilmeleri gariptir. Livius'un sağladığı bilgi "bir başka Oroanda" sorusunun ihtimal dışı olmadığını düşündürmektedir. Ancak Oroandalılar Galatlar hakkındaki istihbaratı onlarla ittifak halinde olan ve kendileriyle sınırdaş olan Ambladalılardan da almış olabilirler.

Magnesia Savaşı'ndan sonra taraflar arasında bir ateşkes antlaşması imzalanmış, akabinde Manlius Vulso Pisidia üzerinden Galatlara bir sefer düzenlemiştir. Taraflar arasında imzalanan anlaşma bir ateşkes niteliğinde olduğundan geçici bir durum oluşturmaktaydı. Bu geçici durum M.Ö 188 yılında Apamea kentinde yapılan "Apameia Barışı" ile kesin bir sonuca ulaşmıştır. Bu barış anlaşmasının bölgemizi ilgilendiren kısmı, Seleukosların Torosların bu tarafından çekileceği, Milyas'ın Eumenes'e verileceği, daha önce Antiokhos'a vergi verip sonradan Roma'nın yanında yer alan şehirlerin özgür kalacağı ve savaş esnasında Antiokhos'a haraç verenlerin bundan sonra bu paraları Eumenes'e verecekleridir³⁴². Polybius ve Livius'un eserlerinde "Torosların bu tarafı" kavramının anlaşmanın yapıldığı tarihte de tartışma konusu olduğunu Pamphylia'nın paylaşımı sırasında da görmekteyiz. Bu maddelerden de anlaşılacağı gibi Manlius Vulso'nun yaptığı Galat seferi esnasında bazı şehirlerden aldığı paraların hiçbir hukuki zemini bulunmamaktadır. Bu yüzden buna bir yağma seferi diyebiliriz.

³⁴¹ Livius XXXVIII. 19.

³⁴² Appian: Syrian Wars 38; Livius XXXVIII. 39; Polybius XXI. 45.

4.3.7. Bergama Krallığı Dönemi:

Apameia Barışı'ndan sonra bölgemizin Bergama Krallığı'nın kontrolüne girdiğini düşünmekteyiz. Bergama Krallığı'nın bölgemizde bir faaliyeti olup olmadığı konusunda kaynaklarda bir bilgi bulunmamasına rağmen Attalus II'nin Ambladalılara yazdığı mektup çalışmamız için çok önemli bilgiler vermektedir. Bu mektubun tercümesi aşağıdaki gibidir:

“Attalus'tan şehre ve Amblada'nın yaşlılarına, selamlar. Elçileriniz Cila.....nus oğlu Oprasates, Cilarius oğlu Nalagloas ve Menneas bize önceden geldiler ve sizin onlara verdiğiniz görev hakkında konuştular ve rehinelerinizin serbest bırakılmasını ve sizi Galat Savaşında girdiğiniz, tazmin amaçlı 9000 drahmi ve yıllık ödediğiniz 2 talent borçtan her taraftan sıkıştığınızdan ve şimdi zayıf durumda olduğunuzdan kurtarmamızı rica ettiler. Bu yüzden daha önce işlediğiniz suçlardan pişman olduğunuzu ve emirlerimi cansiperane bir biçimde yerine getirdiğinizi gördüğümünden Oprasates'e ve şehre bir iyilik olarak size ihtimam gösterdim ve bize borcunuz olan 3000 drahmi vergiden ve ödemediğiniz ve bize ek olarak borcunuz olan bir diğer 9000 drahmiden muaf olmanız hususunda talimat verdim. Ve rehinelerinizi serbest bıraktım.....”(yazıtın geri kalanı kayıptır)³⁴³

Bu mektuptan anladığımız kadarıyla Ambladalılar Galat Savaşı'na Bergama'ya karşı katılmışlar ve bu yüzden de 9000 drahmilik bir savaş tazminatına çarptırılmışlardır. Ayrıca yıllık olarak ödedikleri bir 2 talent vergi vardır ve bu verginin ne zamandan beri ödendiği konusunda bir bilgi bulunmamaktadır. Bu vergi eğer Magnesia Savaşı'ndan sonra Seleukoslara ödenen vergilerin bundan sonra Bergama Krallığına ödeneceği maddesine göre ödenen bir miktar ise bu durumda Amblada savaştan sonra Bergama'ya bir müddet bağlı kalmış ve sonra da Galatlar ile ortak hareket etmeye başlamıştır. Bu mektupta muhatap alınan yaşlılar, şehrin yönetim biçimi olarak henüz ilkel Grek şehri aşamasında olduğunu göstermektedir³⁴⁴.

Bu sırada bir başka Pisidia kenti olan Selge'de huzursuzluklar ortaya çıkmış ve elçilerini şikâyetlerini bildirmek için M. Ö 164'de Roma'ya göndermişlerdir³⁴⁵. Aslında Selge o sıralar bağımsız bir şehirdir ve sonradan Roma'ya bağlı

³⁴³ Austin (2006): 420

³⁴⁴ Bean (1960): 61.

³⁴⁵ Polybius XXXI 1; Magie (1950): 280.

kalacaktır³⁴⁶. Selge'nin bağımsız bir şehir olmasına rağmen Roma'ya elçiler göndermesi onun Eumenes tarafından huzursuz edildiğinin bir göstergesi olabilir. Ancak bu huzursuzluk sonradan geçmemiş hatta Attalus II Selge'yi işgal etmeye çalışmışsa da şehir buna direnmiştir. Attalus'un Antalya'yı bir liman kenti olarak kurması Selge'nin batısını kontrol etmeyi başardığını göstermesi bakımından önemlidir³⁴⁷. Selge'deki durumdan çıkardığımız sonuca göre Roma bölgede toprak almamış olmasına rağmen buradaki etkinliğini hiç bırakmamıştır.

³⁴⁶ Strabo XII 7. 3.

³⁴⁷ Magie (1950): 280.

BEŞİNCİ BÖLÜM-ROMA DÖNEMİNDE BÖLGE (M.Ö 129-M.S 395):

5.1. Provincia Asia'nın Kuruluşu:

Attalos III M.Ö 133 yılında öldüğünde kendi isteği ile Roma halkını mirasçısı ilan etmiştir. Bu olaydan sonra Anadolu'da ve çalışma bölgemizde bir Roma hâkimiyeti kurulmuştur. Magnesia Savaşı'ndan sonra Anadolu'da toprak almayan Roma, Attalos III tarafından kendisine bağışlanan yerler üzerinde ilerleyen tarihlerde birtakım düzenlemeler yapmıştır.

Attalos III ölünce, kendisini Eumenes II'nin evlilik dışı oğlu olduğunu iddia eden Aristonikos bir ayaklanma başlatmış ancak bunda başarılı olamamış ve yakalanarak Roma'ya götürülmüştür. Daha sonra konsül olan Manius Aquilius Anadolu'yu Roma'nın bir eyaleti (Provincia Asia) yapmıştır³⁴⁸. Aristonikos'un saf dışı bırakılmasından sonra Roma batıdaki topraklar dışında kalan Büyük Phrygia'yı Mithridates'in başında olduğu Pontos Krallığı'na, Lykaonia ve Kilikia'yı da Ariarathes'in evlatlarına bırakmıştır³⁴⁹. A. H. M. Jones ise Lykaonia ve Kilikia ile beraber Pamphylia ve Pisidia'nın da muhtemelen Ariarathes V'in mirasçılarına bırakıldığını düşünmektedir³⁵⁰.

5.2. Roma'nın Korsanlarla Mücadelesi:

Asya eyaletinin kurulmasından sonra Roma korsanlarla mücadele etmiştir. Çünkü korsanlık o dönemde çok sıradan bir olay haline gelmiş, Side korsanlara limanlarını açmış, burada korsanlıktan elde edilen malların satışına izin de vermiştir³⁵¹. Bu durum elbette Roma'nın ticaretine büyük bir darbe vurmuştur. Çünkü korsanların yuvalandıkları yer doğu-batı deniz ticaret yolunu kesebilecek bir noktada bulunmaktaydı. Attaleia kurulmadan önce Pamphylia'nın tek liman kenti olan Side³⁵² aynı zamanda Lykaonia'yı denize bağladığından³⁵³ çok geniş bir hinterlanda sahipti. Side'nin bu konumu sayesinde çalışma alanımızda yaşayan halklar da buradan denize ulaşabiliyordu. Bir liman kenti olan Side'nin korsan faaliyetlerine hiç çekinmeden göz yumması sağlam bir otoritenin bulunmadığı daha iç bölgelerde

³⁴⁸ Justinus XXXVI 4; Strabo XIV 1. 38.

³⁴⁹ Justinus XXXVII 1.

³⁵⁰ Jones (1998): 59.

³⁵¹ Strabo XIV 3. 2.

³⁵² Bean (1999): 27.

³⁵³ Magie (1950): 262.

yaşananlara da ışık tutabilir. Roma'nın sadece deniz yolları tehlike altında olmayıp, Anadolu'nun içinden geçen haberleşme ve ticaret güzergahları da tehlike altındaydı. Seleukosların bölgeden çekilmesiyle Pamphylia ve Pisidia, Ariarathes V'in ölümüyle de Kappadokia korsanlar ve korsanlık için çok elverişli bir yer halini almıştı³⁵⁴. Roma, korsanlıkla başa çıkabilmek için ilk ciddi önlemini Servilius Vatia ile almıştır. Kilikia valisi olan Vatia M.Ö 78 yılında ilk önce korsanların filosunu ortadan kaldırmış, sonra da Zenicetes adlı korsanın kalesi olan Olympus'u almıştır³⁵⁵. Vatia'nın bu başarısı korsanların deniz gücünü kırmış ve onları daha iç bölgelere sıkıştırmıştır.

5.2.1. Publius Servilius Vatia'nın Isaura ve Pisidia Seferi:

Vatia kıyı bölgesini emniyete aldıktan sonra ikinci bir harekât daha yapmıştır. Bu harekât Trogitis Gölü çevresinde bulunan Isauria'ya olmuştur³⁵⁶. Burada yaşayan halklar Helenizm'in etkisinin ulaşmadığı köylerde yaşamakta ve savaş sırasında birleşen bir toplum görünümündeydiler³⁵⁷. Bunlar aynı isimli iki yerleşimde yaşamaktaydılar; Eski Isaura ve Yeni Isaura³⁵⁸. Servilius Vatia korsanların yaşadığı her iki şehri de kuşatmıştır. Bunlar uzun süren kuşatma sırasında su stoklarının tükenmesi üzerine teslim olmuşlardır³⁵⁹. Bu başarılarından sonra Servilius Vatia, Isauricus ünvanını almıştır³⁶⁰. Servilius Vatia'nın bu ünvanı alması elde ettiği başarının önemini gösterir. Strabon Geographika adlı kitabında Vatia ile tanıştığını anlatır³⁶¹. Servilius Isauricus, bölgede sadece Isaurialıları etkisiz hale getirmekle kalmamış, buraya komşu olan Agera, Orindia ve Gedusa topraklarını da Roma halkının mülkü yapmıştır³⁶². Neredeyse Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluğu'nun tamamını ele geçiren Isauricus, Pisidia'nın diğer bölgelerine nüfuz edememiştir³⁶³. Orindia Beyşehir gölü doğusunda yer alan Oroanda iken Gedusa olarak geçen yerin Gedusanus olduğu ve bunun da Sedase olabileceği, Agera'nın da Ateniensis veya

³⁵⁴ Jones (1998): 132.

³⁵⁵ Magie (1950): 288; Strabo XIV 5. 7.

³⁵⁶ Ormerod (1922): 45.

³⁵⁷ Magie (1950): 288-9.

³⁵⁸ Strabo XII 6. 3.

³⁵⁹ Ormerod (1922): 46.

³⁶⁰ Strabo XII 6. 3.

³⁶¹ Strabon XII 6.1.

³⁶² Cicero: De lege Agraria II. 50

³⁶³ Mitchell (1995): 72.

Atenia olabileceği hususunda fikirler bulunmaktadır³⁶⁴. Ramsay Atenia veya Tenia'yı Kırelî kasabası yakınlarına lokalize etmiştir³⁶⁵. Oroandalıların Manlius Vulso'ya 200 talent vergi ödeyerek Roma'ya bağlandıklarını daha önce bahsetmiştik.

Aradan geçen zaman zarfında Oroanda bölgesi tekrar Roma tarafından alındığına göre Roma ile olan dostlukları zamanla kaybolmuş olmalıdır. Servilius Isauricus'a atfen başka bir askeri harekâtın bulunmaması, Isaura dışında ele geçirdiği yerlerin de bu bölgeye yakın olmalarını gerektirir. Dolayısıyla lokalizasyonu tartışmalı olan Gedusanus ve Agera'nın da aynı bölge içinde bulunduğu³⁶⁶ söylenebilir. Bu alan içinde yaşayan halklar muhtemelen birer köy toplumları olarak hayatlarını sürdürmekteydiler³⁶⁷. Köy toplumu tarzında hayat süren bu halkların topraklarına el konulmasının sebeplerini bilememekteyiz. Ancak Manlius Vulso'nun seferi sırasında ödedikleri fidye miktarı, bu toplumların menfaatleri etrafında çok güzel organize olduklarını göstermektedir.

5.3. Pontos Krallığı ve Pisidia:

Isaura ve Pisidia bölgelerinde durum Roma lehine düzelmişken bu sefer de III. Mithradates Savaşı başlamıştır³⁶⁸. Mithradates'in generallerinden birisi olan Eumakhos, Pisidia, Isaura ve Kilikia'yı zapt etmiş, Phrygia'da bir çok Romalıyı eşleri ve çocukları ile beraber öldürmüştür³⁶⁹. Bu durumun Pisidia'nın hangi bölümlerini etkilediğini bilememekteyiz. Ancak Eumakhos'un Phrygia'dan hareketle Pisidia, Isaura ve Kilikia üzerine saldırdığı düşünülecek olursa bu seferi Phrygia Paroreia'dan başlattığı kabul edilebilir. Aradan çok fazla bir süre geçmeden Pisidia ve Isaura başka bir gücün ezici hâkimiyetini yaşamıştır. Pisidia ve Isaura'daki halkların bu harekâta cevap veremediklerini düşünebiliriz. Zaten bu bölge, boyun eğmez karakteri yüzünden hâkim güçlerin daima acımasız saldırılarına maruz

³⁶⁴ Ormerod (1922): 48. Ormerod, Calder'in Agera için Ateniensis veya Atenia, Gedusa'nın ise Sedase olabileceğini önerdiğini aktarmaktadır.

³⁶⁵ Ramsay (1971): 253.

³⁶⁶ Jones (1998): 133.

³⁶⁷ Kaya (2006): 366.

³⁶⁸ Appian: Mithridatic Wars 71; Livius: XCIII; Eutropius: V. 5.

³⁶⁹ Appian: Mithridatic Wars 75.

kalmıştır. Sonunda Galatia’lı Deiotarus, Eumakhos’u bölgeden çıkarmış³⁷⁰, Phrygia’da savaşı körükleyen Mithridates’in adamlarını öldürmüştür³⁷¹.

5.4. Amyntas Krallığı:

M.Ö 37-36’da Galatia kralı Kastor ölünce, Antonius onun topraklarını mirasçılara vermek yerine daha değerli bir müttefik olarak gördüğü Amyntas’a verir. Aynı zamanda kral ünvanını da alan Amyntas’ın toprakları Lykaonia ve Side’yi de içeren Pamphylia kıyısının bir bölümünü de kapsayacak şekilde genişletilir³⁷². Pamphylia’nın Amyntas’a verilmesi onun destekçisi olan Antonius ile denizden temasını sağlamış³⁷³, gerekli olabilecek yardımı bu yolla elde etmesine imkan sağlamıştır. Sadece karaya sıkışmayıp Akdeniz ile de bağlantılı olacak şekilde Amyntas’a toprak sağlanması çok stratejik bir karar olmuştur.

Amyntas Pisidia’da tekrar otoriteyi sağlamak için Kremna’yı almış, ancak Sandalium’a karşı bir güç kullanma teşebbüsünde bulunamamıştır³⁷⁴. Amyntas Isaura’ya bir saldırıda bulunmuş, Isaura Vetus’u aldıktan sonra orada yeni bir merkez kurarak etrafını duvarlarla çevirtmeye başlamış³⁷⁵ ancak saf dışı bıraktığı bir tiranın karısı tarafından öldürülmüştür³⁷⁶. Amyntas, Isaura’daki haydut yataklarını kurutma adına şimdiye kadar uygulanmamış bir strateji ortaya koyarak burada kendine merkez olarak bir saray inşa etmeye başlamıştır. Daha önceden bu problemlili bölge içinde bir yerleşim kurulamamış, çevresinde bile böyle bir proje uygulanmamıştır. Bu bölgeyi kontrol altına alma adına Isaura’ya en yakın kurulan Roma kolonisi Lystra’dır³⁷⁷. Lystra konumu gereği Homanad bölgesinde meydana gelebilecek olaylara en kısa zamanda müdahalede edebilecek kabiliyettedir. Bununla beraber Trogitis Gölü’nün doğu ve güneydoğusunda bulunan yazıtlarda geçen “Julius” adının sadece askerler arasında kullanılması³⁷⁸, Trogitis Gölü çevresine de vetereranın

³⁷⁰ Appian: Mithridatic Wars 75.

³⁷¹ Livius: XCIV.

³⁷² Magie (1950): 434.

³⁷³ Özsait (1985): 82.

³⁷⁴ Strabo XII 6 4.

³⁷⁵ Strabo XII 6 3.

³⁷⁶ Strabo XII 6 5.

³⁷⁷ Calder (1910): 76.

³⁷⁸ Buckler vd., (1924): 68.

yerleştirildiğinin ispatıdır. En zor görev olarak Homanad bölgesine yerleşen veteranların hangi şehirlerde yaşadıklarını bilememekteyiz.

Augustus tarafından kurulan Lystra kolonisi, Amyntas'ın bölgeye yerleşme stratejisinin Roma tarafından da benimsendiğinin de bir göstergesidir. Ancak kanaatimize göre bölge etrafını saran koloniler sorunu kökten halletmeye yetmeyecektir. Amyntas tasarladıklarını tamamlamadan öldürülmeseydi ve ikametgâhını tamamlayıp Isaura'nın kalbine Roma'nın müttefiki olarak yerleşseydi, Pisidia ve Isaura'daki problemler uzun bir süre tekrar etmeyebilirdi. Ancak Servilius Vatia'nın Isauricus ünvanı sadece yarım yüzyıl yaşamış ve Isaura yeniden eski günlerine dönmüştür. Bu durum gösteriyor ki Amyntas'ın erken sayılabilecek bir zamanda meydana gelen ölüm olayı olmasa bile Isaura ve Pisidia'da sükûneti sağlamak ancak geçici dönemlerde mümkün olmaktaydı.

Amyntas olayından çıkarabileceğimiz bir sonuç da Roma'nın yerel yöneticilere güvenmesinin ne kadar haklı olduğudur. Bu sayede çok problemlili bir bölgede zaman ve kaynak heba etmiyor, zaten hiçbir zaman tam kendisine bağlanmamış olan toprakları yerel krallara bağışlamakla da bir şey kaybetmemiş oluyordu. Amyntas'ın ölümü Antiokheia'daki sosyal yaşamı da derinden etkilemiştir. Men Tapınağı ile ilişkili bulunan yerel aileler eski güçlerini ve nüfuzlarını kaybetmişlerdir³⁷⁹. Çünkü Amyntas'ın toprakları miras olarak Augustus'a geçmiştir. O da bu toprakları ve özellikle de Men Tapınağı mülklerini kendi üzerine geçirtmiştir³⁸⁰. Bunun sonucu olarak da tapınak topraklarından gücünü alan dini ailelerin otoritesi ortadan kaldırılmış, kolonileşme hareketine zemin hazırlanmıştır.

5.5. Augustus Devri:

Amyntas'ın ölümü üzerine Roma bu bölgede insiyatifi kendi üzerine alacak ve daha kalıcı çözümler bulmaya çalışacaktır. Bölgedeki Roma siyasetinin bir ayağını denizlerdeki korsan faaliyetlerini durdurmak oluştururken, bir diğer ayağını da dağlık ve ulaşılması zor Toros Dağları üzerinde yuvalanmış haydut yataklarını etkisiz hale getirmek olmuştur. Toros Dağları'nın güney yamaçlarında oturan halklar denizlerde etkinken, aynı dağların kuzey yamaçlarında oturanlar da iç bölgeleri tehdit

³⁷⁹ Bowersock (1966): 52.

³⁸⁰ Strabo XII.8.14

ediyorlardı. Zira bu tehdidin ne kadar ciddi olduğunu, çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde göreceğimiz Roma'nın bölgeye koloniler kurma çabasıyla da anlatmaya çalışacağız.

5.5.1. Roma Kolonileri ve Homonadlar Savaşı:

Augustus, Aktium Savaşı'ndan sonra sadece kendi veteranlarını değil aynı zamanda da artık kendi askerleri diyebileceğimiz Antonius ve Lepidus'un askerlerini de kendi ülkesi içinde uygun yerlere yerleştirme çabası içine girmiştir. Bu askerlerin yerleştirilmesi için Asia'da koloniler kurulmuştur. Bunlardan başlıcaları; Antiokheia, Parlais, Kremna, Olbasa, Komama ve Lystra'dır³⁸¹.

Augustus, Amynats'ın öldürülmesinden sonra onun topraklarının mirasçısı olarak bölgeye yerleşme çabası içine girer ve onun öcünü almayı kendine dini bir görev olarak kabul eder³⁸².

Pisidia ve Isaura bölgesi şimdiye kadar her hangi bir otoriteye tam olarak boyun eğmemiştir. Zaman zaman yenilgiler alsa da ilerleyen yıllarda durumunu düzeltmiş ve eski günlerine dönmüştür. Augustus böyle problemlili bir bölgeyi ancak kültürel olarak asimile ederek, yani Latinize ederek kazanabileceğini düşünmüştür³⁸³. Bunun için bölgede daha önceden kurulmuş olan Antiokheia çok uygun bir konumdaydı. Antiokheia pozisyonu gereği Limnai ve Karalis göllerinin etrafındaki arazileri kontrol altına alabilecek stratejik bir yerdeydi. Ayrıca Antiokheia problemlili bölgelerden de yeteri kadar uzakta olduğundan³⁸⁴ askeri hareketliliği ve ikmali problemsiz bir biçimde yönetebilecekti. Roma aldığı bu stratejik karar ile "Pisidia Üçgeni"nin en tepesine yerleşmiş ve sırtını güvenli bir bölge olarak kabul ettiğimiz Phrygia'ya dayamıştır. Bu yerleşimde koloni kurulmasının muhtemel amaçlarından birisi de göller etrafında yer alan verimli arazilerin dağ kabilelerinin saldırılarına maruz kalmasına engel olmak olabilir³⁸⁵. Augustus bu amaca ulaşmak için Antiokheia kolonisine veteranlarını yerleştirmiştir. Bunlardan bazıları V. Gallica lejyonu askerleridir³⁸⁶. Bu veteranlar yerleştikleri bölgeye Roma kültürünü de

³⁸¹ Mitchell (1995): 90.

³⁸² Ramsay (1917): 235.

³⁸³ Ramsay (1922): 173.

³⁸⁴ Mitchell (1995): 73.

³⁸⁵ Broughton (1933): 138.

³⁸⁶ Mitchel (1976): 307; Syme (1933): 18-9.

beraberlerinde getirecekler ve yaşam tarzlarını, düşünce biçimlerini koloniye yerleştireceklerdi. Drew-Bear, buraya yerleşen kolonist askerlerin iç ve kuzey İtalya'nın fakir halkları arasından çıktığını ve daha iyi bir yaşam aradıkları için bu mesleği seçtiklerini bildirmektedir³⁸⁷. Kendi vatanlarında fakir bir hayat yaşayan insanlara, verimli ve güzel bir ülkede üst sınıf olma fırsatının verilmesi, iki ülke arasındaki medeniyet farkını da göstermektedir.

Veteranlar koloniye gelmeden önce Antiokheia'da M.Ö 189-40 arasında şehir yönetiminde dini ailelerin yönetimi söz konusudur. Ancak Amyntas Men Tapınağı arazilerini yağmalayarak bunlara el koymuştur. Onun ölümüyle de bu araziler tüm bölge gibi Augustus'a geçmiştir³⁸⁸. Bu ailelerin Antiokheia'da çok uzun süre hayatlarını sürdürmelerini Ramsay koloninin elverişli açık hava yaşantısına ve sıtma tehlikesinin olmamasına bağlamaktadır³⁸⁹.

Antiokheia'da kurulan Roma garnizon kentinin adı "Colonia Caesarea" olarak belirlenmiş ve bu adı Claudius dönemine kadar kullanmıştır³⁹⁰. Antiokheia'da yerleşen veteranlar koloninin kültürel dönüşümüne katkıda sağlamanın yanında buradaki güvenlik işleriyle de ilgilenmekteydiler. Ramsay, Phrygia, Lykaonia ve güney Galatia'da yaşayan toplumların Grek-Anadolu tarzı bir yaşam sürdürdüğünden ve bunların yaşadıkları şehirlerin yarı Helenistik bir yapı içinde olduklarından bahseder. Bu şehirlerin yarı Helenistik yaşantıları, kabile yaşamının sonucu olarak ortaya çıkan olumsuzlukları ortadan kaldırma hususunda Roma'nın desteklediği bir yaşam tarzı olmuştur. Roma da bunu Asia'yı asimile etmekte kullanmıştır³⁹¹. Roma'nın Galat toplumlarını asimile etmede uyguladığı yöntem bölgemiz için de geçerli olabilir. Calder de, Apollonia, Antiokheia, Neapolis, Pappa ve Misthia'yı Galatic Phrygia şehirleri olarak saymaktadır³⁹². Bu şehirlerdeki kültür birikimi bunların asimilasyonlarını hızlandırmaya yetmektedir.

Çalışma alanımızda yaşayan diğer toplumlar tam şehir düzeyine gelememiş yerlerde kabileler halinde yaşamaktaydılar. Galatic Phrygia şehirlerindeki kültürel

³⁸⁷ Drew-Bear (1997): 76.

³⁸⁸ Broughton (1934): 220; Ramsay (1916): 85.

³⁸⁹ Ramsay (1924): 174.

³⁹⁰ Ramsay (1916): 100.

³⁹¹ Ramsay (1922): 149.

³⁹² Calder (1912): 83.

değişim şüphesiz komşu toplumları da etkileyecekti. Ancak belki de sayılarının az olmasından, Antiokheia'da yaşamaya başlayan veteranların güvenlik anlayışları saldırı odaklı olmayıp, koloniyi Homonad saldırılarından koruma şeklindedir.³⁹³ Eğer Ramsay'ın aktardıklarına bakarsak, Homonadlar oldukça uzun bir yol kat ederek Antiokheia'a kadar ulaşmaktaydılar. Antiokheia'nın hemen doğusunda yer alan Karakuyu Tepesi'nde bulunan Men Tapınağı'nın³⁹⁴ mülklerinin Limnai gölünün kuzeyinden Karalis Gölü'nün doğu kıyılarına dek uzandığını bilmekteyiz³⁹⁵. Bu bilgiler ışığında veteranların alan savunması mı yoksa şehir savunması mı yaptıkları sorusu ortaya çıkmaktadır. Kanaatimize göre veteranlar bu bölgede devriye görevi icra ederek caydırıcı bir güç olarak bulunmaktaydı. Zaten Homonadların, Karalis Gölü'nün doğu ve kuzey kıyıları gibi düz bir arazide, savaş deneyimi olan veteranlara karşı bir şansları olamazdı. Vur-kaç ve pusuya düşürerek saldırma taktikleri olduğunu düşündüğümüz dağ kabileleri hiçbir zaman meydan savaşına girememiş olmalıdır. Meydan savaşı için hem çok fazla askere hem de iyi bir eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Bu şartlar altında saldırılar küçük gruplar halinde hareket eden düzensiz dağ kabileleri tarafından yapılmaktaydı.

Yukarıda bahsettiğimiz Limnai Gölü ve Karalis Gölü etrafındaki arazileri yağmalayan grupların bir kısmı Karalis Gölü'nün batısında yer alan Dedegül ve Anamas Dağları'nı kendilerine yurt edinmiş olabilirler. Kurucuova beldesinde bulunan eski yerleşim yerlerinin yoğunluğu bu bölgede önemli miktarda insanın yaşadığına bir delildir. Bu bölgenin stratejik konumu ise burayı çok kolay savunulabilir yapmaktadır. Karalis Gölü, Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluğu ile bu bölge arasında doğal bir engel oluşturmaktadır. Karalis Gölü'nün sarp batı kıyıları da buraya gölden bir saldırıyı neredeyse imkânsız kılmaktadır. Karalis Gölü'nün batı kıyılarında çıkarma yapmaya elverişli sınırlı sayıda düzlük bulunmasına rağmen bunlar çok küçüktür ve buraya çıkan askeri birlikler çok kolay püskürtülebilir. Günümüzde kıyıdan giden Kurucuova-Neapolis yolu Cumhuriyet Döneminde açılmıştır. Daha eskiden Neapolis'e giden yolun Yenişarbademli-Gedikli arasında kalan 15 kilometresi Karalis Gölü kıyısından değil dağların arasından geçmekteydi.

³⁹³ Ramsay (1924): 172.

³⁹⁴ Calder (1912): 78.

³⁹⁵ Ramsay (1905): 418.

Bunların yanı sıra Gelendost-Sarıidris ile Gedikli arasında yer alan eski göç yolunun varlığı, Karalis Gölü'nün batı kıyısı toplumları ile Ouramma toplumları arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu bölgede yapılacak epigrafik çalışmalar Karalis Gölü'nün batısında kalan yerler hakkında daha yeterli bilgiler sunacaktır.

Augustus, Publius Sulpicius Quirinus'u³⁹⁶ Suriye valisi olarak görevlendirip Homonad Savaşı'na bu şekilde başlamıştır. Bu savaşın hazırlığı Robinson'a göre M.Ö 10-7 arasında yapılmıştır. Ramsay ise M.Ö 12-6 tarihleri arasını, savaşın planlanması, icra edilmesi ve bitirilmesi olarak kabul etmektedir³⁹⁷. Ancak Mitchell Homonad savaşının M.Ö 6 – M.S 4 yılları arasında yapılmış olduğu görüşündedir³⁹⁸. Savaş esnasında Galatia'da vali olarak Marcus Servilius bulunmaktaydı. Bu savaş için Galatların başkenti Ancyra kadar önemli olduğu düşünülen Antiokheia merkez üs olarak seçilmiştir³⁹⁹. Asker kökenli olarak sadece veteranların yaşadığı Antiokheia, Homonad savaşı için yeterli sayı ve donanımına sahip birlikleri barındırmamaktaydı. Bu operasyon için savaşçı birliklere ihtiyaç duyulmuştur. Operasyona en uygun birlikler olan Lejyonlar, veteranlara ek olarak Antiokheia'ya kaydırılmışlardır⁴⁰⁰. V. Gallica lejyonunun veteranlarına ilaveten en uygun birlik olarak Suriye'den VII. Lejyon da bu savaş için bölgeye sevk edilmiştir⁴⁰¹. Roma'nın Pisidia'da uygulamaya koyduğu savaş planı Bruoughton'a göre Pisidia'dan Kappadokia'ya kadar olan unsurların saf dışı bırakılmasını amaçlayan daha büyük bir alanı kapsamaktaydı. Ancak tarihi kaynaklar burada yaşayan en zorlu kavim olan Homonadlardan bahsetmektedir⁴⁰². Ramsay'e göre Homonad Savaşı'na Roma Antiokheia'dan başlamış, Trogitis Vadisi'ni işgal etmiştir. Antiokheia'dan başlayan hareket Mithia üzerinden Trogitis'e yönelmiş, Homonadlar ise bu vadide bir çarpışmaya girmekten kaçınmışlardır. Homonadları bu vadide çarpışmaktan uzak tutan etken buranın bir ordunun manevra yapabilecek kadar geniş olmasıdır. Savaş Homonad merkezlerini kuşatma altına alarak onları teslim olmaya zorlamakla kazanılmıştır. Homonadların eli silah tutan bütün erkekleri öldürülmüş, 4000 tutsak

³⁹⁶ Tacitus: Annals III. 48.

³⁹⁷ Ramsay (1917): 239.

³⁹⁸ Mitchell (1995): 77.

³⁹⁹ Robinson (1924): 436.

⁴⁰⁰ Mitchell (1976): 298.

⁴⁰¹ Mitchell (1976): 307; Ramsay (1917): 230, 242; Syme (1933): 24.

⁴⁰² Broughton. (1933): 144.

erkek komşu şehirlere yerleştirilmiştir⁴⁰³. Bu başarı o kadar önemli bulunmuş olmalı ki Antiokheia’da bulunan “Pisidialı Tutsak” kabartması Augustus’un karalardaki zaferlerini betimlemek için kullanılmıştır⁴⁰⁴. Savaş sona erdikten sonra Homonadların ülkesi en az iki bölgeye ayrılmıştır. Bunlardan Homonada, Trogitis Gölü’nün doğu kıyısında kalırken, Dalisandos ise gölün kuzeybatısında yer almıştır⁴⁰⁵.

5.5.2. Via Sebaste Yolu:

Homonadları kuşatma harekâtıyla teslim alan Roma, lehine dönen durumunu korumak için bölgede kurduğu kolonilerinin daha işlevsel bir hale gelip fonksiyonlarını ilerleyen zamanlarda da devam ettirmeleri için yeni bir projeyi ortaya koymuştur. Bu proje, kolonilerin birbirleriyle daha iyi iletişim kurmalarına ve Homonadlar bölgesini çepeçevre sarmalarına yarayacak bir yol projesidir. Bu yol ağı sayesinde problemli bölgelere birlik ve malzeme sevkiyatı gayet hızlı yapılabilecekti. Aslında Helenistik Dönem’de Pisidia bölgesinde yer alan şehirlerin haberleşmeleri bir bakıma patika yollar sayesinde yapılabilmekteydi⁴⁰⁶. Ancak bu yollar, askeri amaçlar için kurulmuş olan kolonilerin ihtiyaçlarını karşılamaktan oldukça uzak olduklarından, Roma bölgede Amyntas’ın öldürülmesi ile aleyhine olan durumu kontrol altına almak için bu eski yol sistemi ile yetinmemiştir. Çünkü düzenli ve tam donanımlı askeri birlikleri seri ve güvenli bir biçimde geçirmek mevcut olan yollardan ziyade ancak daha geniş ve kullanışlı yollar ile mümkün olabilirdi.

M.Ö 6 yılında savaşın bitmesi ile Roma burada bir yol yapım çalışmasına Cornutus Arruntius Aquila nezaretinde hemen başlamıştır⁴⁰⁷. Ancak bu yolların yapımı sadece Lejyon askerlerinin çalışmasıyla yapılabilecek projeler olmayıp⁴⁰⁸ muhtemelen yerel halkın emeğinden de yararlanılmıştır. Taş döşeme olarak yapıldığını bildiğimiz bu yol ağının inşasında birçok birim çalışmış olmalıdır(Bkz. Res.22). Lejyoner unsurlar bu yol ağının inşası sırasında güvenliği sağlamanın yanında projenin mühendislik kısmına katkıda bulunmuş olabilirler. Yol

⁴⁰³ Ramsay (1917): 256-8.

⁴⁰⁴ Ramsay (1924): 439.

⁴⁰⁵ Ramsay (1917): 262.

⁴⁰⁶ Mitchell (1995): 70.

⁴⁰⁷ Robinson (1924): 436; Cronin (1902): 109; Levick (1965): 54.

⁴⁰⁸ Mitchell (1995): 126.

döşemesinde kullanılan taşların kaynağı konusunda elimizde bir bilgi bulunmamakla beraber bu malzemeler çevrede bol bulunan taş ocaklarından sağlanmış olmalılardır. Karalis Gölü'nün kuzey doğu kıyılarından geçen yol güzergâhlarının yapımı için yeterli malzeme daha uzak bölgelerden sağlanmış olmalıdır. Ramsay, bu yol projesinin savaş esnasında Homonad tehlikesine rağmen hayata geçirilemeyeceğini ileriye sürmüştür⁴⁰⁹. Homonadların savaşçı özellikleri ve bölgeye hakim konumları düşünüldüğünde bu yol ağının savaştan önce hayata geçirilemeyeceği çok açıktır. Robinson da bu savaş sonucunda 300 milden fazla mesafe içinde Toroslar bölgesinin pasifleştirildiğinden bahsetmektedir⁴¹⁰. Robinson'un aktardığı bilgi, bu savaşın daha önceden bahsettiğimiz daha büyük bir projenin parçası olduğunu söyleyen Broughton'ı destekler mahiyettedir.

Savaş sonunda sadece Homonadlar etkisiz hale getirilseydi diğer Pisidia kavimleri bu yolun tamamlanmasına engel olabilirlerdi. Yine de bizim bilgilerimiz sadece Homonadların saf dışı bırakılıp bu yol projesinin ondan sonra başladığı yönündedir. Bu dönemde bölgede yapılan yolların "Via Sebaste" olarak tek bir ad altında anılması bu yolların bütünlüğünü ve aynı amaç doğrultusunda yapıldıklarının bir göstergesidir⁴¹¹. Bu yol ağının başlangıç noktası olarak Antiokheia kabul edilmektedir (Bkz. Hrt.5), çünkü yolların mesafesi ölçülürken Antiokheia başlangıç noktası olarak kabul edilmektedir⁴¹². French, Antiokheia'dan başlayıp Phrygia Paroreis üzerinden kuzeye Philomelium'a ve yine aynı yerden başlayarak batıya, Synnada'ya açılan yolları tespit etmiştir⁴¹³. 140. mil taşı Comama'da bulunan Via Sebaste aynı zamanda iç bölgeleri Akdeniz'e de bağlamaktaydı. Asia'da görmeye alıştığımız yayalar ve yük hayvanları için planlanmış basamaklı yollardan ayrı olarak bu yol yük arabalarının kullanımı için tasarlanmış geniş ve döşeme bir yoldur. Antiokheia'yı güneye bağlayan bir başka güzergâh ise Kestrus vadisinden geçip Cremna üzerinden Sagalassos'a veya bir başka kol vasıtası ile Adada üzerinden Limnai Gölüne ulaşan yoldur⁴¹⁴.

⁴⁰⁹ Ramsay (1917): 238.

⁴¹⁰ Robinson (1924): 436

⁴¹¹ Ramsay (1916): 87.

⁴¹² Ramsay (1916): 87.

⁴¹³ French (1984b)124.

⁴¹⁴ Mitchell (1995): 70.

Daha dağlık bir bölge olan Manavgat ve Akseki bölgesinde yer alan yolların basamaklı olması⁴¹⁵ buradaki güzergâhın sadece yaya ulaşımı veya binek hayvanları için yapılmış olduğunu göstermektedir. Zaten bu güzergâhlardan tekerlekli taşıma araçlarının geçirilmesi oldukça dağlık olan bölgede güvenlik zafiyetini de beraber getirecektir.

Antiokeia'dan başlayıp Neapolis'e ulaşan Via Sebaste, Kıyakdede'nin doğusundan, günümüzdeki Hüyük yolu ayrımında iki kola bölünmekteydi. Yolun Kıyakdede'den geçtiğinin delili burada bulunan 3 adet mil taşıdır. Via Sebaste'nin 44. ve 45. mil taşları Selki'de bulunmaktadır. Görünmez üzerinden Selki'ye ulaşan bu hat Pappa'ya varmaktaydı. Pappa'dan sonra Bağırsak Deresi'ni takip eden yol, günümüzdeki yol ile hemen hemen aynı noktalardan geçmekteydi. Ancak Pappa'dan sonra Via Sebaste'nin normalde sadece İkonium'a gitmesi gerekirken, Cronin bu yolun Pappa'dan sonra muhtemelen Kızılören'den önce doğuya saparak Lystra'ya gitmiş olabileceğini de düşünmektedir⁴¹⁶.

Kireli'de bulunan büyük bir mil taşı Kıyakdede'den ayrılan yolun buradan Beyşehir'e gittiğinin en büyük delilidir. Ayrıca Beyşehir yakınlarında yol kenarlarında bulunan Roma dönemi taşları ve Beyşehir'de bulunan Taş Köprü'den önce kullanılan köprüdeki Roma taşları bu yolu tamamlayan parçalardır⁴¹⁷. Taş Köprü'nün yapımından sonra Beyşehir'e gelen Ramsay su seviyesinin düşük olduğu zamanlarda bu köprünün yanında eski Roma köprüsünün kalıntılarının görülebildiğini rapor etmiştir⁴¹⁸. Bu durumda yol, günümüzdeki adı ile Çarşamba kanalını aynı noktada geçmekte idi. Çarşamba kanalını geçen Via Sebaste muhtemelen Gembos Ovası üzerinden Side'ye⁴¹⁹ ulaşmaktaydı.

Bölgede araştırmalar yapan Bahar, Gembos Ovasını geçen ve Gölcük dağı kesiminde Döşeme mevkiinde bulunan yolun da Manavgat ve Akseki bölgelerindeki yollar gibi basamaklı olduğunu ve Antik Çağ'da köle ticareti yapılan Side ile bağlantıyı sağladığını düşünmektedir. Yol inşasında kullanılan büyük blok taşlar da

⁴¹⁵ French (1993): 202; Ercenk (1992): 363.

⁴¹⁶ Cronin (1902): 110.

⁴¹⁷ Cronin (1902): 105-9.

⁴¹⁸ Ramsay (1924): 200.

⁴¹⁹ Mitchell (1995): 70.

buradaki trafiğin boyutlarını ve yola verilen önemi göstermektedir⁴²⁰. Yöre halkı tarafından Demirkapı olarak adlandırılan bu geçit 1960'lı yıllara değin yerel halk tarafından kullanılmıştır. Buradan dik bir sırtı aşan yol gittikçe irtifa kaybederek Side'ye ulaşmaktadır.

Döşeme mevkiinden Side'ye ulaşan Roma yollarının bağlantılarını araştıran Bahar, Dumanlı kesiminde bu yolun bağlantılarının var olduğuna işaret etmektedir. Ona göre Dumanlı-Saraycık yol güzergâhı Manvgat'a ulaşan yolların başlangıcını oluşturmakta, hatta tarihi Alanya-Beyşehir yolu ile de ilişkisi bulunmaktadır⁴²¹.

Karalis Gölü'nün güneybatısından Side'ye ve Manavgat'a ulaşan bu yan yollara ek olarak Levick, Antiokheia'dan başlayıp Anabura üzerinden gölün batı kıyısını geçerek, dağların içinden Adada'ya ulaşan eski bir yolun varlığını öne sürmektedir⁴²².

Cronin'in Gökçimen, Avşar ve Akçalar'da tespit ettiği mil taşları⁴²³ Via Sebaste'nin Trigotis'e bu güzergâhtan ulaştığını göstermektedir. Trigotis üzerinden Isauria Palaia'ya ulaşan⁴²⁴ Via Sebaste, Homonad Savaşı'ndan sonra, bölgeyi kontrol altında tutma ve gerektiğinde buraya askeri birlikler kaydırma hususunda çok önemli bir vazife görmüş olmalıdır.

Karalis Gölü'nden güneye açılan bu iki hattın güvenliği de Neapolis, Kireli, Vasada, Akkise, Artanada ve belki de Lystra çevrelerinde konuşlanmış garnizonlar tarafından sağlanmaktaydı⁴²⁵. Antiokheia'da konuşlanmış olan "ala Antiochiensium" adlı bir atlı birlik⁴²⁶ Roma'nın bölgedeki problemlere ne kadar çabuk müdahalede bulunmak istediğinin de bir kanıtıdır. Bu atlı birlikler yol güvenliğini sağlamada caydırıcı bir güç olarak da kullanılmış olabilir.

Bu yolların kullanımı bazen yöre halkı ve kullanıcılar arasında anlaşmazlıklara sebebiyet vermiş olmalıdır. Sagalassos'ta bulunan bir yazıta göre; Tiberius zamanında yolu kullananların ve burada hizmet sağlayan yerel halkın uyması gereken kurallar bir düzenlemeye tabi tutulmuştur. Bu düzenleme ile kamu

⁴²⁰ Bahar (2006 a): 96.

⁴²¹ Bahar (2006a): 98.

⁴²² Levick (1967a): 15.

⁴²³ Cronin (1902): 110

⁴²⁴ Bahar (2006 b) 261.

⁴²⁵ Mitchell (1995): 122.

⁴²⁶ Mitchell (1995): 74.

görevlilerinin keyfi uygulamalarına ve yöre halkının bunlardan olumsuz etkilenmesine son verilmek istenmiştir⁴²⁷.

Augustus'un icraatlarını ölmeden önce kaleme almıştır. Bu yazıtlardan Latince olanı Antiokheia'ya, Grekçe olanı da Apollonia'ya dikilmiştir. Ancyra'ya dikilen yazıtın eksik parçaları da Antiokheia'daki yazıtın yardımı ile tamamlanabilmiştir⁴²⁸. Ankyra'daki yazıt hem Latince hem de Grekçedir. Bulunduğu yer itibarı ile de "Monumentum Ancyranum" olarak da adlandırılmıştır. Yazıtın Grekçe versiyonları Latince'den çeviri yolu ile yazılmıştır. Antiokheia'nın Augustus kolonisi olması buradaki yazıtın Latince olmasını açıklamaktadır. Ayrıca Grekçenin de edebi ve yaygın bir dil olması da yazıtın geniş kitleler tarafından okunabilmesine olanak sağlamıştır⁴²⁹. Augustus, yazıtın 28. bölümünde kurduğu askeri koloniler arasında Pisidia'dakileri de saymaktadır. Pisidia ile beraber koloni kurulan yerler; Afrika, Sicilya, Makedonya, Achaea, Asia, Syria ve Gallia Narbonensis⁴³⁰ bölgeleridir. Buradan da anlaşılacağı gibi, Pisidia Augustus için oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Augustus zamanında Antiokheia'da ilk inşa programı başlamıştır. Bu programla şehir merkezine imparatorluk kültüne adanmış bir kutsal alan yapılmıştır. Bu yapım faaliyetleri 50 yılına kadar da devam etmiştir⁴³¹. İlk inşa programı ile kutsal alanların yapılması, Men Kültü'ne alternatif dini inanış arayışları olarak da yorumlanabilir.

5.6. Augustus'un Ölümünden Doğu Roma İmparatorluğu'nun Kuruluşuna Kadar Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluşu

Augustus'tan sonra imparator olan Tiberius'un şehir ve koloni kurma konusunda fazla bir teşebbüsü olmamıştır. Ancak, bir Oroanda şehri olan Pappa'nın Tiberiopolis adını alması buranın şehir statüsüne veya şehir kurumlarına bu dönemde sahip olduğunu göstermektedir⁴³². Magie'ye göre Pappa'nın Tiberiopolis adı ile yeniden teşekkül etmesi, Augustus tarafından bu bölgede başlanan Romalılaştırma politikasına Tiberius da devam etmiştir⁴³³. Bu konuda farklı görüşleri olan Ramsay

⁴²⁷ Mitchell (1995): 109.

⁴²⁸ Robinson (1924): 438-9.

⁴²⁹ Brunt ve Moore (1967) 1-2.

⁴³⁰ Brunt ve Moore (1967) 33.

⁴³¹ Mitchell (1987): 348-9

⁴³² Levick (1999a): 108

⁴³³ Magie (1950): 500.

ise; Pappa'nın, Pappatiberiopolis olarak isminin değiştirilmesini, Tiberius'un Augustus politikasından vazgeçip, Helenizm sistemine yönelmesine bağlamaktadır. Ona göre Tiberius Anadolu'yu başarılı bir biçimde Hellenize eden Seleukosların yöntemine dönmektedir⁴³⁴.

Antiokeia'da bulunan Augustus ve Tiberius meydanları⁴³⁵ şehrin bu imparatorlara gösterdiği bağlılığı kanıtlamaktadır. Tiberius'un Romalılaştırma hareketlerine Augustus'tan farklı bir bakış açısı ile yaklaşması, onun Augustus'un faaliyetlerini toptan reddetmesi anlamına gelmemektedir. Çünkü Mitchell'e göre Antiokeia'da inşa edilen Augustus Mabedi Tiberius zamanı bezemelerine sahiptir⁴³⁶. Eğer Tiberius, Augustus adına böyle bir meydan yaptırdıysa, kanımıza göre bu eylem Augustus'un mirasına sahip çıkıldığını, ancak günün koşullarına göre farklı bazı düzenlemelere de gidildiğini göstermektedir.

Claudius zamanında da Tiberius'un politikalarına benzeyen bir program ortaya konmuştur. Claudius'un imparatorluğunda Misthia yeniden kurulmuş, adı Claudiocaesareia Mistea'ya çevrilmiş⁴³⁷ ve Pappatiberiopolis ile seviyesi eşitlenmiştir⁴³⁸. Yukarıdaki Pappatiberiopolis örneğinde olduğu gibi Ramsay, Caludius'un da koloniler yolu ile Anadolu'yu Latinize etme girişiminden vaz geçtiğini kabul etmektedir. Ramsay, Claudiapolis, Claudiaseleuceia ve Claudikonium gibi yerleşimlerin Grek sistemindeki "polis" leri çağrıştırdığını öne sürmüştür⁴³⁹. Antiokeia tarihinde çok önemli iki şehirleşme dönemi olmuştur. Bunlardan birincisi, koloninin kuruluşundan başlayarak, Antiokeia'nın bir kent görünümüne kavuştuğu Julio-Claudian devri sonu arasında kalan dönemdir⁴⁴⁰. Drew Bear da Antiokeia'nın Roma kolonisi olarak kurulmasını kentin en önemli iki olayından birisi olarak kabul etmektedir⁴⁴¹. Tabii ki Antiokeia'nın koloni olarak kurulması ve sonradan eyalet merkezi yapılabilecek seviyeye gelmesi buradaki potansiyeli de göstermektedir.

⁴³⁴ Ramsay (1922): 173.

⁴³⁵ Robinson (1924): 440.

⁴³⁶ Mitchell (1983): 80.

⁴³⁷ Mitchell (1995): 95.

⁴³⁸ Hall (1959). 119.

⁴³⁹ Ramsay (1922): 173.

⁴⁴⁰ Mitchell (1983): 81.

⁴⁴¹ Drew-Bear (1995): 14.

Tiberius ve Claudius zamanında şehirleşme ve Latinize etme programları bize göre de Augustus'un politikalarından farklı olmuştur. Askeri kimliği olan kolonilerin bu özelliği Homonad Savaşı'ndan sonra hakim olan barış ortamında yavaş yavaş ortadan kalkmış olmalıdır. Bunda otoriteye karşı başkaldırmak için yeterli güçlerini bir daha eskisi gibi toplayamayan bölge haklarının da payı vardır. Bu sebeple Augustus döneminin sonlarına doğru lejyonlar Torosların bu bölgesine bir daha geri dönmemişler⁴⁴², belki de askerlerin yerine, İtalyan kökenli aileler bu bölgelere yerleştirilmişlerdir⁴⁴³. Mitchell'e göre Anadolu'ya yerleşen unsurlar tüccar ve işadamlarından oluşan grup ve komutanları tarafından yerleştirilen veteranlar olarak iki kısma ayrılmaktaydı⁴⁴⁴. Bu dönemden sonra lejyonların kültürel dönüşümdeki görevleri bir bakıma Roma'dan gelen üst sınıf vatandaşlara bırakılmıştı. Çünkü bu insanlar arasında Anadolu'da toprak sahibi olmak oldukça yaygın bir hal almıştır⁴⁴⁵. Bunda etkili olan unsurlardan birisi de Roma vergi sistemidir. Bu sayede İtalyan aileler büyük miktardaki arazileri satın alma fırsatına kavuşmuşlardır⁴⁴⁶. Vergisini ödeyemeyen halk mecburen sermaye sahibi ailelere topraklarını satmaktaydı. İster bilinçli bir politika sonucunda isterse de moda şeklinde olsun Romalı ailelerin bölgeye yerleşip toprak edinmesi Seleukosların izlediği Hellenize etme politikasıyla bire bir örtüşmektedir. Ancak bölgeye yerleşen aileler Latinceyi diğer insanlara öğretecekleri yerde kendileri Grekçe öğrenme yolunu seçmişler ve burada yaşayanlar arasında erimişlerdir. Grekçeyi öğrenmelerine rağmen Latince isimlerden de vaz geçmemişlerdir⁴⁴⁷. Calder'e göre ise Latince geç döneme kadar Antiokheia'da kullanılmaya devam edilmiştir⁴⁴⁸. Grekçe ve Latincenin Antiokheia'da uzun yıllar beraber kullanıldığını Drew-Bear'ın tespit ettiği mezar yazıtları⁴⁴⁹ da kanıtlamaktadır. Hatta çalışma alanımızda olmamasına rağmen Drew-Bear'ın Dokimeion'da tespit ettiği bir yazıt beraber yaşama kültürünün geldiği noktayı çok iyi göstermektedir. Bu yazıt Dokimeion'daki bir mermer ocağında bulunmuştur. Bu

⁴⁴² Mitchell (1995): 78.

⁴⁴³ Mitchell (1995): 154.

⁴⁴⁴ Mitchell (1973): 311.

⁴⁴⁵ Levick (1958): 221.

⁴⁴⁶ Mitchell (1995): 157.

⁴⁴⁷ Ramsay (1918): 107.

⁴⁴⁸ Calder (1912): 98.

⁴⁴⁹ Drew-Bear (1998): 363.

yazıtta iki şefin adı bulunmaktadır. Bunlardan birisi bir Frig adına diğeri de bir Grek adına sahiptir. Ancak iki farklı medeniyete mensup bu çalışanların isminin geçtiği yazıt ise Latince'dir⁴⁵⁰. Bu örnek bölgemizden olmamasına rağmen aynı unsurları barındıran çalışma sahamız için de söz konusu olabilir. Hatta bizim çalıştığımız sahada, bölgemizin tarihi coğrafyasını işlerken bahsettiğimiz topluluklara bakarsak daha fazla etnik çeşitlilik olma ihtimali de bulunmaktadır. Ayrıca Homonadlar bölgesinde bulunan yazıtlar İmparatorluk döneminde bu bölgede oluşan kültürün Lykaonia'daki kültürden daha yüksek bir seviyeye ulaştığını göstermektedir⁴⁵¹. Tüm imparatorluğun mermer ocağı olarak kabul edilen⁴⁵² bir bölgede çeşitli milletlerden çalışanların olması ve bunların ortak bir dil olarak Latinceyi kullanmaları bir bakıma zorunluluk olarak kabul edilebilir. Ama Homonadların yaşadığı ve herhangi bir sanayi kolunun bulunmadığı topraklarda yaşayan insanların ki bunlar daha Augustus zamanında silah zoruyla etkisiz hale getirilmişlerdir, daha üstün bir kültürel donanıma sahip olmaları, Latinize etme programının amacına bir şekilde ulaştığını göstermektedir.

Toprakların İtlayan aileler tarafından alınması da geleneksel olarak yapılan hayvancılığın bitmesine, bunun yerine de tahıl üretimine geçilmesine yol açmıştır⁴⁵³. Doğu Akdeniz'in tahıl ambarı olan Mısır eyaletinin üretimi imparatorluk zamanında başka eyaletlere kapatılarak sadece başkent Roma'ya ayrılmıştı. Ancak istisnai bir durum olarak Caracalla ve Alexander Severus zamanlarında Mısır'da yetiştirilen tahıl Tarsus'a gönderilmiştir. Ancak işin ilginç yanı, Mısır'da meydana gelen bir kuraklık sonucu ihtiyaç duyulan ürün bu kez Mısır'a bir Pisidia kenti olan Pogla'dan sağlanmıştır⁴⁵⁴. Bu verimli topraklarda tahıl üretimine geçiş ve sağladığı ekonomik büyüme böyle bir örnek ile daha güzel anlaşılmaktadır. Demekki üretimdeki artış, bölge ihtiyacını karşıladığı gibi, Mısır gibi büyük bir ülkenin açığını gidermekte de yeterli olmuştur.

Vespasian zamanında, 76 yılında Pisidia'nın büyük bir bölümü Galatia'dan ayrılmıştır ve Antiokheia askeri karakterini bu zamana kadar korumuştur. Bu askeri

⁴⁵⁰ Drew-Bear (2005): 214.

⁴⁵¹ Calder (1910): 76-77.

⁴⁵² Drew-Bear (2005): 214.

⁴⁵³ Mitchell (1995): 157.

⁴⁵⁴ Ramsay (2000): 159-60.

özelliğın korunmasında şehre yerleşen V. Lejyon veteranlarının rolü vardır⁴⁵⁵. Vespasian'a Antiokheia'da hayattayken tapılması⁴⁵⁶ burada etkin bir Roma kültürünün bulunduğuna işaret sayılabilir.

Yine Flavius Hanedanlığı zamanında senato başarılı ve varlıklı doğu bölgesi insanlarına açılmış, Antiokheia da senatoda temsil edilmiştir. Caristianus ve Flavonii aileleri bunlara örnek olarak verilebilir⁴⁵⁷. Bu özelliğı ile Antiokheia senatoya temsilci gönderen tek Pisidia kenti olmuştur⁴⁵⁸.

Ekonomik faaliyetin hayvancılıktan tahıl üretimine geçmesi ve Via Sebaste Yolu ile şehirler ve Pamphylia ile daha kolay ulaşımın sağlanması, bölgede bir zenginleşmenin zeminini hazırlamıştır. Homonadlar savaşından sonra askeri hareketliliğın yaşanmadığı ve muhtemelen veteranların genel nüfus içinde azınlığa düştüğü I. yyda Antiokheia çok önemli bir konuma geçmiş olmalıdır⁴⁵⁹. Şehirde yapılan kazılarda ele geçen su borusu parçalarını ve suyu uzak bir noktadan getiren şebekenin varlığını⁴⁶⁰ (Bkz. Res.23) Mitchell hâkim olan barış ortamına bağlamaktadır⁴⁶¹. Robinson çalışmasının aynı bölümünde şehre su sağlayan sistemin düşman tarafından kolayca devre dışı bırakılabileceğinden ve şehrin bundan etkilenebileceğinden bahsetmektedir. Gerçekten de su gibi hayati bir maddenin saldırılara maruz kalabilecek bir sistemle dışarıdan sağlanması o dönemin huzur ortamını yansıtan en önemli kanıttır. Hatta Ramsay bu su sisteminin Türk hâkimiyetine geçilinceye kadar kullanıldığını bildirmektedir⁴⁶². Eğer Ramsay'ın aktardığı bilgi geçerli ise Antiokheia'daki huzur ortamı oldukça uzun sürmüştür.

Cronin'in, Konya Seydiler mezarlığından getirildiğini rapor ettiğı bir yazıtta bu çevrede yer alan bir yolun Hadrian tarafından yapıldığı veya tamir ettirildiğı yer almaktadır. 129 yılına tarihlenen bu yazıt Hadrian'ın Anadolu'da bulunduğı döneme denk gelmektedir. Yine Cronin, Konya'da 141 yılına tarihlenen mil taşları bulmuştur. Bunlar şehrin kuzeyinde yer almaktadır. Cronin'e göre bu yazıtlar, yol ağının

⁴⁵⁵ Ramsay (1916): 93.

⁴⁵⁶ Scott (1975): 34.

⁴⁵⁷ Levick (1958): 74.

⁴⁵⁸ Levick (1958): 76.

⁴⁵⁹ Ramsay (1917): 262.

⁴⁶⁰ Robinson (1924): 440.

⁴⁶¹ Mitchell (1995): 126.

⁴⁶² Ramsay (1918): 122.

geniştirilmesi veya tamir edilmesi ile ulaşımın ve ticaretin geldiği yeri göstermektedirler⁴⁶³. Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluğu'nun kuzeyinde gerçekleştirilen bu imar faaliyetleri şüphesiz bölgemizi de olumlu olarak etkilemiştir. Hadrian tarafından imparatorluğun 11 parçaya ayrılmasıyla Pisidia Asia'nın bir parçası haline gelmiştir⁴⁶⁴.

Severus Çağı'nda da gelişmeler devam etmiş, huzur ortamı ile inşa programları yürütülmüştür. Bu çağda Antiokheia'da da yeniden inşa ve güzelleştirme çalışmaları yapılmıştır⁴⁶⁵. Magie, bu gelişmeleri yolların, özellikle de doğuya giden yolların geliştirilmesine bağlamaktadır⁴⁶⁶. Antiokheia'nın bu inşa programlarından faydalanması onun yol güzergâhına hâkim ve merkezi bir konumda olduğunun da göstergesidir. Bu konumu ile orta Anadolu'da Galatia'nın kuzeyde kalan başkenti Ankyra'dan sonra en önemli şehir olan Antiokheia⁴⁶⁷ çevresi için daima bir cazibe merkezi olmuştur.

Valerian ve Gallienus'un bölgedeki yolları daha da geliştirmesi⁴⁶⁸ ulaşımın öneminin sonraki devirlerde de kavrandığının delilidir.

İlerleyen yıllarda Antiokheia'nın önemi daha da artmış, Diocletian zamanında bölgeler yeniden organize edilirken⁴⁶⁹, burası Pisidia'nın metropolisi olmuştur⁴⁷⁰. Antiokheia'nın statüsündeki yükselme şehir için yeni bir dönemi de beraberinde getirmiştir. Severan Çağı'nda başlayan inşa programları bu devirde de devam etmiştir⁴⁷¹. Bu inşa faaliyetlerinden birisi olarak da tiyatro yapısının genişletilmesi olmuştur⁴⁷² (Bkz. Res.24). Genişletilen bu tiyatro yapısında Drew-Bear, Antiokheia'ya komşu olan Synnada, Philomelion ve Apollonia kentlerinden gelen temsilcilere ayrılan yerleri tespit etmiştir⁴⁷³. Temsilcilerin geldiği şehirleri düşündüğümüzde Antiokheia'nın etki alanının ne kadar geniş olduğunu anlayabiliriz. Bu alan içinde merkezi bir yer tutan Antiokheia kültürel yönden de çevredeki

⁴⁶³ Cronin (1902): 119-20-21-25.

⁴⁶⁴ Long (1829): 260-1.

⁴⁶⁵ Levick (1967b): 103.

⁴⁶⁶ Magie (1950): 676

⁴⁶⁷ Levick (1999b): 147; Robinson (1924): 436.

⁴⁶⁸ Calder (1910): 78.

⁴⁶⁹ Akşit (1970): 232.

⁴⁷⁰ Levick (1965): 60; Calder (1912): 80; Drew-Bear (1995): 14.

⁴⁷¹ Mitchell (1983): 81.

⁴⁷² Drew-Bear (1996): 104.

⁴⁷³ Drew-Bear (2010): 210.

yerleşimleri kendine bağlamış olmalıdır. Hatta daha uzakta yer alan Lystra kolonisi ve Galatia eyaletinde bulunan Tavium şehirlerinin dostluk göstergesi olarak heykeller diktirmeleri⁴⁷⁴, Antiokheia'nın çok daha uzak bölgelerle de sıcak ilişkiler içinde olduklarını göstermektedir. Yine Diocletian ve Maximin zamanında göller etrafındaki imparatorluk mülklerinde tarımla uğraşan aileler genellikle pagandılar. Bu ailelerin dini inanışları bu bölgenin en önemli şehri olan Antiokheia'yı paganizmin merkezi yapmıştır⁴⁷⁵. Bu örnekten de anlaşılacağı gibi, ailelerin kültürel değişikliklerde oynadığı rolü başka bir oluşum oynayamamıştır.

Sonraki dönemlerde de etkinliklerini devam ettirdiğini düşündüğümüz oluk halkı, Hristiyanlığın yayılması ile daha çok kilise kayıtlarında yer almaktadır. Bölgeden geçen yolların Türk hakimiyetinde de yoğun olarak kullanıldığını yörede bulunan hanlar kanıtlamaktadır.

SONUÇ:

Noelitik Dönem'den beri iskânın olduğunu bildiğimiz Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluğu, Konya Ovası kültürlerini, Burdur'a ve sonra da Akdeniz'e bağlamaktaydı.

Eflatunpınar ve Fasıllar-Kurtbeşiği anıtları, Hititler Döneminde de bölgemizin bu köprü görevini yerine getirdiğinin birer göstergeleridir. Luvce yer adlarına örnek olarak verebileceğimiz –nd son ekli toponomik bulgular, bölgemizdeki yerleşmenin kesintisiz olarak devam ettiğinin delilleridir.

⁴⁷⁴ Drew-Bear (2010): 210.

⁴⁷⁵ Ramsay (1924): 174; Calder (1912): 97.

Frigler döneminin maddi kültür kalıntılarını Çavuş Höyük'te görebilmemiz, ve bunların Konya Ovası buluntularıyla benzerlikler göstermesi, daha önceki bölgeler arasında görülen kültürel bağların⁴⁷⁶, bu dönemde de devam ettiğinin göstergesidir.

Çalışma alanımızın içinde yer aldığı Pisidia Bölgesi'nin tarih sahnesine ilk olarak M.Ö 401 yılında çıktığını bilmekteyiz. Pers İmparatoru Artakserkses'i saf dışı bırakarak, onun yerine tahta çıkmayı planlayan kardeşi Kyros, topladığı paralı askerler ile ülkede karışıklık çıkardıklarını ileri sürdüğü Pisidialılara karşı bir hareket yapacağı bahanesi ile bir mücadeleye girişir. İsyanı ve huzursuzluk kaynağı olarak görülen Pisidialılar, bu tarihten sonra da hep bu meziyetleri ile anılmışlardır.

Granikus savaşı ile Persleri yenen İskender Anadolu'da yeni bir sayfa açmıştır. Özellikle bu dönemden itibaren Pisidia hakkındaki bilgilerimiz artmaya başlamıştır. İskender, Faselislilere rahat vermeyen Pisidialılar ile ilk kez burada karşılaşmış ve onların sahip oldukları kalenin ele geçirilmesi için yöre halkına yardım da etmiştir. Bu olaydan da anlaşılacağı gibi, Toros Dağlarında yaşadıklarını bildiğimiz Pisidialılar, Akdeniz ile de temas halinde bulunuyorlardı. Termessos'u almak için zaman ve emek harcamak istemeyen İskender'i bu düşünceye Termessosluların savaşçı özellikleri ve kentlerinin stratejik konumunun kendilerine sağladığı avantajlardır. İskender gibi bir komutana bile direnen ve başarılı olan bu kent, bölgede ne tür bir halkın yaşadığını çok iyi göstermektedir.

Tarım ve hayvancılıkla da uğraştıklarını bildiğimiz Pisidialılar asıl geçim kaynağı olarak yağmacılık ve korsanlığı benimsemişlerdir. Bu tercihlerinde yaşadıkları coğrafyanın dağlık ve ele geçirilemez olması da önemli bir yer tutmaktadır. İskender tarafından tam olarak işgal edilmeyen Pisidia, varlığını bir süre daha hakim güçlerin etkisinden uzakta devam ettirmiştir.

İskender'in ölümü üzerine haleflerinin giriştiği iktidar mücadelesinden Pisidia da oluça fazla etkilenmiştir. Ancak haleflerin toprak paylaşımında Pisidia'dan bahsedilmemektedir. Phrygia'nın yönetimini alan Antigonos'un, çalışma alanımızın da bir kısmını yönettiğini düşünebiliriz. Helenistik dönemde meydana gelen olaylar genelde Pisidia'nın güneyinde ve batısında cereyan etmiştir. Çalışma alanımızın

⁴⁷⁶ Bahar (2006): 260.

antik kaynaklarda bu süre içinde yer almaması, burada tarihin akışı içinde rol oynayabilecek büyüklükte kentlerin olmamasına bağlanabilir. Pisidia kentleri zaman zaman İskender'in generalleri arasında cereyan eden mücadelelerde bir şekilde taraf olmuşlardır. Bu durum Pisidia kentlerinin bir birlik olamadıklarının da bir kanıtıdır.

Seleukoslar devrinde, kurulan koloniler ve bunlardan bir tanesi olan Antiokheia ve çevresi tarih sahnesine çıkmaya başlamıştır. Seleukoslar bu çevrede kurdukları koloniler yardımıyla ticaret yollarını korumayı amaçlamışlardır. Bu kolonilerin kendilerine sadık olarak kalmaları için de bölgeye dışarıdan farklı kültürlerde aileler getirme yolunu seçmişlerdir. Grekçe'nin kullanılmaya başlaması kültürel bir dönüşüme zemin hazırlamıştır.

Magnesia Savaşı'ndan sonra Seleukoslar bölgeden çekilmişler ve Vulso giriştiği Galat seferi sırasında bölgede bulunan Oroandalılar ile temasa geçmiştir. Onlardan oldukça yüklü bir miktarda fidye alması bu bölgenin Seleukoslardan sonra Roma'nın etkisi altına girdiğini göstermektedir. Amyntas'ın ölümüne kadar bölgede resmen toprak almayan Roma, yine de burada söz sahibi olmuştur. Oroanda ile komşu olan Amblada'nın Galatların yanında yer alması ise burada bir birliğin hala kurulamadığının bir göstergesidir.

Attalos III M.Ö 133 yılında öldüğünde topraklarını miras olarak Roma'ya bırakmıştır. Batıda kalan topraklar dışındaki yerleri yerel krallara veren Roma ilgisini büyük oranda korsanlarla mücadeleye ayırmıştır. Korsanlar yüzünden deniz trafiği tehlikeye düşünce Roma'nın ticareti yara almış, bu durum Anadolu'dan geçen yolların da güvenliğini tehdit etmeye başlamıştır. Çünkü bu korsanlar genelde savunması kolay olan iç bölgelerin dağlarında barınmaktaydılar. Denizlerdeki korsanlık faaliyetlerine büyük darbe indiren Vatia, daha sonra Isauria'ya bir hareket düzenlemiş ve burayı da kontrol altına almıştır. Vulso'ya para ödeyerek dostluğunu satın alan Oroandalılar bu kez Vatia tarafından etkisiz hale getirilmiştir. Isauria'ya kıyasla daha düz bir alanı kaplayan Oroanda'nın etkisiz hale getirilme ihtiyacı, korsanların bu bölgede de etkili olduğunun bir göstergesidir.

Galatya Kralı Kastor'un ölümüyle yerine geçen Amyntas'ın Pisidia bölgesinde giriştiği hareketler, bölgenin hala kontrol altına alınamadığını göstermektedir. Amyntas'ın bölgenin güneydoğusunda yer alan Homonadlar tarafından öldürülmesi bölgedeki durumu bir kez daha gözler önüne sermektedir.

Daha önce yerel krallara güvenen ve toprak edinmeyen Roma, geçici askeri hareketler yerine, korsanlarla mücadelede radikal kararlar alarak koloni kurma faaliyetlerine başlamıştır. Bu, bölgenin sadece askeri önlemler ile pasifize edilemeyeceğinin Roma tarafından anlaşıldığının da bir göstergesidir.

Augustus, bölgede kurduğu koloniler ile bölgenin güvenliğini sağlama konusunda zamana yayılan sistematik bir çalışmayı başlatmıştır. Kurduğu askeri koloniler ilk başlarda askeri bir ikmal ve karakol merkezi olarak görev yapmaktaydı. Roma burada kurduğu kolonileri “Via Sebaste” adlı bir yol sistemi ile birbirine bağlamak istemiştir. Daha önceki dönemlerde kullanıldığını bildiğimiz bu yol güzergahlarında, Roma yönetimi sayesinde, mühendislik çalışmaları ile inşa edilmiş döşemeli yollar yapılmıştır. Ulaşımda sağlanan kolaylık ile beraber Homanadlar gibi bir kavim kontrol altına alınmıştır.

Zamanla askeri karakterlerini yitiren kolonilerde Latince yerini Grekçeye bırakmıştır. Roma’nın uyguladığı ağır vergi sisteminin bir sonucu olarak bölgede bulunan topraklar Roma’dan gelen aileler tarafından satın alınmıştır. Bu sayede çok verimli olduğunu bildiğimiz bölge topraklarında hayvancılıktan tahıl üretimine bir geçiş olmuştur. Üretimdeki bu artış, refah seviyesinin yükselmesine sebep olmuştur. Korsanlık faaliyetleri tam sona erme de bu durum Isauria’da sınırlı kalmıştır. Antiokheia’nın su ihtiyacının kent dışından borularla sağlanması, bu bölgedeki tehdit ortamının kalktığının göstergesidir.

Misthia ve Pappa’nın Roma döneminde şehir statülerine kavuşması, bölgedeki gelişmelere en büyük örnektir. Bu şehirlerin bir savunma duvarıyla değil de yakınlarındaki kaleler yardımıyla korunması da tehdit ortamının eskisi kadar olmadığının göstergeleridir.

Augustus’tan sonra başlayan inşa faaliyetlerinden Antiokheia oldukça kazançlı çıkmış, şehir bir çok yapıya kavuşmuştur. Amyntas Krallığı’nda Ankyra’dan sonra gelen şehir, Pisidia’nın ayrı bir eyalet haline gelmesiyle başkent konumuna yükselmiştir.

Çalışmamızın sonucunu doğru tespit edebilmemiz için Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluğu’nun günümüzdeki durumunu da dikkate almamız gerekmektedir. Isparta ve Burdur illerinin neredeyse tamamını, Antalya’nın kuzeyini, Beyşehir’i ve Seydişehir’i içine alan bölgenin başkentliğini Antiokheia yapmıştır. Antik Çağ’da

Büyük Pisidia Yolu olarak bilinen yol, günümüzde Antiokheia'ya uğramadan Gelendost ve Eğirdir'e ulaşmaktadır. Antiokheia artık bu ana yol üzerinde bulunmadığından, eski önemini yitirmiştir. Ikonion'dan Side'ye inen yol Misthia üzerinden geçmekteyken günümüzde yine çalışma alanımızda bulunan Seydişehir üzerinden geçmekte ancak bu yol ile Büyük Pisidia Yolu'nun bağlantısı kesildiği için eski işlevini görememektedir.

Sonuç olarak: Roma'nın bölgemize girmesiyle yol ağı geliştirilmiş, eskiden patika şeklinde olduğunu düşündüğümüz yollar taş döşemeli yollara dönüştürülmüştür. Bu yol ağı sayesinde merkezi yönetim, çıkan huzursuzluklara çok çabuk ve yeterli güç ile müdahale edebildiğinden, bölge haydut ve korsanlardan temizlenmiştir. Bölgeye yerleşen Grek ve Latin unsurlar kültürel olarak olumlu katkılar yapmış, yerleşimler köy görünümünden çıkarak kent görünümüne kavuşmuştur. Geçmişte önemli roller oynamış antik kentlerin yerlerine kurduğumuz Yalvaç, Beyşehir, Şarkikaraağaç, Yunuslar gibi yerleşimler günümüzde, antik Çağ'da oynadıkları rollerinden çok uzakta bulunmaktadır. Yalvaç-Beyşehir-Suğla Oluğu bu sebeplerden dolayı en parlak zamanını Roma İmparatorluğu döneminde yaşamıştır.

KAYNAKÇA

A. Antik Kaynaklar:

Appianos, *Historia Romana*, ed. H. White (Loeb), London, 1955.

Arrianos, *Alexandroi Anabasis*, Çev. M. Mete, İstanbul, 2005.

Cicero, *De Lege Agraria-The Speeches of Cicero*, Çev. J. H. Freese (Loeb), London/New York, 1930.

Cicero, *On Divination*, Ed. C. D. Yonge, London, 1853.

- Cornelius Nepos, *De viris illistribus*, ed. J. C. Rolfe (Loeb), London, 1966.
- Curtius Rufus, *Historia Alexandri Magni*, ed. J. C. Rolfe (Loeb), London, 1956.
- Diodoros, *Bibliotheka Historika*, ed. T. E. Page (Loeb), London, 1947.
- Eutropius, *Breviarium Historiae Romane*, Çev. Ç. Menzilioğlu, İstanbul, 2007.
- Herodotos, *Histories*, Çev. M. Ökmen, İstanbul, 2006.
- Homeros, *Ilias*, Çev. A. T. Murray (Loeb) London, 1928
- Justinus, *Historiae*, ed. J. C. Th. Von Otto, Jena, 1842.
- Ksenophon, *Anabasis*, Çev. T. Gökçöl, İstanbul, 1998.
- Ksenophon, *Hellenica*, Çev. S. Sinanoğlu, Ankara, 1999.
- Livius, *Ab Urbe Condita*, ed. E. T. Page (Loeb), London, 1961.
- Plinius, *Naturalis Historia*, ed. H. R. Rackham (Loeb), London, 1947.
- Plutarkhos, *Bioi Paralleloi*, ed. B. Perin (Loeb), London, 1959.
- Polyaenus, *Strategems of War*, Çev. R. Shepherd, London, 1793
- Polybios, *Historiae*, ed. W. R. Paton (Loeb), London, 1960.
- Ptolemaios, *Geographia*, ed. Nobbe, Lipsiae, 1845.
- Strabon, *Geographika*, Çev. H. C. Hamilton ve W. Falconer, London, 1857.
- Tacitus, *Historiae*, ed. C. H. More (Loeb), London, 1962.
- Tacitus, *Annales*, ed. J. Jacson (Loeb), London, 1962.
- Theocritus, *Idylls*, Çev. C. S. Calverley, London, 1883.

B. Modern Kaynaklar:

Akşit, O. (1970). *Roma İmparatorluk Tarihi*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası.

Anderson, J. G. C (1913). Festivals of Men Askaenos in the Roman Colonia at Antioch of Pisidia. *JRS*, 3 (2), 267-300.

Arundell, F. V. J. (1834). *Discoveries in Asia Minor. Vol II.* London: Richard Bentley

Austin, Michel (2006). *The Hellenistic World From Alexander to the Roman Conquest* (2. baskı). New York: Cambridge University Pres.

Atalay, İ. ve Mortan K. (1995). *Resimli ve Haritalı Türkiye Bölgesel Coğrafyası.* İstanbul: İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri.

Atlan, S. (1970). *Roma Tarihi'nin Ana Hatları.* İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.

Bahar, Hasan. (2006a). Konya-Karaman İlleri ve İlçeleri 2004 Yılı Yüzey Araştırmaları. 23. *Araştırma Sonuçları Toplantısı.* 1, 30 Mayıs-3 Haziran 2005. Ankara: Kültür Bakanlığı Dösim Basımevi, 95-106.

Bahar, Hasan. (2006b). Beyşehir-Suğla Havzası Erken Tarihi. *T.C. Selçuk Üniversitesi Beyşehir Meslek Yüksekokulu I. Uluslararası Beyşehir ve Yöresi Sempozyumu.* 11-13 Mayıs 2006. Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi, 252-268.

Bahar, Hasan. (2008). Konya-Karaman Yüzey Araştırmaları 2006. 25. *Araştırma Sonuçları Toplantısı.* 1, 28 Mayıs-1 Haziran 2007. Ankara: Kültür Bakanlığı Dösim Basımevi, 235-254.

Bean, G. E. (1960). Notes and Inscriptions from Pisidia. *AS,* 10, 43-82.

Bean, G. E. (1999). *Eskiçağda Güney Kıyılar.* (Çevirenler: İnci Delemen ve Sedef Çokay). İstanbul: Arion Yayınevi.

Billows, Richard A. (1997). *Antigonos the One Eyed and the Creation of the Hellenistic State.* The United States of America: University of California Pres.

Biricik, A. (1982). *Beyşehir Gölü Havzasının Strüktürel ve Jeomorfolojik Etüdü*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.

Bosch, M. E. (1942). *Helenizm Tarihinin Anahatları*. (Çeviren: Afif Erzen). İstanbul: Rıza Koşkun Matbaası.

Bowersock, G. W. (1966). *Augustus and the Greek World*. Oxford: Oxford University Press.

Boysal, . (1959). Yunuslar Köyünde Bulunan Lahit. *TAD*, VIII (2), 77-81

Broughton, T. R.S (1933). Some Notes on the War with the Homonadeis. *AJPh*, 54 (2), 133-144.

Broughton, T. R.S (1934). Roman Land Holding in Asia Minor. *APA*, 65, 207-239.

Brunt P. A. Ve Moore J. M. (1967). *Res Gestae Divi Augusti*. Oxford. Oxford University Press.

Buckler, W. H., Buckler, W. M., Calder, W. M., Cox, C. W. M. (1924). Asia Minor, 1924. I. Monuments from İkonium, Lykaonia and Isaura. *JRS* , 14, 24-84.

Calder, W. M (1910). A Cult of the Homonades. *CR*, 24 (3), 76-81.

Calder, W. M (1912). Colonia Caesareia Antiokheia. *JRS*, 2, 79-109.

Calder, W. M (1913). Corpus Inscriptionum Neo- Phrygiarum-II. *JHS*, 33, 97-104.

Calder, W. M (1925). The Royal Road in Herodotus. *CR*, (39), 9.

Calder, W. M (1932). Inscriptions of Southern Galatia. *AJA*, 36, (4), 452-464.

Casey W. (1828). *An English Version Of the Lives of Cornelius Nepos*. Barcelona

Chanotis, A. (2005). *War in the Hellenistic World. A Social and Cultural History*. U.K.: MPG Boks Ltd.

Cohen, Getzel M. (1995). *The Hellenistic Settlements in Europe, the Islands, and Asia Minor Hellenistic Culture and Society*. California: University of California Press.

Cramer. J. A. (1832). *A Geographical and Historical Description of Asia Minor; with a Map*. Oxford: Oxford University Press.

Cronin, H. S. (1902). First report of Journey in Pisidia, Lykaonia, and Pamphylia. *JHS*, 22, 94-125.

Darbyshire, G., Mitchell, S. ve Vardar, L. (2000). The Galatian Settlement in Asia Minor. *AS*, 50, 75-97

Demircioğlu, H. (1993). *Roma Tarihi I. Cilt* (3. Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

D.S. (1993). Türk Dil Kurumu. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Drew-Bear, T. (1984). Frigya'da Epigrafi ve Tarihi Coğrafya Araştırmaları. *II. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. 16-20 Nisan. 109-112.

Drew-Bear, T. (1995). Pisidia Antiocheiası'nın Parlak Dönemlerini Yansıtan Yazıtlar. *XII. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. 30 Mayıs-3 Haziran. Ankara: T.C Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, 13-17.

Drew-Bear, T. (1996). Antiocheia ve Astra'da Yapılan Araştırmalar. *XIII. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. 29 Mayıs-2 Haziran. Ankara: T.C Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, 103-107.

Drew-Bear, T. (1997). Pisidia Antiocheiası'ndan Yeni Yazıtlar. *XIV. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. 27 Mayıs-31 Mayıs. Ankara: T.C Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, 73-78.

Drew-Bear, T. (2000). Pisidia Antiokheia Tiyatrosunun Yazıtları. *17. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. 24-28 Mayıs. Ankara: T.C Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, 209-214.

Drew-Bear, T. (2005). Phrygia ve Pisidia'da Yeni Epigrafik Yüzey Araştırmaları. *22. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. 24-28 Mayıs. Ankara: T.C Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, 213-218.

Drew-Bear, T. (2002). Pisidia Antiocheia ve Apollonia'sı, Kotiaieion ve Yanık Laodikeia'da Yapılan Araştırmalar. *19. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. 28 Mayıs-1 Haziran. Ankara: T.C Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, 133-138.

Drew-Bear, T. (1998). Pisidia Antiokheia'dan Yeni Yazıtlar. *XV. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. 1998. Ankara: T.C Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, 361-366.

Drew-Bear, T. (1985). Frig Dilinde Yeni Yazıtlar. *III. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. 20-24 Mayıs. 257-260.

Ercenk, G. (1992): Pamphylia Bölgesi ve Çevresi Eski Yol Sistemi. *Belleten*, 56 (216), 361-369.

Erdoğan, Mehmet A. (2004). *Beyşehir Sancağının 1584 Tarihli Nüfus Sayımı*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

French, D. (1984a). Roads and Miliaria of Asia Minor. *AS*, 34, 10-11.

French, D. (1984b). Roma Yolları ve Miltaşları. *II. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. 16-20 Nisan. 123-129.

French, D. (1993). 1991 Yılı Roma Yolları, Miltaşları ve Yazıtları Araştırması. *X. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. 25-29 Mayıs. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 199-206.

Grainger, J. D. (2007). *Alexander The Great Failure-The Collapse of the Macedonian Empire*. London: Continuum Books.

Griffith, G. T (1968). *The Mercenaries of the Hellenistic World*. Chicago: Argonaut.

Günaltay, Ş. (1951). *Yakın Şark IV*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Güney, E. (2004). *Türkiye Coğrafyası* (2. Baskı). İstanbul: Çağatay Kitabevi.

Hall, A. S (1959). The Site of Misthia. *AS*, 9, 119-124.

Hall, A. S (1968). Notes and Inscriptions from Eastern Pisidia. *AS*, 18, 57-92.

Hardie, M. M. (1912). The Shrine of Men Askaenos at Pisidian Antioch. *JHS*, 32, 111-150

Hoşgören, M. Y. (1994). Türkiye'nin Gölleri. *TCD*, 29, 19-51.

Işık, Adil (2007). *Türkiye Dağları*. Ankara: Alter Yayıncılık

İzbırak, R. (1971). *Hidrografya Akarsular ve Göller*. Ankara: Harita Genel Müdürlüğü Matbaası.

İzbırak, R. (1984). *Türkiye*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi

Johnson E. S. (1958). Early Christianity in Asia Minor. *JBL*, 77, (1), 1-17.

Jones, A. H. M. (1940). *The Greek City From Alexander to Justinian*. Oxford: Clarendon Press

Jones, A. H. M (1964). The Hellenistic Age. *Past & Present*, (27), 3-22.

Karakaya, N. (2007). *Hellenistik ve Roma Döneminde Pisidia Tanrıları*. İstanbul: Ege Yayınları.

Kaya, M. A. (2006). Roma İmparatorluk Döneminde Beyşehir ve Çevresi. *T.C. Selçuk Üniversitesi Beyşehir Meslek Yüksekokulu I. Uluslararası Beyşehir ve Yöresi Sempozyumu*. 11-13 Mayıs 2006. Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi, 365-370.

Kaya, M. A. (2007). Cillanicus Tractus: A Re-Interpretation of Its Location. *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, (124), 45-50

Kazancı, N., Girgin, S., Dügel, M., Oğuzkurt, D., Mutlu, B., Dere, Ş., Barlas, M. Ve Özçelik, M. (1999). *Köyceğiz, Beyşehir, Eğirdir, Akşehir, Eber, Çorak, Kovada, Yarıklı, Bafa, Salda, Karataş, Çavuşçu Gölleri, Küçük ve Büyük Menderes Deltası, Güllük Sazlığı, Karamuk Bataklığı'nın Limnolojisi, Çevre Kalitesi ve Biyolojik Çeşitliliği* (Türkiye İç Suları Araştırmaları Dizisi: IV). Ankara: Form Ofset.

Kent, Roland G. (1937). The Daiva-Inscription of Xerxes. *Linguistic Society of America*, (13), 4, 292-305.

Lauffer, S. (2004). *Büyük İskender*. (Çeviren: Nilgün Sorguç). İzmir: İlya İzmir Yayınevi.

Laurent Edmund P. (1830). *An Introduction to the Study of Ancient Geography*. London: Baxter Printer

Lequenne, F. (1991). *Galat'lar*. (Çeviren: Suzan Albek). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Levick, B. (1958a). An Honorific Inscription from Pisidian Antioch. *AS*, 8, 219-222.

Levick, B. (1958b). Two Pisidian Colonial Families. *JRS*, (48), 1/2, 74-78.

Levick, B. (1965). Two Inscriptions from Pisidian Antioch. *AS*, 15, 53-62.

Levick, B. (1967a). *Roman Colonies in Southern Asia Minor*. Oxford: Clarendon Press.

Levick, B. (1967b). Unpublished Inscriptions from Pisidian Antioch. *AS*, 17, 101-121.

Levick, B. (1965). Two Inscriptions from Pisidian Antioch. *AS*, 15, 53-62

Levick, B. (1999a). *Tiberius The Politician*. London: Routledge

Levick, B. (1999b). *Vespasian*. London: Routledge

Long, G. (1829). *An Introduction to the Study of Grecian and Roman Geography*. Virginia: F. Carr and Co.

Magie, D. (1950). *Roman Rule in Asia Minor*. Princeton: Princeton University Press.

Mansel, A. M. (2004). *Ege ve Yunan Tarihi* (8. Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi

Mitchell, S. (1973). Roman Residents and Roman Property in Southern Asia Minor. *The Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology, Vol.1*, 311-318.

Mitchell, S. (1976). Legio VII and the Garrison of Augustan Galatia. *CQ, New Series*, 26 (2), 298-308.

Mitchell, S. (1984-1985). Archaeology in Asia Minor 1979-84. *Archaeological Reports*, 31, 70-105.

Mitchell, S. (1987). Imperial Building in the Eastern Roman Provinces. *HSCP*, 91, 339-365.

Mitchell, S. (1989-1990). Archaeology in Asia Minor 1985-1989. *SPHS*, 36, 83-131.

Mitchell, S. (1995). *Anatolia-Land Men, and Gods in Asia Minor*. New York: Clarendon Press.

Mitchell, S. (1998). *The Pisidian Survey*. (Editör: Roger Matthews). Ancient Anatolia. Exeter: Short Run Pres Ltd, 237-253.

Mitford, T. B. (1959). Helenos, Governor of Cyprus. *JHS*, 79, 94-131

Nazik, Lütfi (2005). Konya (Genel), Beyşehir ve Derebucak Mağaraları. *Ulusal Mağara Günleri Sempozyumu*. 24-26 Haziran. Medyakom Tanıtım Organizasyon Ltd. Şirketi, 53.

Ormerod, H. A (1922). The Campaigns of Servilius Isauricus against the Pirates. *JRS*, 12, 35-56.

Özkan, Kürşad ve Kantarcı, Doğan M. (2008). Beyşehir Gölü Havzası'nın Orman Yetiştirme Ortamı Alt Bölgeleri ve Yöreleri Grupları. *SDÜOFD, Seri A* (2), 123-135.

Özsait, Mehmet (1980). *İlkçağ Tarihinde Pisidia*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.

Özsait, Mehmet (1985). *Helenistik ve Roma Devrinde Pisidia Tarihi*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.

Özsait, Mehmet (2007). Delipınar Mezar Stelleri. (Editör: İnci Delemen). *The Achaemenid Impact on Local Populations and Cultures in Anatolia*. İstanbul: Zero Prodüksiyon Ltd, 159-165.

Paton, J. M. (1904). Archaeology News. *AJA*, 8, (1), 93-136.

Ramsay, W. M. (1883). Notes and Inscriptions from Asia Minor. *Ath. Mitth*, 8, 71-78.

Ramsay, W. M. (1885). Notes and Inscriptions from Asia Minor. *The American Journal of Archaeology and of the History of the Fine Arts*, 1 (2/3), 138-151.

Ramsay, W. M. (1887). The Cities and Bishoprics of Phrygia (Continued). *JHS*, 8, 461-519.

Ramsay, W. M. (1902-1903). Pisidia and the Lykaonian Frontier. *BSA*, 9, 243-273.

Ramsay, W. M. (1905). Lykaonian and Phrygian Notes. *CR*, 19 (8), 413-429.

Ramsay, W. M. (1916). Colonia Caesarea (Pisidian Antioch) in the Augustan Age. *JRS*, 6, 83-134.

Ramsay, W. M. (1917). Studies in the Roman Province Galatia: I. The Homonadeis and the Homonadensian War. *JRS*, 7, 229-283.

Ramsay, W. M. (1918). Studies in the Roman Province Galatia: II. Dedications at the Sanctuary of Colonia Caesarea. *JRS*, 8, 107-145.

Ramsay, W. M. (1971). Pisidia and the Lykaonian Frontier. *BSA*, IX (Session 1902-1903), 243-273.

Ramsay, W. M. (1918). Studies in the Roman Province Galatia. *JRS*, 12, 147-186.

Ramsay, W. M. (1920a). Military Operations on the North Front of Mount Taurus. *JHS*, 40, (1), 89-112.

Ramsay, W. M. (1920b). Pisidian Wolf-Priests, Phrygian Goat-Priests, and the Old-Ionian Tribes. *JHS*, 40, (2), 197-202.

Ramsay, W. M. (1923). Geography and History in Phrygo-Pisidian Glen. *Geogr. J*, 61 (4), 279-296.

Ramsay, W. M. (1924). Studies in the Roman Province Galatia: VI. Some Inscriptions of Colonia Caesarea Antiokheia. *JRS*, 14, 172-205.

Ramsay, W. M. (1930). Anatolica Quaedam. *JHS*, 50, 263-287.

Ramsay, W. M. (1933). Notes on St. Mark and St. Matthew by A. Pallis. *Corpus Notitiarum Episcopatum Ecclesiae Orientalis Graecae*. I Band: Die Genesis der Notitia Episcopatum by Ernst Gerland. *JHS*, 53, 155-157.

Ramsay, W. M. (2000). *Tarsus*. (Çeviren: Levent Zoroğlu). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Robinson, D. M. (1924). A Preliminary Report on the Excavations at Pisidian Antioch and at Sizma. *AJA*, 28 (4), 435-444.

- Saraçoğlu, H. (1990). *Bitki Örtüsü Akarsular ve Göller*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Sarre, F. (1998). *Küçükasya Seyahati*. (Çeviren: Dara Çolakoğlu). İstanbul: Pera Turizm ve Ticaret A. Ş.
- Scott, K. (1975). *The Imperial Cult Under the Flavians*. New York: Arno Press.
- Schalit, A. (1960). The Letter of Antiokhos III to Zeuxis Regarding the Establishment of Jewish Military Colonies in Phrygia and Lydia. *JQR, New Series*, 50, (4), 289-318.
- Sevin V. (2001). *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası I*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Sterrett, J. R. S. (1888). *The Wolfe Expedition to Asia Minor*. Boston: Damrell and Upham.
- Taşlıalan, M. (1997): *Yalvaç-Pisidia Antiocheia*. Ankara: Göltaş Kültür Dizisi-3.
- Texier, C. (2002). *Küçük Asya*. (Çeviren: Ali Suat). Ankara: Enformasyon ve Dökümantasyon Hizmetleri Vakfı.
- Umar, B. (1993). *Türkiye'deki Tarihsel Adlar* (2. Baskı). İstanbul: İnkılap Yayınevi
- Syme, R. (1933). Some Notes on the Legions Under Augustus. *JRS*, 23, 14-33.
- Tarn, W. W. (1913). *Antigonos Gonotas*. Oxford: Clarendon Pres.
- [http://en.wikipedia.org/wiki/Stadion_\(unit_of_length\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Stadion_(unit_of_length)) 28.10.10 22.19
- <http://www.websters-online-dictionary.org/definitions/Greek+drachma> 18.12.10 00.13

http://www.gerty.ncl.ac.uk/photos_in_album.php?album_id=7 21.04.2011

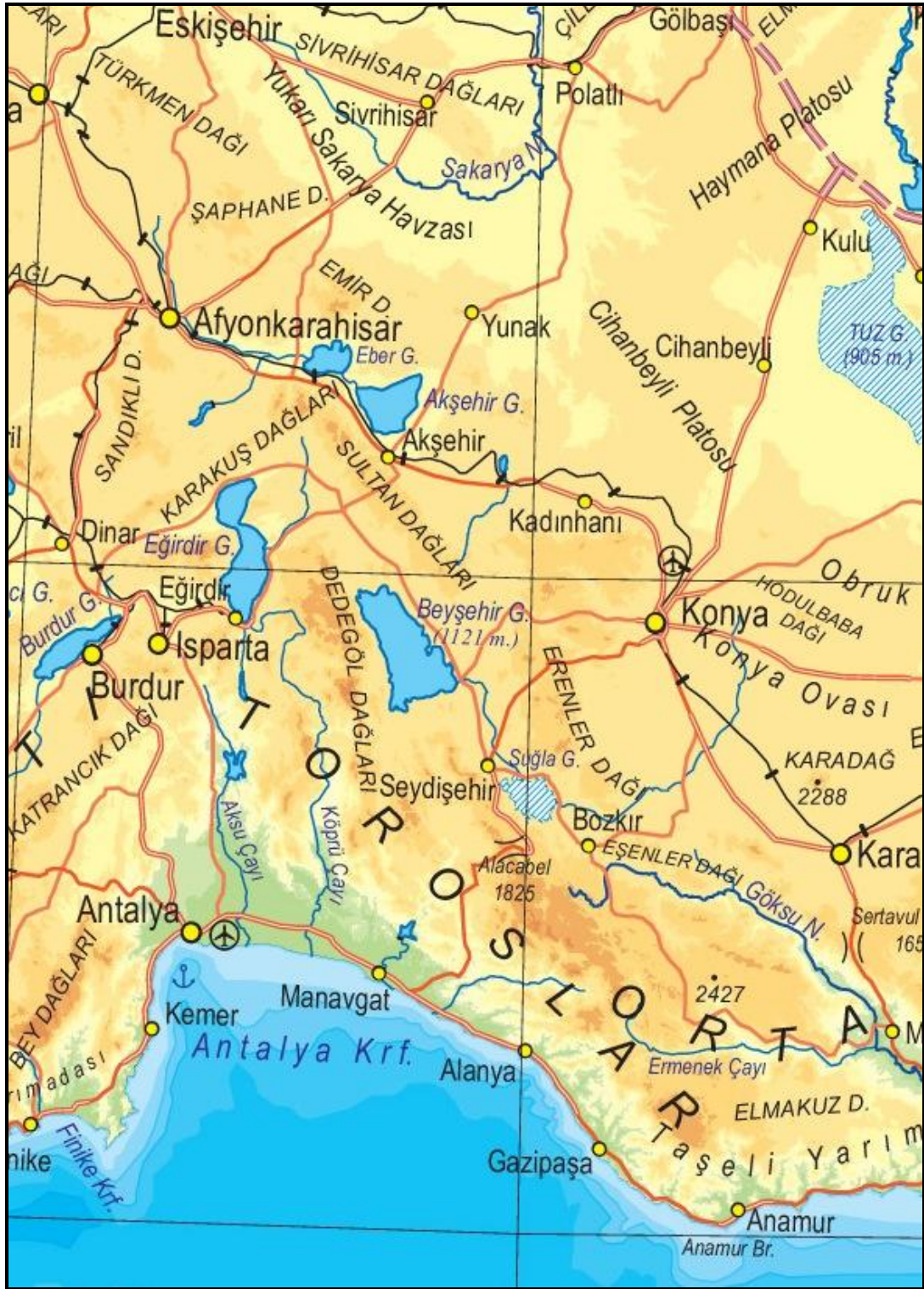
http://www.yalvac.bel.tr/index.php?l=1&p=252&page_mod_photogallery=3
21.04.2011

<http://www.hgk.msb.gov.tr/CografiUrunKatalogu/tematik/sayfa20.asp> 21.04.2011

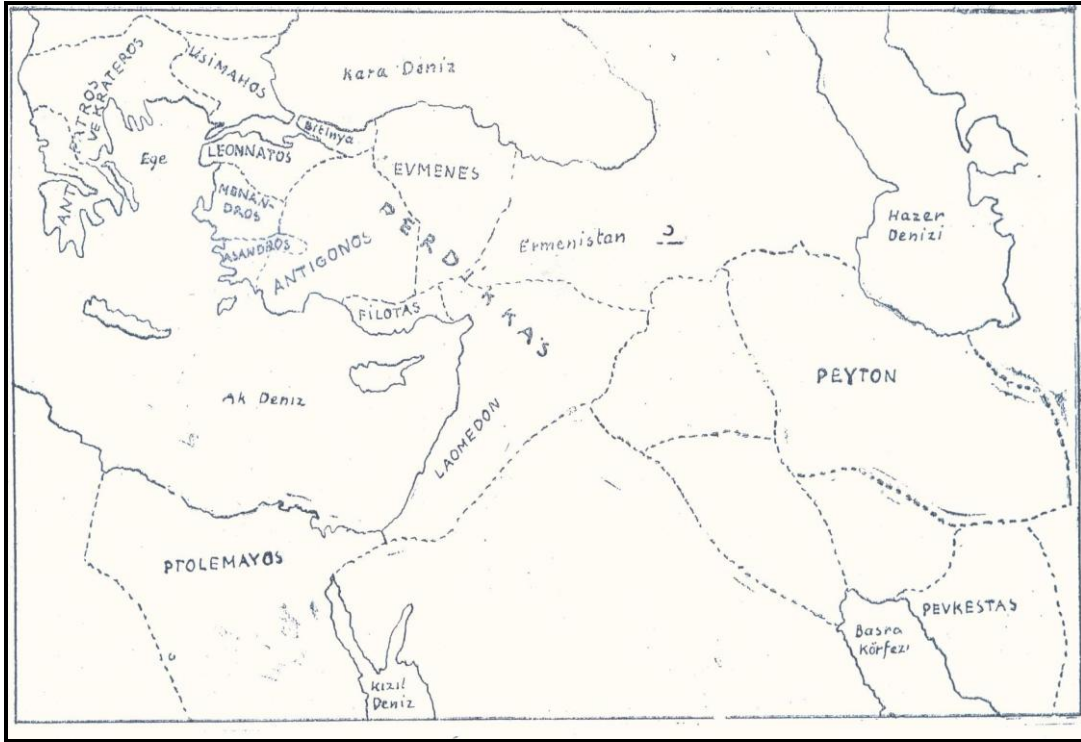
<http://mavilimon.blogspot.com/search?q=herakles> 22.04.2011

http://iam.classics.unc.edu/map/download/area_a8_dload.pdf 22.04.2011

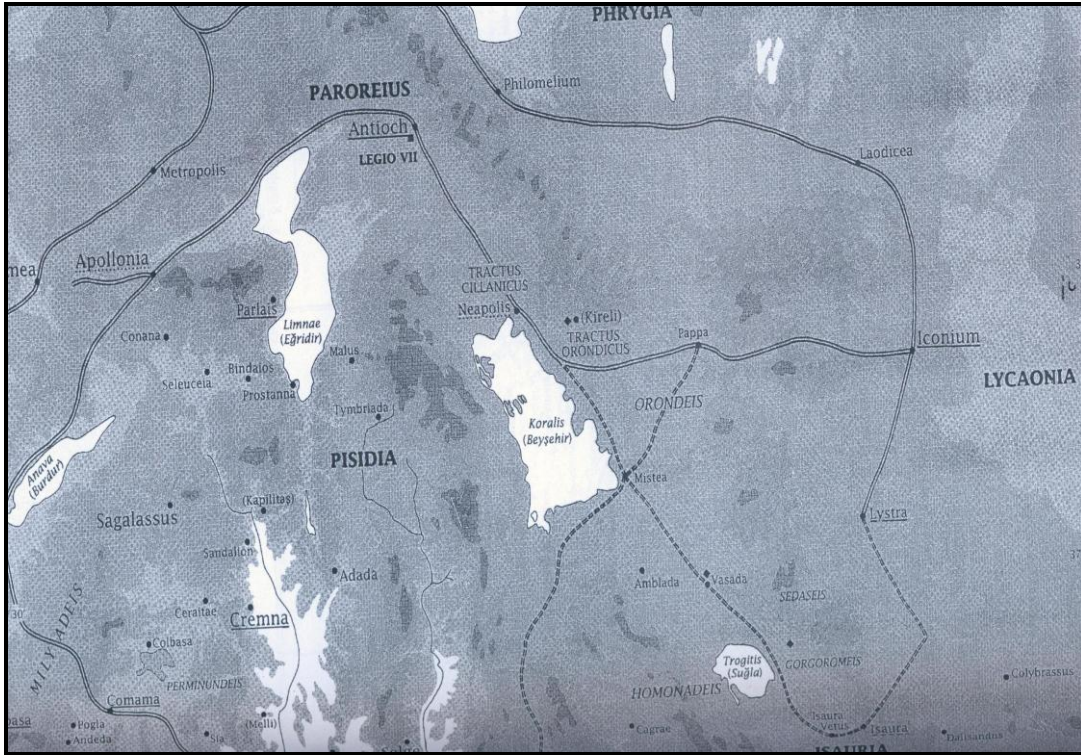
HARİTA VE RESİMLER

Harita 1: Bölgenin Fiziki Yapısı (HGK)

Harita 4: Büyük İskender'den Sonra İmparatorluğun Paylaşımı (Bosch 1942)

Harita 5: Bölgedeki Antik Yol Ağı (Mitchell 1995)

Resim 1: arşamba ayı

Resim 2: arşamba Kanalı

Resim 3: Yeni arşamba Kanalı

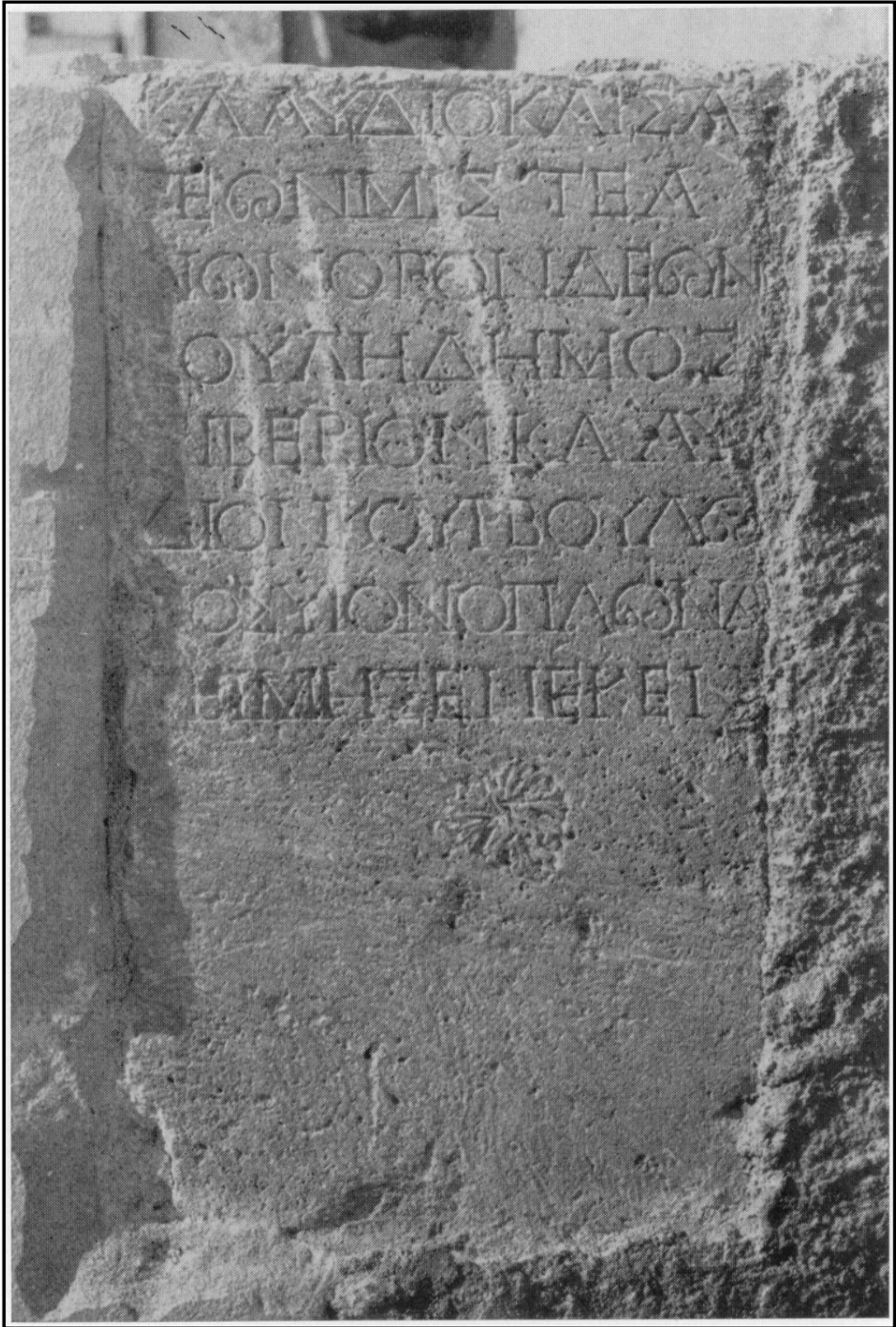
Resim 4: Fasıllar'da Bulunan Altı Uçlu Yıldız Süslemesi

Resim 5: Kale Dağı – Fasıllar

Resim 6: Fasıllar’da Bulunan Eski Yerleşim

Resim 7: Misthia Yazıtı – Beyşehir (Hall 1959)

Resim 8: Herakles Lahidi, Pappa-Yunuslar (Mavilimon)

Resim 9: Vasada-Tiyatro Kalıntıları

Resim 10: Vasada-Bostandere

Resim 11: Amblada-Asar Dağ

Resim 12: Amblada

Resim 13: Amblada

Resim 14: Yeniceköy'deki Amblada Malzemeleri

Resim 15: Yeniceköy

Resim 16: Kavakköy

Resim 17: Karahisar-Asar Tepesi

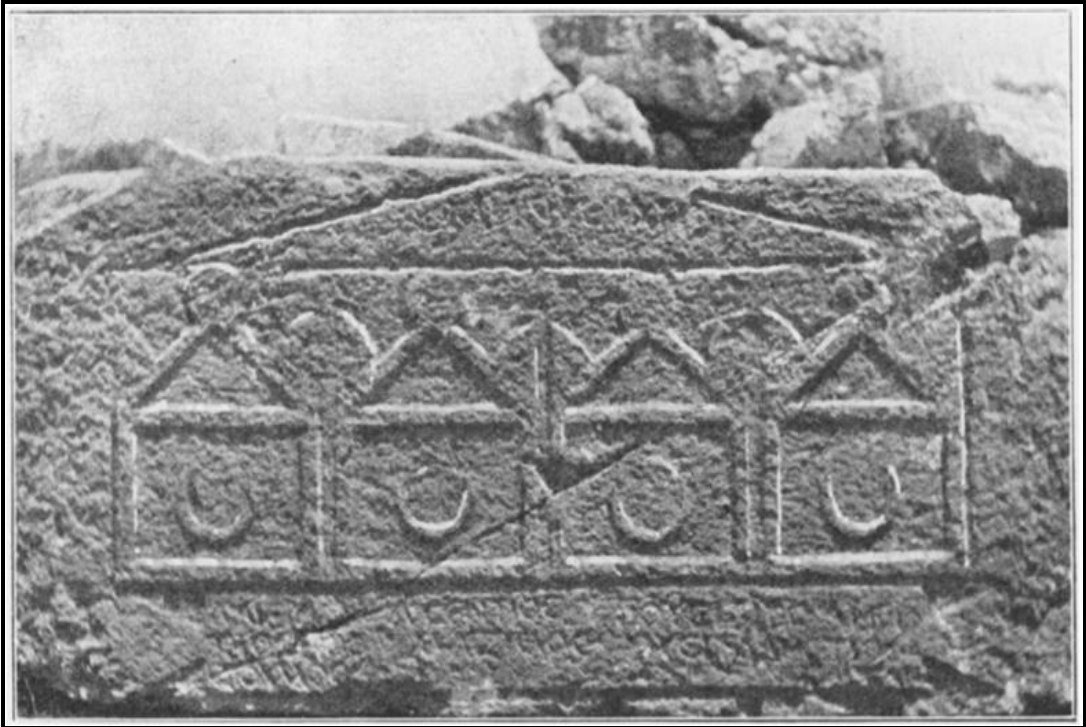
Resim 18: Karahisar-Asar Tepesi

Resim 19: Karahisar-Asar Tepesi ve Karalis-Trogitis Vadisi

Resim 20: Anthios Çayı – Antiokheia (Bell Archive G_005)

Resim 21: Men Tapınağı Duvar Süslemeleri (Hardie 1912)

Resim 22: Roma Yolu – Kızılören (Bell Archive G_017)

Resim 23: Su Kemerleri – Antiokheia (Yalvaç Belediyesi)

Resim 24: Tiyatro Yapısı – Antiokheia (Yalvaç Belediyesi)

ÖZGEÇMİŞ

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Mustafa ARSLAN			
Doğum Yeri:	ÇAL			
Doğum Tarihi:	07.01.1974			
Medeni Durumu:	Evli			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Raşit Özkardeş İ.O		Denizli	1986
Ortaöğretim				
Lise	Anadolu Lisesi		Denizli	1993
Lisans	S. Ü Eğitim Fak	İng. Öğrt.	Konya	1997
Yüksek Lisans	S. Ü. Sos. Bil. Ens.	Halkla İlişkiler ve Tanıtım	Konya	2004
Becerileri:				
İlgi Alanları:	Tarih, Coğrafya, Ornitoloji, Amatör Olta Balıkçılığı			
İş Deneyimi:	2 yıl S. Ü Beyşehir Ali Akkanat Meslek Yüksekokulu Müdür Yardımcılığı, Bölüm Başkan Yardımcılığı, Progran Başkanlığı, Öğrenci Topluluğu Akademik Danışmanlığı			
Aldığı Ödüller:				
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Prof. Dr. Hasan Bahar Prof. Dr. Hasan Kürşat GÜLEŞ Doç. Dr. Özdemir KOÇAK Doç. Dr. Caner ARABACI			
Tel:	505 468 42 73			
E-Posta:	muarslan@selcuk.edu.tr			
Adres	S. Ü Beyşehir Ali Akkanat Meslek Yüksekokulu 42700 Beyşehir/ Konya			